

Fortum osavuositiedotus

TAMMI-SYYSKUU 2021

 fortum
For a cleaner world

Sisällysluettelo

Vahva tulos poikkeuksellisessa markkinaympäristössä	3
Toimitusjohtaja Markus Rauramon kommentti	4
Taloudellinen tulos	6
Taloudellinen asema ja rahavirta	8
Segmenttikatsaukset	10
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit	22
Toiminta- ja sääntely-ympäristö	24
Avaintekijät ja riskit	28
Näkymät	29
Kestävä kehitys	31
Oikeudenkäynnit	33
Osakkeet ja osakepääoma	34
Konsernin henkilöstö	34
Muutokset konsernin johdossa	34
Hallituksen valtuutukset	35
Muut merkittävät tapahtumat kolmannella vuosineljänneksellä	35
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat	35
Lisätietoja	36

Osavuositarkastuksen taulukot

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma	37
Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma	38
Lyhennetty konsernin tase	39
Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	40
Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma	42
Rahoitusnettovelan muutokset	44
Pääomariskien hallinta	44
Tunnuslukuja	45
Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot	46
Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmäytykset	76
Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat	81
Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit	82

Sulkeissa esitetyt luvut viittaavat vertailukauteen eli edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon, ellei toisin mainita.

Vahva tulos poikkeuksellisessa markkinaympäristössä

Heinä–syyskuu 2021

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 574 (132) miljoonaa euroa
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 260 (-179) miljoonaa euroa
- Liikevoitto oli -3 105 (-1) miljoonaa euroa ja siihen vaikuttivat pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutokset, jota myyntivoittojen positiivinen vaikutus osittain kompensoi
- Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 9 (19) miljoonaa euroa
- Vertailukelpoinen osakekohtainen tulos oli 0,19 euroa (-0,10)
- Osakekohtainen tulos oli -0,82 euroa (0,19).
- Liiketoiminnan rahavirta oli 2 274 (790) miljoonaa euroa

Tammi–syyskuu 2021

- Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) oli 2 401 (1 187) miljoonaa euroa
- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 1 466 (416) miljoonaa euroa
- Liikevoitto oli -2 600 (1 141) miljoonaa euroa ja siihen vaikuttivat pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutokset, jota myyntivoittojen positiivinen vaikutus osittain kompensoi
- Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 127 (593) miljoonaa euroa. Vertailukausi sisältää Uniperin vuoden 2019 neljännen neljänneksen ja vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen osuuden
- Vertailukelpoinen osakekohtainen tulos oli 1,22 euroa (0,99)
- Osakekohtainen tulos oli -0,12 euroa (1,62)
- Liiketoiminnan rahavirta oli 3 394 (1 792) miljoonaa euroa
- Rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökateen suhde viimeisen 12 kuukauden ajalta oli 0,6 eli selvästi alle tavoitetason (alle 2)
- Fortum saattoi 2.7.2021 päätökseen Baltian kaukolämpöliiketoimintojensa myynnin. Kaupan kokonaisarvo oli noin 710 miljoonaa euroa
- Fortum saattoi 20.9.2021 päätökseen 50 prosentin omistusosuutensa myynnin Stockholm Exergistä. Kaupan kokonaisarvo oli 2,9 miljardia euroa
- S&P ja Fitch päivittivät luokitusnäkömät "vakaiksi", luokitus BBB pysyi ennallaan

Yhteenveto näkymistä

- Generation-segmentin suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: loppuvuodelle 2021 noin 75 % hintaan 34 euroa/MWh, vuodelle 2022 noin 65 % hintaan 32 euroa/MWh ja vuodelle 2023 noin 40 % hintaan 31 euroa/MWh
- Uniper-segmentin suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: loppuvuodelle 2021 noin 85 % hintaan 25 euroa/MWh, vuodelle 2022 noin 85 % hintaan 22 euroa/MWh ja vuodelle 2023 noin 55 % hintaan 21 euroa/MWh
- Investointien ilman yritysostoja odotetaan olevan noin 1 400 miljoonaa euroa vuonna 2021. Arvio sisältää vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit

Tunnuslukuja*

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	23 700	14 049	62 322	27 736	49 015	83 601
Liikevoitto	-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	25	152	543	656	265
Kauden voitto	-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
Kauden voitto (määräysvallattomien omistajien osuuden jälkeen)	-721	174	-103	1 443	1 823	276
Tulos/osake, euroa	-0,82	0,19	-0,12	1,62	2,05	0,31
Liiketoiminnan rahavirta	2 274	790	3 394	1 792	2 555	4 157

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	574	132	2 401	1 187	2 434	3 648
Liikevoitto	260	-179	1 466	416	1 344	2 394
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	9	19	127	593	656	190
Kauden voitto (määräysvallattomien omistajien osuuden jälkeen)	170	-93	1 086	874	1 483	1 695
Tulos/osake, euroa	0,19	-0,10	1,22	0,99	1,67	1,90

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020	Edelliset 12kk
Rahoitusnettovelka (kauden lopussa)	2 126	7 023	
Oikaistu nettovelka (kauden lopussa)	4 419	9 784	
Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate		2,9	0,6

* Uniper on yhdistelty tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen. Uniperin vaikutus 31.3.2020 asti esitettiin erässä Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.

Toimitusjohtaja Markus Rauramo

"Kolmannella neljänneksellä toimintaympäristömme hallitsivat markkinoiden poikkeuksellinen dynamiikka ja ennätyskallisen korkealle nousseet hyödykkeiden hinnat. Termiinihintaa maakaasutoimituksille Euroopassa (TTF hub) vuodelle 2022 oli syyskuun lopussa 270 % korkeampi kuin vuotta aiemmin. Korkeiden hintojen taustalla ovat muun muassa energiankulutusta maailmanlaajuisesti lisännyt talouden vahva elpyminen sekä Euroopan, Länsi-Venäjän ja Aasian kylmä alkuvuosi, mikä tyhjensi kaasuväarat. Samaan aikaan Euroopan oma kaasuntuotanto supistuu, nesteytetyn maakaasun tuonti on ollut aiempia vuosia vähäisempää muun maailman korkean kysynnän vuoksi ja kaasun tuonti putkia pitkin on ollut riittämätöntä toimitusketjun katkosten seurauksena. Kaasuhintojen nousu talveksi heijastaa kireää tarjonnan ja kysynnän tasapainoa, mutta termiinihinnat viittaavat siihen, että olosuhteet ovat vähitellen normalisoitumassa.

Sähköhinnat Manner-Euroopassa ja Isossa-Britanniassa seurasivat hyödykkeiden korkeita hintoja, erityisesti kaasun hintaa. Myös Pohjoismaissa sähkön spot-hinnat nousivat huomattavasti. Muutos oli seurausta Manner-Euroopan korkeista hinnoista, erittäin matalista vesivarastoista ja normaalia pienemmästä tuulivoimatuotannosta.

Olen tyytyväinen kykyymme vastata toimintaympäristön haasteisiin kolmannella neljänneksellä. Uniper-segmenttimme kaasun välitys- ja varastointiliiketoiminta (gas midstream business) teki merkittävän tulospurkauksen, minkä seurauksena Uniper päivitti tulospurkauksensa koko vuodelle 2021. Ottaen huomioon turbulentin markkinatilanteen edellyttämät poikkeuksellisen suuret likviditeetti- ja rahoitusvaatimukset, Uniper suoriutui hyvin osana suurta ja taloudellisesti vakaata konserniamme.

Merkittävimmät tekijät Generation-segmentin vertailukelpoisen liikevoiton selkeälle kasvulle olivat sähköhintojen nousu ja sähköntuotannon kasvu, vaikka melko korkeat suojaustasot tasoittivatkin niiden vaikutusta jonkin verran.

Russia-segmentin tulos parani talouden elpymisen ja vahvojen hyödykemerkkinoiden myötä. City Solutions -segmentissä lähes kaikissa liiketoiminta-alueilla tuloskehitys oli hyvää, kun taas Consumer Solutions -segmentin tulos heikkeni hieman kilpailun kiristyttyä Pohjoismaiden markkinoilla.

Olemme edistyneet hyvin strategiamme toteutuksessa ja taloudellisen asemamme vahvistamisessa. Raportointikaudella saimme päätökseen Baltian kaukolämpöliiketoimintamme myynnin, jossa kaupan kokonaisarvo oli noin 710 miljoonaa euroa, sekä 50 prosentin omistusosuutemme myynnin Stockholm Exergi Holding Ab:stä noin 2,9 miljardilla eurolla. Näiden myötä rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökatteen suhde oli 0,6 eli merkittävästi alle tavoitetason, joka on alle 2.

Asemamme Venäjän suurimpana tuulivoiman tuottajana vahvistui, kun Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahastolle myönnettiin oikeus tuottaa takuuhintaista (CSA, Capacity Supply Agreement) uutta tuulivoimaa viimeisimmässä huutokaupassa. Tämä laajensi tuuli- ja aurinkovoimaportfoliomme Venäjällä 3,4 gigawattiin.

Olemme myös jatkaneet hiilestä irtautumista luovuttamalla uusille omistajilleen Fortumin Russia-segmentin hiiltä käyttävän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen sekä Uniperin osuuden Schkopau voimalaitoksessa. Schkopau myynnin jälkeen meillä ei ole enää ruskohiileen perustuvaa sähköntuotantoa Saksassa.

Viime viikkoina Glasgow on ollut kansainvälisen huomion keskipisteenä. YK:n ilmastopuitesopimuksen osapuolet ovat kokoontuneet COP26-ilmastokokoukseen keskustelemaan maailmanlaajuisista toimista ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Odotukset ilmastotavoitteita, rahoitusta ja Pariisin sopimuksen sääntöjen viimeistelyä kohtaan ovat kasvaneet entisestään. Vaikka EU on Pariisin tavoitteiden mukaisesti sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä, ovat energian korkeat hinnat ymmärrettävästi herättäneet paljon julkista keskustelua. Tämä ei kuitenkaan saisi johtaa toimiin, jotka hidastavat hiilestä irtautumista tai hankaloittavat neuvotteluja EU:n Fit for 55 -paketin toimeenpanosta. Sääntelykehityksen selkeyttäminen on ratkaisevan tärkeää, jotta energiasektori voi tehdä tarvittavia investointeja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Hiilineutraalius edellyttää, että paljon päästävistä energialähteistä luovutaan nopeasti ja hallitusti, ja päästötöntä sähköntuotantoa kasvatetaan reippaasti. Tämä on välttämätöntä, jotta päästöjä saadaan tehokkaasti vähennettyä myös yhteiskunnan muilla sektoreilla. Jotta laaja dekarbonisaatio onnistuu Euroopassa, nykyisen päästöttömän sähköntuotannon tulisi jatkaa ja samalla uusien uusiutuvien energiainvestointien lupamenettelyjä tulisi nopeuttaa. Tämän syksyn markkinamyllerrys on myös korostanut maakaasun merkitystä energiamurroksessa sekä sitä, kuinka tärkeää on huolehtia energian toimitusvarmuudesta ja kustannuksista siirtymäkaudella. Fortumin strategiassa kaasulla ja ydinvoimalla on uusiutuvan energian rinnalla keskeinen rooli energiamurroksen mahdollistajina.

Pidämme ehdottoman tärkeänä, että myös ydinvoima ja kaasu sisällytetään EU:n kestävästi rahoituksen luokitusjärjestelmään, taksonomiaan. Kaikkia hiilidioksidipäästöttömiä teknologioita tulisi kohdella tasavertaisesti Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) tieteellisen analyysin mukaisesti, ja maakaasulla tulisi olla rooli siirtymävaiheessa. Ydinvoima on puhdas, turvallinen ja kilpailukykyinen ratkaisu ilmastomuutoksen hillitsemiseen. Suomessa sen suhteellinen osuus sähköntuotannossa on nykyään kolmannes, ja sen osuuden oletetaan kasvavan edelleen. Arvioimme parhaillaan Loviisan ydinvoimalaitoksen käyttöiän pidentämistä ja pidämme ydinvoimaa keskeisenä hiilineutraalin maailman mahdollistajana.”

Taloudellinen tulos

Liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	684	441	1 935	1 465	2 006	2 476
Russia	193	172	639	691	929	877
City Solutions	201	184	876	738	1 075	1 213
Consumer Solutions	485	235	1 570	896	1 267	1 941
Uniper	22 411	13 159	58 074	24 524	44 514	78 064
Muut toiminnot	33	34	103	102	140	141
Nord Poolissa tehtyjen ostojen ja myyntien netotus	-229	-74	-588	-212	-317	-693
<i>Eliminoinnit</i>	-79	-102	-287	-468	-598	-417
Yhteensä	23 700	14 049	62 322	27 736	49 015	83 601

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) segmenteittäin

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	291	181	849	666	886	1 069
Russia	81	73	285	286	394	394
City Solutions	22	10	197	148	239	288
Consumer Solutions	31	33	120	116	153	158
Uniper	175	-147	1 026	37	856	1 845
Muut toiminnot	-25	-19	-78	-66	-94	-105
Yhteensä	574	132	2 401	1 187	2 434	3 648

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	245	136	709	545	722	887
Russia	45	40	182	175	251	257
City Solutions	-21	-36	62	6	47	103
Consumer Solutions	13	18	68	69	90	89
Uniper	9	-310	543	-286	363	1 192
Muut toiminnot	-31	-27	-98	-92	-129	-134
Yhteensä	260	-179	1 466	416	1 344	2 394

Liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	179	136	684	551	711	844
Russia	44	40	152	176	252	228
City Solutions	2 575	255	2 658	731	775	2 701
Consumer Solutions	235	26	382	81	129	430
Uniper	-6 114	-432	-6 393	-137	29	-6 227
Muut toiminnot	-25	-27	-83	-262	-298	-119
Yhteensä	-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	-2	4	3	8	13	8
Russia	5	5	57	31	47	72
City Solutions	-1	1	39	38	57	57
Consumer Solutions	-	-	-	-	-	-
Uniper	7	11	29	13	38	55
Muut toiminnot*	0	0	0	503	502	-2
Yhteensä	9	19	127	593	656	190

* Vuoden 2020 ensimmäisen vuosineljänneksen osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tuloksista sisältää Fortumin osuuden Uniperin neljännen vuosineljänneksen 2019 ja ensimmäisen vuosineljänneksen 2020 tuloksista.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation	0	7	20	-17	29	66
Russia	5	5	57	31	47	72
City Solutions	-1	1	39	38	57	57
Consumer Solutions	-	-	-	-	-	-
Uniper	8	12	37	20	54	72
Muut toiminnot*	0	0	0	471	470	-2
Yhteensä	11	25	152	543	656	265

* Vuoden 2020 ensimmäisen vuosineljänneksen osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tuloksista sisältää Fortumin osuuden Uniperin neljännen vuosineljänneksen 2019 ja ensimmäisen vuosineljänneksen 2020 tuloksista.

Fortum on yhdistellyt Uniperin taseeseensa 31.3.2020 alkaen ja Uniperin tuloksen tuloslaskelmaansa vuoden 2020 toisesta neljänneksestä alkaen. Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä Uniper oli yhdistelty tuloslaskelmaan osakkuusyhtiönä. Uniperin yhdistely on siten pääsyy muutoksiin kumulatiivisissa luvuissa ja vertailussa vuoteen 2020.

Heinä–syyskuu 2021

Liikevaihto oli 23 700 (14 049) miljoonaa euroa.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 260 (-179) miljoonaa euroa. Hyvän kehityksen taustalla oli erityisesti Uniper-segmenttimme merkittävä tulosparannus hyödykkeiden hinnannousun myötä etenkin kaasun välitykseen ja varastointiin liittyvässä liiketoiminnassa (gas midstream business). Sen vaikutusta tasoitti CO₂-päästösuojauksien ajoitusero, joka siirsi katteita vuoden 2021 kolmannelta neljännekseltä vuoden 2021 neljännelle neljännekselle. Konsernin tulokseen vaikuttivat positiivisesti myös korkeampi saavutettu sähkönhinta sekä ydinvoiman ja vesivoiman tuotantomäärien kasvu Generation-segmentissä.

Kauden liikevoittoon vaikuttivat -3 365 (178) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, joista suurin osa liittyi -5 871 (-242) miljoonan euron muutokseen suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvässä arvossa pääasiassa Uniper-segmentissä. Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyivät myös 2 612 miljoonan euron verottomat myyntivoitot, jotka liittyivät pääasiassa 50 prosentin omistusosuuden myyntiin Stockholm Exergi Holding AB:stä sekä Baltian kaukolämpöliiketoimintojen myyntiin (liite 4).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 9 (19) miljoonaa euroa (liite 12).

Tammi–syyskuu 2021

Liikevaihto oli 62 322 (27 736) miljoonaa euroa.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 1 466 (416) miljoonaa euroa. Tulosparannus johtui pääasiassa Uniperin yhdistelystä tuloslaskelmaan. Generation-segmentti hyötyi korkeammasta saavutetusta sähkönhinnasta.

Kauden liikevoittoon vaikuttivat -4 066 (724) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, joista suurin osa liittyi -6 558 (-70) miljoonan euron muutokseen suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvässä arvossa lähes kokonaisuudessaan Uniper-segmentissä. Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyivät myös 2 686 miljoonan euron verottomat myyntivoitot, jotka liittyivät pääasiassa 50 prosentin omistusosuuden myyntiin Stockholm Exergi Holding AB:stä, Baltian kaukolämpöliiketoimintojen myyntiin sekä kahdeksan pienen vesivoimalaitoksen myyntiin Ruotsissa (liite 4).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 127 (593) miljoonaa euroa (liite 12). Vertailukauteen sisältyy vertailukelpoinen osuus Uniperin vuoden 2019 neljännen neljänneksen ja vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen voitoista.

Nettorahoituskulut olivat -31 (38) miljoonaa euroa eli olivat nettorahoitustuottoja. Vertailukelpoiset nettorahoituskulut olivat -4 (81) miljoonaa euroa. Muutos liittyy pääasiassa diskonttokorkojen muutosten positiiviseen vaikutukseen muissa varauksissa Uniper-segmentissä.

Tulos ennen tuloveroja oli -2 417 (1 646) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen tulos ennen tuloveroja oli 1 597 (928) miljoonaa euroa.

Kauden tuloverot olivat 1 300 miljoonaa euroa (verotuloa) (-202 verokulua). Vertailukelpoiset tuloverot olivat -352 (-84) miljoonaa euroa (liite 8).

Nettotulos oli -1 117 (1 444) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen nettotulos oli 1 086 (874) miljoonaa euroa oikaistun määräysvallattomien omistajien osuuden vähentämisen jälkeen. Vertailukelpoinen kauden voitto sisältää oikaisut vertailukelpoisuuteen vaikuttavista eristä sekä oikaisut osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, nettorahoituskuluihin ja tuloveroihin. Vertailukelpoinen nettotulos otettiin käyttöön vaihtoehtoisena tunnuslukuna vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä, koska se kuvaa paremmin liiketoiminnan kannattavuutta (liitteet 4.2 ja 23).

Osakekohtainen tulos oli -0,12 (1,62) euroa, ja vertailukelpoinen osakekohtainen tulos oli 1,22 (0,99) euroa.

Lisätietoja on kohdassa ”Segmenttikatsaukset”.

Taloudellinen asema ja rahavirta

Rahavirta

Tammi-syyskuussa 2021 liiketoiminnan rahavirta kasvoi 1 602 miljoonaa euroa ja oli 3 394 (1 792) miljoonaa euroa. Käyttöpääoman muutokseen vaikuttivat toimenpiteet likviditeetin parantamiseksi Uniper-segmentissä.

Investointien rahavirta oli 2 718 (1 047) miljoonaa euroa. Käyttöomaisuusinvestoinnit kasvoivat 167 miljoonalla eurolla ja olivat 849 (682) miljoonaa euroa. Osakehankinnat ilman likvidejä varoja olivat 270 (1 643) miljoonaa euroa. Osakehankinnat liittyivät pääasiassa Uniperin osakkeiden hankintaan. Osakkeiden myynnit ja pääoman tuotot olivat 3 748 (1 223) miljoonaa euroa ja liittyivät pääasiassa 50 prosentin omistusosuuden myyntiin ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukokylmäyhtiö Stockholm Exergistä sekä Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myyntiin. Osakkeiden myynnit vertailukaudella koostuivat pääasiassa Joensuun ja Järvenpään kaukolämpöliiketoimintojen myynnistä. Vakuussaamisten muutos oli -5 241 (14) miljoonaa euroa hyödykkeiden markkinahintojen nousun seurauksena.

Vakuussaamisten 5 241 (14) miljoonan euron negatiivista muutosta investointien rahavirrassa tasoitti vakuusvelan 2 358 (-430) miljoonan euron positiivinen muutos rahoituksen rahavirrassa.

Rahavirta ennen rahoitusta oli 676 (745) miljoonaa euroa.

Rahoituksen rahavirta oli 3 230 (346) miljoonaa euroa. Pitkäaikaiset lainat kasvoivat 142 (2 475) miljoonaa euroa, ja lyhytaikaiset lainat kasvoivat 2 570 miljoonaa euroa (laskivat 111). Lyhytaikaisten lainojen kasvu vuoden 2021 aikana johtui pääasiassa yritystodistusohjelmien käytöstä. Fortum nosti 2 000 miljoonan euron määräaikaishainan maaliskuussa 2020 ja 300 miljoonan euron lyhytaikaisen lainan toukokuussa 2020 Uniperin osakkeiden hankintaa varten. Fortumin osinko, yhteensä 995 miljoonaa euroa, maksettiin 7.5.2021. Vakuussaamisten muutos oli 2 358 (-430) miljoonaa euroa pääasiassa hyödykkeiden markkinahintojen nousun seurauksena. Likvidit varat kasvoivat 3 906 (1 092) miljoonaa euroa (liite 14).

Varat

Taseen loppusumma raportointikauden lopussa oli 164 425 miljoonaa euroa (57 810 milj. euroa vuoden 2020 lopussa). Kasvu vuoden loppuun verrattuna liittyy pääasiassa johdannaisinstrumentteihin Uniper-segmentissä hyödykkeiden markkinahintojen nousun seurauksena. Likvidit varat kauden lopussa olivat 6 236 miljoonaa euroa (2 308 milj. euroa vuoden 2020 lopussa).

Oma pääoma

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma oli 11 772 miljoonaa euroa (12 953 milj. euroa vuoden 2020 lopussa). Muutos vuoden loppuun verrattuna johtui pääasiassa kauden nettotuloksesta, joka oli -103 miljoonaa euroa, sekä 995 miljoonan euron osingonmaksusta.

Rahoitus

Fortum on toteuttanut määrätietoisesti strategiaansa vahvistaakseen tasettaan sekä varmistaakseen luottoluokituksensa. Pääosa toimenpiteistä on ollut ydinliiketoimintoihin liittymättömän omaisuuden ja liiketoiminnan myyntiä. Konsernin rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökatteen suhde on selvästi parantunut ja on alle tavoitetason (<2x). Syyskuun lopussa rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökatteen suhde viimeisen 12 kuukauden ajalta oli 0,6x (2,9x vuoden 2020 lopussa).

Raportointikauden loppuun mennessä rahoitusnettovelka pieneni 4 897 miljoonalla eurolla ja oli 2 126 miljoonaa euroa (7 023 milj. euroa vuoden 2020 lopussa). Oikaistu nettovelka oli 4 419 miljoonaa euroa (9 784 milj. euroa vuoden 2020 lopussa).

Raportointikauden lopussa konsernin likvidit varat olivat 6 236 miljoonaa euroa (2 308 milj. euroa vuoden 2020 lopussa). Likvideistä varoista 1 797 miljoonaa euroa liittyy Uniper-segmenttiin.

Toukokuussa 2021 Fortum maksoi takaisin erääntyneen 500 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan.

Kolmannella neljänneksellä Fortumin korolliset lainat kasvoivat 1 868 miljoonalla eurolla ja olivat yhteensä 11 658 miljoonaa euroa. Suurin osa kasvusta liittyy lyhytaikaisiin lainoihin, jotka olivat 6 619 miljoonaa euroa. Hyödykkeiden hinnannoususta aiheutunut vakuusvaatimusten kasvu lisäsi lyhytaikaisia lainoja 1 821 miljoonalla eurolla 3 811 miljoonaa euroon syyskuun lopussa (1 990 miljoonaa euroa kesäkuun lopussa). Nämä lyhyen aikavälin likviditeettitarpeet katettiin pääasiassa yritystodistuksilla. Yritystodistusten käyttö kasvoi 1 156 miljoonalla eurolla ja oli 2 234 miljoonaa euroa (1 078 miljoonaa euroa kesäkuun lopussa). Lokakuussa 2021 jatkettiin 1 321 miljoonaa euroa vuonna 2021 erääntyvistä 2 170 miljoonan euron yritystodistuksista erääntymään vuoteen 2022. Lisäksi Uniper nosti uuden 400 miljoonan euron lyhytaikaisen lainan kolmannen neljänneksen aikana (liite 14).

Kolmannen neljänneksen lopussa pitkäaikaisten lainojen lyhytaikainen osuus kasvoi 2 808 miljoonaa euroon, kun osa lainoista muuttui pitkäaikaisista lyhytaikaisiksi. Joulukuussa 2021 Fortum maksaa 1 550 miljoonaa euroa 2 000 miljoonan euron lainasta, jonka alkuperäinen erääntyminen on lokakuussa 2022. Tämä 1 550 miljoonan euron osuus on uudelleenluokiteltu syyskuun lopussa lyhytaikaiseksi lainaksi. Lisäksi 1 000 miljoonan euron joukkovelkakirjalaina erääntyy syyskuussa 2022 ja on nyt siirretty lyhytaikaiseksi lainaksi.

Syyskuun lopussa Fortumilla oli 3 689 miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja. Nostamattomat luotot koostuivat 1 350 miljoonan euron valmiusluottolimiitistä, joka erääntyi marraskuussa 2021. Tästä limiitistä irtisanottiin 100 miljoonaa euroa heinäkuussa 2021, ja loput 1 350 miljoonaa euroa on irtisanottu lokakuussa 2021. Lisäksi luotot sisälsivät 1 750 miljoonan euron valmiusluottolimitin, joka erääntyy kesäkuussa 2023, ja Uniperin 1 800 miljoonan euron valmiusluottolimitin, joka erääntyy syyskuussa 2025. Tämä valmiusluottolimiitti liittyy Uniperin Euro Commercial Paper -ohjelmaan, ja sen enimmäismäärä on yhteensä 1 800 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että liikkeeseen laskettujen yritystodistusten kokonaismäärä, 1 311 miljoonaa euroa 30.9.2021, vähentää mahdollisuutta nostaa varoja valmiusluottolimiitistä. Valmiusluottolimiittien lisäksi Fortumilla on 100 miljoonaa euroa tililimiittejä, jotka ovat voimassa toistaiseksi (liite 14).

Fitch tarkisti heinäkuussa 2021 Fortumin pitkäaikaista luokitusta, ja muutti sen BBB vakain näkymin (aiemmin BBB negatiivisin näkymin). Lyhyen ajan luokitus on tasolla F2. Heinäkuussa 2021 Standard & Poor's tarkisti Fortumin pitkäaikaista luokitusta, ja muutti sen BBB vakain näkymin (aiemmin BBB negatiivisin näkymin). Lyhyen ajan luokitus on tasolla A-2.

Syyskuussa 2021 Standard & Poor's vahvisti Uniperin pitkäaikaisen luokituksen BBB vakain näkymin. Heinäkuussa 2021 Standard & Poor's muutti Uniperin pitkäaikaisen luokituksen BBB vakain näkymin (aiemmin BBB negatiivisin näkymin).

Segmenttikatsaukset

Generation

Generation-segmentti vastaa Fortumin sähköntuotannosta Pohjoismaissa. Siihen kuuluvat hiilidioksidivapaa ydinvoima-, vesivoima-, tuulivoimatuotanto sekä sähköntuotannon optimointi ja sähkökauppa, markkina-analyysi, lämpövoima kapasiteettireserviä varten sekä ydinvoiman asiantuntijapalvelut globaalisti. Segmentti ei sisällä Uniperin vesivoiman ja ydinvoiman tuotantoa Pohjoismaissa eikä kaupankäyntitoimintaa. Segmentti sisältää Generationin suhteellisen osuuden OKG:stä 31.3.2020 alkaen (liite 3).

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	684	441	1 935	1 465	2 006	2 476
- sähkönmyynti	647	421	1 813	1 372	1 878	2 318
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	442	318	1 313	1 092	1 478	1 699
- muu myynti	37	20	122	92	128	158
Liikevoitto	179	136	684	551	711	844
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta**	0	7	20	-17	29	66
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	37	46	99	113	228	214
Henkilöstön lukumäärä			1 186		1 143	

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	291	181	849	666	886	1 069
Liikevoitto	245	136	709	545	722	887
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta**	-2	4	3	8	13	8
Sidotun pääoman tuotto, %					12,2	14,6
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			6 195	5 921	6 234	

* Sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa sisältää vesi- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

** Voimalaitokset rakennetaan usein yhdessä muiden energiantuottajien kanssa, ja omistajat ostavat sähköntuotannon hinnalla, joka vastaa tuotannon kustannuksia. Osuus tuloksesta koostuu pääasiassa IFRS-oikaisista (esim. ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjanpidosta) ja poistojen kirjaamisesta alkuperäisistä kauppahinnan kohdistuksista konsernin taseessa (liite 18 vuoden 2020 tilinpäätöksessä).

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesivoima Pohjoismaissa	5,0	4,5	17,2	16,0	22,4	23,6
Ydinvoima Pohjoismaissa	5,5	4,3	17,2	16,2	21,0	22,0
Tuulivoima Pohjoismaissa	-	0,0	-	0,3	0,4	0,1
Lämpövoima Pohjoismaissa	-	-	-	0,1	0,1	-
Yhteensä	10,5	8,8	34,4	32,6	43,9	45,7

Pohjoismainen myynti

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Myynti Pohjoismaissa	12,2	10,7	39,9	38,0	51,4	53,3
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	10,1	8,6	33,3	31,5	42,5	44,3

* Sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa sisältää vesi- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Saavutettu sähkönhinta

EUR/MWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Segmentin saavutettu sähkönhinta Pohjoismaissa*	43,7	37,1	39,5	34,7	34,8	38,4

* Generation-segmentin sähkön tukkuhinta sisältää vesi- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Heinä–syyskuu 2021

Generation-segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa kasvoi ydinvoiman ja vesivoiman tuotantomäärien lisääntymisen seurauksena. Ydinvoiman tuotantomäärän kasvu oli seurausta lyhemmistä suunnitelluista vuosittaisista kunnossapitoseisokeista. Seisokit ydinvoimalaitoksissa etenivät pääasiassa suunnitelmien mukaisesti. Ydinvoimatuotannon käytettävyyttä jatkui hyvällä tasolla.

Generation-segmentin saavutettu sähkönhinta nousi 6,6 euroa/MWh eli 18 % korkeamman spot-hinnan ja onnistuneen fyysisen sähkökaupan optimoinnin ansiosta. Sähkön spot-hinta nousi 164 % Fortumin sähköntuotantoalueilla, mutta melko korkeat suojaustasot ja spot-hintaa alhaisempi suojaushinta vaimensivat korkeamman saavutetun hinnan vaikutusta. Myös seisokkien ajoitus vaikutti saavutettuun sähkönhintaan.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi selvästi, 80 %. Kasvu johtui saavutetun sähkönhinnan noususta sekä ydinvoiman ja vesivoiman tuotantomäärien kasvusta. Generation-segmentin suhteellisen OKG-osuuden yhdistelemisellä oli 8 (11) miljoonan euron vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon (liite 3).

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -66 (0) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksen seurauksena (liite 3).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli -2 (4) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 12).

Tammi–syyskuu 2021

Generation-segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa kasvoi. Kasvu johtui pääasiassa vesivoiman ja ydinvoiman tuotantomäärien noususta, jonka vaikutusta osin tasoitti enemmistöosuuden myynti Fortumin pohjoismaisista tuulivoimalaitoksista. Kokonaissähköntuotannosta 100 % oli hiilidioksidipäästötöntä.

Generation-segmentin saavutettu sähkönhinta nousi 4,8 euroa/MWh eli 14 %. Saavutettu sähkönhinta nousi onnistuneen fyysisen ja taloudellisen optimoinnin sekä spot-hintojen nousun seurauksena. Sähkön spot-hinta nousi 146 % Fortumin sähköntuotantoalueilla, mutta melko korkeat suojaustasot ja spot-hintaa alhaisempi suojaushinta vaimensivat saavutetun hinnan vaikutusta.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 30 %. Kasvu johtui pääasiassa saavutetun sähkönhinnan noususta sekä ydinvoiman ja vesivoiman tuotantomäärien kasvusta. Generation-segmentin suhteellisen OKG-osuuden yhdistelemisellä oli 14 (23) miljoonan euron vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon (liite 3).

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -25 (6) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksen seurauksena. Liikevoitto sisälsi myös 50 miljoonan euron verottoman myyntivoiton kahdeksan pienen vesivoimalaitoksen divestoinnista Ruotsissa (liite 3).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 3 (8) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 12).

Maaliskuussa 2021 Säteilyturvakeskus (STUK) myönsi Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 3 -laitosyksikölle (OL3) polttoaineenlatausluvan. Polttoaineen lataus saatiin päätökseen huhtikuussa. TVO allekirjoitti kesäkuussa sopimukset OL3-projektin vuoden 2018 kokonaissovintosopimukseen tehtävistä muutoksista Areva-Siemens-konsortion kanssa. Laitoksen toimittava Areva-Siemens-konsortio ilmoitti elokuussa, että OL3:n sähköntuotannon aloittamista lykätään helmikuuhun 2022 (aiempi tavoite marraskuu 2021) ja säännöllistä sähköntuotantoa kesäkuuhun 2022 (aiempi tavoite maaliskuu 2022).

Huhtikuussa 2021 Fortum ilmoitti toisesta pilottihankkeestaan käytettyjen akkujen hyödyntämiseen energian varastointiin Landaforsenin voimalaitoksen vesivoimaloissa Ruotsissa. Yhteensä 48 käytöstä poistettua ladattavien hybridi-autojen akkua ja muuta akkua, joiden yhteenlaskettu varastointikapasiteetti on 1 MW ja teho 250KWh, asennetaan pidentämään sekä vesivoimaturbiinien että akkujen käyttöikä.

Syyskuussa 2021 Fortum ja Uniper sopivat pitkäaikaisesta sisäisestä ja ulkoisesta yhteistyöstä ydinvoimalaitosten käytöstäpoistopalveluissa. Yhtiöt täydentävät toisiaan ja voivat yhdessä laajentaa tarjontaansa asiakkaille, vahvistaa markkina-asemaansa sekä varmistaa Oskarshamin ja Barsebäckin käytöstäpoistohankkeiden onnistumisen Ruotsissa.

Syyskuussa 2021 Fortum toimitti työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM) ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus), jossa on selvitetty Loviisan voimalaitoksen mahdollisen käytön jatkamisen ja vaihtoehtoisesti käytöstäpoiston sekä matala- ja keskiaktiivisen jätteen loppusijoituslaitoksen ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointi on laadittu YVA-lain ja -asetuksen vaatimusten mukaisesti ja sen laadinnassa on otettu huomioon yhteysviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön YVA-ohjelmasta joulukuussa 2020 antama lausunto.

Russia

Russia-segmentti koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Segmentti sisältää Fortumin kokonaan omistamat voimalaitokset sekä yhteisyritykset noin 3,4 GW:n uusiutuvan sähköntuotannon rakentamiseen ja sähkön- ja lämmönmyyntiin, sekä yli 29 %:n omistusosuuden osakkuusyhtiö TGC-1:ssä. Yhteisyritykset ja osakkuusyhtiö yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Segmentti ei sisällä Uniperin Unipro-tytäryhtiötä Venäjällä.

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	193	172	639	691	929	877
- sähkönmyynti	175	159	543	603	791	731
- lämmönmyynti	16	12	92	86	134	140
- muu myynti	1	1	4	2	4	6
Liikevoitto	44	40	152	176	252	228
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	5	5	57	31	47	72
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	24	21	60	72	91	79
Henkilöstön lukumäärä			2 667		2 935	

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	81	73	285	286	394	394
Liikevoitto	45	40	182	175	251	257
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	5	5	57	31	47	72
Sidotun pääoman tuotto, %					11,1	13,2
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			2 551	2 398	2 431	

Russia-segmentin sähkön- ja lämmöntuotanto

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Sähköntuotanto Venäjällä	6,4	5,9	21,0	19,8	27,1	28,3
Lämmöntuotanto Venäjällä	1,7	1,6	11,6	10,3	16,4	17,7

Russia-segmentin hinnat

	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Keskimääräinen kapasiteettihinta CCS ja muut, tRUB/MW/kk* **	161	147	167	153	156	167
Keskimääräinen kapasiteettihinta CSA, tRUB/MW/kk**	1 079	970	1 143	1 033	1 058	1 139
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	531	555	564	592	608	587
Segmentin saavuttama sähkönhinta, RUB/MWh	2 064	2 059	1 980	1 901	1 940	2 000
Segmentin saavuttama sähkönhinta, EUR/MWh***	23,9	23,1	22,4	23,8	23,4	22,4

* Sisältää "forced mode" -statuksen kapasiteettimaksut, säännelty tariffit ja kahdenväliset sopimukset.

** Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

*** Muunnettu käyttäen keskiarvoja.

Heinä-syyskuu 2021

Sähköntuotanto kasvoi 8 %, kun kulutus kasvoi talouden elpymässä vuonna 2021. Lämmöntuotanto kasvoi 6 %, koska lämmityskausi alkoi Tšeljabinskissa ja Tjumenissa aiemmin kuin vertailukaudella.

Liikevaihto kasvoi 12 % eli 21 miljoonaa euroa, mikä johtui talouden elpymisen myötä kohonneista sähkön hinnoista ja tuotantomääristä. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli 6 miljoonaa euroa.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 13 % eli 5 miljoonaa euroa sähkönhintojen nousun seurauksena. CSA-maksujen muutosten nettovaikutus oli hieman negatiivinen. Siihen vaikuttivat kolmen yksikön korkeampien CSA-maksujen nelivuotisen kauden alkaminen, Tjumenin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP 1) ja Tšeljabinskin yhteistuotantolaitoksen (CHP 3) CSA-kauden päätyminen sekä CSA-hintojen tarkistukset valtionobligaatioiden tuottojen laskun seurauksena. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli 4 miljoonaa euroa. Hiiltä käyttävän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) myynnillä oli vain vähäinen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 5 (5) miljoonaa euroa ja sisälsi 11 (8) miljoonan euron osuuden TGC-1:n voitosta, 2 (4) miljoonan euron osuuden uusiutuvan sähköntuotannon yhteisyritysten voitosta sekä -9 (-7) miljoonan euron osuuden lämmönjakelun yhteisyritysten voitosta. (liitteet 3 ja 12).

Tammi-syyskuu 2021

Sähköntuotanto kasvoi 6 %, kun kulutus kasvoi talouden elpymässä vuonna 2021. Lämmöntuotanto kasvoi 13 % aiempaa kylmemmän sään seurauksena Tšeljabinskin ja Tjumenin alueilla.

Liikevaihto laski 8 % eli 52 miljoonaa euroa Venäjän ruplan heikentymisen seurauksena vuoden 2021 ensimmäisellä puoliskolla. Sähkön hintojen ja tuotantomäärien kasvu kumosi osan negatiivisesta vaikutuksesta. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli -69 miljoonaa euroa.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 4 % eli 7 miljoonaa euroa. CSA-kapasiteettimaksuilla tuetun 116 MW:n aurinkoenergiaprojektin myynnillä (17 milj. euroa) Fortumin ja RDIF-rahaston (Russian Direct Investment Fund) yhteisyritykselle ja sähkönhintojen nousulla oli suurempi vaikutus kuin Venäjän ruplan vaihtokurssilla (-19 milj. euroa). CSA-maksujen muutosten nettovaikutus oli hieman negatiivinen. Siihen vaikuttivat kolmen yksikön korkeampien CSA-maksujen nelivuotisen kauden alkaminen, Tjumenin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP 1) ja Tšeljabinskin yhteistuotantolaitoksen (CHP 3) CSA-kauden päätyminen sekä CSA-hintojen tarkistukset valtionobligaatioiden tuottojen laskun seurauksena. Hiiltä käyttävän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) myynnillä oli vain vähäinen vaikutus vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Liikevoittoon vaikutti vähennyskelpoinen kassavirtavaikutuksen 29 miljoonan euron arvonalentuminen Argayashin yhteistuotantolaitoksen myynnin yhteydessä toisella neljänneksellä.

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 57 (31) miljoonaa euroa ja sisälsi 34 (26) miljoonan euron osuuden TGC-1:n voitosta ja 23 (5) miljoonan euron osuuden uusiutuvan sähköntuotannon yhteisyritysten voitosta (liitteet 3 ja 12). Osuus uusiutuvan sähköntuotannon yhteisyritysten voitosta sisältää 12 miljoonan euron voiton Kalmykian tuulivoimapuiston siirrosta Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahastosta Fortum-RDIF-yhteisyritykselle (liite 6).

Kesäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto (yhteisyrittäjä, Fortumin osuus 50 %) teki päätöksen investoida yhteensä 237 MW:n tuulivoimapuistojen rakentamiseen Samaran alueella Venäjällä.

Vuoden 2021 toisella neljänneksellä Fortum allekirjoitti neljä uutta aiesopimusta uusiutuvan energian myynnistä Venäjällä. Sopimuskumppaneina olivat Novatek, Magnitogorsk Iron and Steel Works, Baker Hughes ja Shell. Kolmannella neljänneksellä Fortum allekirjoitti aiesopimukset Electroshield Samaran ja Sberbankin kanssa tuulivoiman toimituksista Samaran alueella. Heinäkuussa 2021 Fortum allekirjoitti Mosenergosbytin kanssa sopimuksen tuulivoiman toimituksista Sberbankin toimipisteisiin Nižni Novgorodiin. Uudet sopimukset tukevat Fortumin strategiaa yhteistyöstä teollisuus- ja infra-asiakkaiden kanssa, jotta asiakkaat voivat vähentää omia päästöjään.

Heinäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto myi Kalmykian 200 MW:n tuulipuistot Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle.

Heinäkuussa 2021 Fortum allekirjoitti sopimuksen hiiltä käyttävän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) myynnistä AO JSC Rusatom Smart Utilities -yhtiölle. Kauppa saatiin päätökseen syyskuussa. Aiemmin vuonna 2021 Fortum teki päätöksen Tšeljabinskin CHP-2-laitoksen siirtymisestä kaasun käyttöön. Näiden päätösten myötä Russia-divisioona luopuu hiilen käytöstä vuoden 2022 loppuun mennessä ja sen vuosittaiset hiilidioksidipäästöt laskevat noin kaksi miljoonaa tonnia.

Syyskuussa 2021 Fortum ilmoitti, että Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahastolle oli myönnetty 15 vuodeksi oikeus tuottaa takuuhintaista (CSA, Capacity Supply Agreement) uutta tuulivoimaa arviolta 16,9–23,8 miljardilla ruplalla (inflaatiokorjattu) vuodessa viimeisimmässä uusiutuvan energian huutokaupassa Venäjällä. Myönnetty tuulivoimatuotanto vastaa noin 430–530 MW:n vuosittain rakennettavaa kapasiteettia (yhteensä 1,3–1,6 gigawattia). Kapasiteetit otetaan käyttöön vuosina 2025–2027. Rakennettavan kapasiteetin lopullinen suuruus määräytyy investointipäätösten yhteydessä. Tuotannolle saatavien keskimääräisten nimellishintojen odotetaan olevan 2 600–4 200 ruplaa MW:lta (inflaatiokorjattu) CSA-ajanjakson aikana. Edellä mainitut luvut eivät sisällä mahdollisia lisätuloja asiakkaiden kanssa tehtävistä kahdenvälisistä vihreän sähkön toimitussopimuksista, joissa Fortum yhteisyrityksineen on markkinajohtaja Venäjällä.

City Solutions

City Solutions -segmentti vastaa kestävästä kaupunkiratkaisuista. Segmenttiin kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö ja muut kiertotalouden ratkaisut sekä aurinkovoiman tuotanto, palvelut ja uuden biomassapohjaisen liiketoiminnan kehittäminen. Segmentillä on liiketoimintaa Pohjoismaissa, Puolassa ja Intiassa. Segmenttiin on kuulunut myös Fortumin 50 %:n omistusosuus Stockholm Exergistä, joka oli yhteisyritys ja yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Fortum myi omistusosuutensa syyskuussa 2021. Segmentti ei sisällä Fortumin Uniper-tytäryhtiön toimintoja.

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	201	184	876	738	1 075	1 213
- lämmönmyynti	58	58	404	352	516	569
- sähkönmyynti	24	22	127	79	121	169
- jätteiden käsittelyn myynti*	58	57	180	183	252	249
- muu myynti**	61	47	164	124	186	226
Liikevoitto	2 575	255	2 658	731	775	2 701
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-1	1	39	38	57	57
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	34	148	120	217	333	236
Henkilöstön lukumäärä			1 775		2 093	

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	22	10	197	148	239	288
Liikevoitto	-21	-36	62	6	47	103
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-1	1	39	38	57	57
Sidotun pääoman tuotto, %					2,8	5,1
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			2 561	3 520	3 679	

* Jätteiden käsittelyn myynti koostuu jätteiden vastaanottomaksuista ja ympäristörakentamisen palvelumyynnistä.

** Muu myynti koostuu pääasiassa käyttö- ja kunnossapitopalveluista sekä uusiutuotteiden ja polttoaineiden myynnistä.

Lämmönmyynti maittain

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Suomi	0,3	0,3	2,1	2,1	2,9	2,9
Puola	0,2	0,2	2,5	2,2	3,4	3,7
Norja	0,1	0,1	1,2	1,0	1,5	1,7
Muut maat	0,1	0,2	1,2	1,3	1,9	1,8
Yhteensä	0,8	0,9	7,0	6,6	9,6	10,0

Sähkönmyynti maittain

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Suomi	0,1	0,1	0,9	0,6	1,0	1,3
Puola	0,1	0,1	0,5	0,4	0,6	0,7
Muut maat	0,3	0,3	1,2	1,0	1,4	1,6
Yhteensä	0,5	0,6	2,6	2,1	3,0	3,5

Heinä-syyskuu 2021

Lämmönmyynti laski 11 %, mikä johtui pääasiassa Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä. Myös sähkönmyynnin lasku liittyi suurelta osin Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myyntiin.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli negatiivinen, mutta parani selvästi edellisvuodesta sähkönhintojen nousun seurauksena. Parannusta edellisvuoteen tuli lähes kaikilla liiketoiminta-alueilla ja etenkin jäte- ja metallinkierrätysliiketoiminnassa. Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myynnin aiheuttamilla rakennemuutoksilla oli lievä positiivinen tulosvaikutus, sillä tyypillisesti lämmitys- ja jäähdytysliiketoiminnan tulos on negatiivinen kolmannella neljänneksellä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli 2 596 (292) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät koostuivat pääasiassa verottomista myyntivoitoista, jotka liittyivät 50 prosentin omistusosuuden myyntiin Stockholm Exergi Holding AB:stä (2 350 milj. euroa) sekä Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myyntiin (254 milj. euroa).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli -1 (1) miljoonaa euroa, kun negatiivinen osuus Stockholm Exergin tuloksesta kumosi Turun Seudun Energiatuotannon positiivisen tulososuuden nettovaikutuksen (liitteet 3 ja 12).

Tammi-syyskuu 2021

Lämmönmyynti kasvoi 6 %, kun lämpötilat olivat lähellä normaalia vuoden ensimmäisellä neljänneksellä toisin kuin vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä, jolloin sää oli hyvin lämmin. Sähkönmyynti kasvoi merkittävästi. Sähkönmyynnin kehitystä tukivat pääasiassa Suomen lämpöliiketoiminnan tuotantorakenteen muutos ja uuden aurinkovoimalan käyttöönotto Intiassa.

Vertailukelpoinen liikevoitto kymmenkertaistui, kun lämmönmyynti kasvoi kaikilla lämmitysalueilla, sähkönhinnat nousivat ja Norjan lämmön hinnat nousivat lämmön- ja sähkönhintojen välisen yhteyden vuoksi.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli 2 596 (725) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät liittyivät pääasiassa verottomiin voittoihin Stockholm Exergi Holding AB:n 50 prosentin omistusosuuden myynnistä (2 350 milj. euroa) sekä Baltian kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä (254 milj. euroa). Vuonna 2020 vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin sisältyi 431 miljoonan euron veroton voitto Joensuun kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä ja 291 miljoonan euron veroton voitto Järvenpään kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä (liite 3).

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 39 (38) miljoonaa euroa, josta 28 (29) miljoonaa euroa liittyi osuuteen Stockholm Exergin voitosta (liitteet 3 ja 12).

Maaliskuussa 2021 Fortum ilmoitti sopineensa Baltian kaukolämpöliiketoimintansa myynnistä Partners Groupille. Fortum sai kaupan päätökseen 2.7.2021. Kaupan kokonaisarvo oli noin 710 miljoonaa euroa.

Kesäkuussa 2021 Fortum teki päätöksen investoida litiumakkujen kierrätyskapasiteettinsa laajentamiseen rakentamalla viimeisintä teknologiaa hyödyntävän hydrometallurgisen kierrätyslaitoksen Harjavaltaan. Investoinnin arvo on noin 24 miljoonaa euroa. Investointi kasvattaa merkittävästi Fortumin hydrometallurgista kierrätyskapasiteettia ja mahdollistaa kestävien akkukemikaalien tuotannon. Uudella laitoksella voidaan kierrättää tehokkaasti sähköautojen litiumakuissa käytettyjä arvokkaita metalleja sekä erilaisia akkujen valmistusketjussa syntyviä jättejakeita.

Kesäkuussa 2021 Fortum ilmoitti allekirjoittaneensa sopimuksen Pavagada II:n 250 MW:n ja Rajasthanin 250 MW:n aurinkovoimapuistojen myynnistä Actisille Intiassa. Kaupan velattoman kokonaisarvon arvioidaan olevan noin 280 miljoonaa euroa, josta suurin osa kirjataan vuoden 2021 aikana. Kokonaisarvo sisältää nettovelan, jota ei kaupan myötä enää yhdistellä Fortum-konserniin. Osapuolet allekirjoittivat myös kattavan sopimuksen mahdollisista lisäinvestoinneista aurinkovoimalaitoksiin Intiassa. Pavagada II:n 250 MW:n aurinkovoimapuiston myynti saatiin päätökseen 7.10.2021.

Syyskuussa 2021 Fortum sai päätökseen 50 prosentin omistusosuutensa myynnin ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukojäähdytysyhtiö Stockholm Exergistä sijoittajaryhmälle, johon kuuluvat APG, Alecta, PGGM, Keva ja AXA. Kaupan kokonaisarvo oli 29,5 miljardia kruunua (noin 2,9 miljardia euroa).

Consumer Solutions

Consumer Solutions -segmentti kattaa sähkö- ja kaasutuotteiden vähittäismyynnin Pohjoismaissa, Puolassa ja Espanjassa, mukaan lukien asiakaspalvelun ja laskutuksen. Fortum on Pohjoismaiden suurin sähkön vähittäismyyjä, ja yhtiöllä on noin 2,3 miljoonaa asiakasta ja useita eri tuotemerkkejä Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Puolassa ja Espanjassa. Consumer Solutions tarjoaa sähkötuotteita ja niihin liittyviä lisäarvopalveluja sekä digitaalisia kuluttajaratkaisuja.

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	485	235	1 570	896	1 267	1 941
- sähkönmyynti	406	187	1 333	727	1 057	1 664
- kaasunmyynti	38	22	134	96	139	177
- muu myynti	40	26	103	73	70	100
Liikevoitto	235	26	382	81	129	430
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	13	15	49	43	57	63
Henkilöstön lukumäärä			1 120		1 048	

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	31	33	120	116	153	158
Liikevoitto	13	18	68	69	90	89
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			701	533	565	

Myynti

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Sähkö	5,5	5,2	22,7	21,0	29,1	30,8
Kaasu*	1,0	0,8	4,2	3,3	4,9	5,8

* Ei sisällä tukkumyyntiä.

Asiakkaiden määrä

Tuhatta*	30.9.2021	31.12.2020
Sähkö	2 170	2 280
E-mobility**	60	60
Kaasu	50	50
Yhteensä	2 270	2 390

* Pyöristettynä lähimpään 10 000:een.

** Mitattuna keskimääräisenä neljännesvuoden maksavina asiakkaina.

Heinä-syyskuu 2021

Sähkön myyntimäärä kasvoi 6 % pääasiassa yritysasiakkaiden sopimusmyynnin kasvun seurauksena. Kokonaisyntituotto kasvoi 106 % sähköhintojen nousun seurauksena. Kaasun myyntimäärät kasvoivat 25 % johtuen pääasiassa yritysasiakkaiden määrän kasvusta Puolassa.

Haasteellinen markkinaympäristö ja kova kilpailu Pohjoismaiden markkinoilla johtivat sähköasiakkaiden määrän vähenemiseen kolmannella neljänneksellä.

Vertailukelpoinen liikevoitto laski 28 %. Lasku johtui asiakasmäärän laskusta, nopeasti nousevien sähkön markkinahintojen negatiivisista vaikutuksista ja poistojen kasvusta, jotka kumosivat katteiltaan korkeampien ja kiinteiltä kuluiltaan alhaisempien lisäarvopalvelujen positiivisen vaikutuksen.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli 222 (8) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksen seurauksena (liite 3).

Tammi-syyskuu 2021

Sähkön myyntimäärä kasvoi 8 %, mikä johtui pääasiassa Pohjoismaiden selvästi kylmemmästä säästä vuoden alussa ja yritysasiakasmyyntin kasvusta. Kokonaismyyntituotto kasvoi 75 %, kun myyntimäärät kasvoivat ja hinnat nousivat selvästi Pohjoismaissa. Kaasun myyntimäärät kasvoivat 27 % pääasiassa siksi, että yritysasiakkaiden määrä nousi Puolassa. Tammi-syyskuussa lanseerattiin useita digitaalisia palveluja ja solmittiin uusia yrityssovimuksia energiasektorilla, elintarvikealalla, kiinteistösektorilla ja vähittäiskaupan alalla.

Vertailukelpoinen liikevoitto laski 1 %. Tähän vaikutti pääasiassa asiakasmäärän lasku ja nopeasti nousevien sähkön markkinahintojen negatiivinen vaikutus kolmannella neljänneksellä. Laskun vaikutusta tasoitti yksikkökatteiden kasvu palvelutarjoaman aktiivisen kehittämisen ja parantamisen seurauksena.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli 314 (12) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksen seurauksena (liite 3).

Uniper

Uniper-segmentti sisältää Fortumin enemmistöomistuksen Uniperissa, Fortumin tytäryhtiössä. Uniper on johtava kansainvälinen energiayhtiö, jolla on toimintaa yli 40 maassa. Sen liiketoimintaa ovat varma energiantuotanto ja siihen liittyvät palvelut. Sen päätoimintoja ovat sähköntuotanto Euroopassa ja Venäjällä sekä maailmanlaajuinen energiakaupankäynti ja energiatuotannon optimointi, joista Uniper raportoi tilinpäätöksissään kolmella liiketoiminta-alueella: European Generation, Global Commodities ja Russian Power Generation. Sähköntuotantokapasiteetista noin 50 % perustuu kaasuun, 30 % hiileen ja 20 % vesi- tai ydinvoimaan. Segmentti sisältää Uniperin suhteellisen osuuden OKG:stä (liite 3).

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
Liikevaihto	22 411	13 159	58 074	24 524	44 514	78 064
- sähkönmyynti	6 522	5 489	17 421	10 427	16 994	23 988
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	100	84	426	227	373	572
- lämmönmyynti	96	52	285	110	191	366
- kaasunmyynti	12 593	6 996	33 534	12 748	22 176	42 962
- muu myynti	3 201	622	6 833	1 239	5 154	10 748
Liikevoitto	-6 114	-432	-6 393	-137	29	-6 227
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	8	12	37	20	54	72
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin**	178	233	498	377	639	759
Henkilöstön lukumäärä			11 754		11 751	

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	175	-147	1 026	37	856	1 845
Liikevoitto	9	-310	543	-286	363	1 192
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	7	11	29	13	38	55
Sidottu pääoma (kauden lopussa)			6 229	6 653	7 432	

* Sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa sisältää vesi- ja ydinvoimat tuotannon. Se ei sisällä lämpövoimat tuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

** Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesivoima Pohjoismaissa	1,2	1,9	5,4	4,3	6,8	7,9
Ydinvoima Pohjoismaissa	2,7	1,9	9,2	4,7	7,6	12,1
Vesivoima Keski-Euroopassa	1,5	1,2	3,8	2,3	3,3	4,8
Lämpövoima Keski-Euroopassa	9,4	8,0	28,4	13,4	22,1	37,1
Lämpövoima Venäjällä	9,5	8,5	31,3	17,9	28,5	41,9
Yhteensä	24,2	21,6	78,2	42,7	68,3	103,8

Pohjoismainen myynti

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Myynti Pohjoismaissa	3,9	3,9	14,9	9,2	14,6	20,3
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	3,8	3,9	14,6	9,0	14,4	20,0

* Sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa sisältää vesi- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Uniper-segmentin hinnat

	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020*	2020*	Edelliset 12kk
Uniperin saavutettu sähkönhinta Pohjoismaissa, EUR/MWh**	26,0	21,9	29,1	25,2	26,0	28,6
Uniperin keskimääräinen kapasiteettihinta CCS ja muut, tRUB/MW/kk*** ****	151	131	156	131	136	154
Uniperin keskimääräinen kapasiteettihinta CSA, tRUB/MW/kk****	1 488	899	1 324	900	951	1 235
Uniperin keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	302	245	282	245	261	284
Uniperin saavuttama sähkönhinta Venäjällä, RUB/MWh*****	2 072	1 768	1 670	1 595	1 554	1 632
Uniperin saavuttama sähkönhinta Venäjällä, EUR/MWh***** *****	24,0	19,8	18,9	20,0	18,8	18,3

* Ei sisällä vuoden 2020 ensimmäistä neljänestä, sillä Uniper yhdistettiin tytäryhtiönä vuoden 2020 toisesta neljänneksestä alkaen.

**Uniper-segmentin saavutettu sähkönhinta sisältää vesi- ja ydinvoimatuotannon. Se ei sisällä lämpövoimatuotantoa, vähemmistöosuuksia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

*** Sisältää "forced mode" -statuksen kapasiteettimaksut, säännellyt tariffit ja kahdenväliset sopimukset.

**** Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyyymeille, pois lukien suunnittelemttomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

***** Vertailukauden hinnat ovat muuttuneet aikaisemmin julkaistusta.

***** Muunnettu käyttäen keskimääriä.

Heinä-syyskuu 2021

Uniper-segmentin sähköntuotanto kasvoi pääasiassa ydinvoiman ja lämpövoiman tuotannon kasvun seurauksena. Edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna lämpövoiman tuotanto kasvoi etenkin Ison-Britanniassa ja Saksassa, kun taas osa Alankomaiden kapasiteetista oli pois käytöstä koko kolmannen neljänneksen ajan. Ruotsissa vesivoiman tuotantomäärät laskivat, mikä johtui sadannan ja tulovirtaaman pienenemisestä edellisvuoden poikkeuksellisen suuriin määriin verrattuna. Ruotsissa ydinvoiman tuotantomäärät kasvoivat käytettävyyden paranemisen myötä.

Uniper-segmentin saavutettu sähkönhinta Pohjoismaissa nousi 4.1 euroa/MWh eli 19 % johtuen Ruotsin spot-hintojen selkeästä noususta vuoden 2020 kolmanteen neljännekseen verrattuna.

Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi merkittävästi 319 miljoonalla eurolla, mikä johtui pääasiassa siitä, että kaasun midstream-liiketoiminnan tulosparannuksella oli suurempi vaikutus kuin CO₂-päästöoikeuksien vuoden sisäisellä jaksotuksella, joka siirsi katteita kolmannelta neljännekseltä vuoden 2021 neljännelle neljännekselle.

Global Commodities -liiketoiminnan tulos parani merkittävästi edellisvuodesta, kun myös kaasun midstream-liiketoiminta pystyi hyötymään hyödykkeiden suurista hinnanvaihteluista ja poikkeuksellisesta noususta.

European Generation -liiketoiminta paransi tulostaan, mikä johtui kapasiteetin hintojen noususta Isossa-Britanniassa sekä uuden kapasiteetin tuotannon kasvusta Saksassa. Datteln 4:n tulosvaikutus oli suurempi kuin seisokkien rasittaman Alankomaiden höyrytuotantoliiketoiminnan tuloksen heikkenemisen vaikutus.

Russian Power Generation -liiketoiminnan tulos oli hieman edellisvuotta parempi, kun Berezovskaya 3:n käyttönotolla sekä hintojen ja määrien nousulla sähkömarkkinoilla oli positiivinen vaikutus, joka kumosi Shaturskayan, Surgutskayan ja Yayvinskayan voimalaitosten CSA-maksujen päättymisen vaikutuksen. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli 2 miljoonaa euroa.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -6 122 (-121) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon muutoksen seurauksena (liite 3). Uniper suojaa tulevaisuuden rahavirtansa suurelta osin myyntitermiineillä, mutta koska suojauslaskentaa ei sovelleta, näiden johdannaisten realisoitumattomat käypien arvojen muutokset esitetään vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä.

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 7 (11) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 12).

Tammi-syyskuu 2021

Fortum on yhdistellyt Uniperin taseeseensa 31.3.2020 alkaen ja Uniperin tuloksen tuloslaskelmaansa vuoden 2020 toisesta neljänneksestä alkaen. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä Uniper yhdisteltiin Fortumin tuloslaskelmaan osakkuusyrityksenä ja raportoitiin Muut-segmentissä. Uniperin yhdistely on siten pääsyy muutoksiin kumulatiivisissa luvuissa ja vertailussa vuoteen 2020.

Sähköntuotantoa tukivat lauhdetuotannon parempi saatavuus, Datteln 4:n käyttöönotto vuoden 2020 toisella neljänneksellä sekä Irsching 4- ja Irsching 5 -kaasuvoimalayksiköiden palauttaminen tuotantoon.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 543 (-286) miljoonaa euroa erittäin hyvän kehityksen myötä. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä Uniper yhdisteltiin osakkuusyrityksenä. Venäjän ruplan kurssimuutoksen vaikutus oli -8 miljoonaa euroa.

European Generation -liiketoiminnan tulokseen vaikuttivat positiivisesti Datteln 4 -hiilivoimalan käyttöönotto toukokuun lopussa 2020 sekä Irsching 4- ja Irsching 5 -kaasuvoimalayksiköiden palauttaminen tuotantoon vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä. Lisäksi kasvanut myynti Ison-Britannian kapasiteettimarkkinoilta paransi tulosta edellisvuoteen verrattuna. Positiivista vaikutusta lievensivät Alankomaiden höyrytuotantoliiketoiminnan tuloksen heikentyminen seisokkien vuoksi sekä CO₂-päästösuojausten ajoitusero, joka siirsi katteita vuoden 2021 ensimmäiseltä puoliskolta vuoden 2021 neljännelle neljännekselle. Lisäksi fossiilisten polttoaineiden liiketoiminnassa ei pystytty toistamaan edellisvuoden poikkeuksellisen suurien katteita.

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Global Commodities -liiketoiminta hyötyi kansainvälisen liiketoiminnan tuottojen kasvusta, jota vauhdittivat Pohjois-Amerikan epätavalliset sääolot ja Aasian toiminnot. Lisäksi kaasuliiketoiminta tuotti tulosta vaihtelevien ja nousevien hintojen ansiosta.

Venäjän liiketoiminnalla oli positiivinen vaikutus Uniper-segmentin vertailukelpoiseen liikevoittoon. Toukokuussa 2021 käyttöön otetun Berezovskaya 3 -voimalaitoksen CSA-maksujen sekä sähkömarkkinoiden hintojen ja määrien nousun positiivinen vaikutus oli suurempi kuin valuuttakurssien negatiivinen vaikutus sekä Shaturskayan, Surgutskayan ja Yayvinskayan voimalaitosten neljän yksikön CSA-maksujen päättymisen vaikutus.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavilla erillä oli -6 936 (150) miljoonan euron vaikutus liikevoittoon pääasiassa suojauslaskennan ulkopuolisten johdannaisten käyvän arvon -6 783 (-89) miljoonan euron muutoksen seurauksena (liite 3). Uniper suojaa tulevaisuuden rahavirtansa suurelta osin myyntitermiineillä, mutta koska suojauslaskentaa ei sovelleta, näiden johdannaisten realisoitumattomat käypien arvojen muutokset esitetään vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä.

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 29 (13) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 12).

Venäjällä hyväksyttiin maaliskuussa 2021 muutoksia strategisia investointeja koskevaan lakiin. Lain mukaan Fortum saa omistaa 100 % Uniperista, joka on Unipro PJSC:n enemmistöomistaja.

Huhtikuussa 2021 Saksan liittovaltion verkkovirasto hyväksyi Wilhelmshavenin 757 MW:n voimalaitoksen tarjouksen osana kivihiihivoimaloiden sulkemista koskevien huutokauppojen toista kierrosta. Voimalan sähköntuotanto päättyi joulukuussa 2021 eli vuoden ilmoitettua aiemmin. Uniper ilmoitti suunnittelevansa kansallisen vetykeskuksen

Fortum Oyj
Tammi-syyskuun 2021 osavuositiedot

perustamista Saksan Wilhelmshaveniin. Suunnitelma sisältää vihreän ammoniakkin tuontiterminaalin, ammoniakkin "krakkaamon" vihreän vedyn tuotantoa varten sekä 410 MW:n elektrolyysilaitoksen tuontiterminaalin yhteydessä. Uniper valmistelee parhaillaan toteutettavuustutkimusta, eikä lopullista investointipäätöstä ole tehty.

Huhtikuussa 2021 Fortum ilmoitti hakevansa oikeuden päätöstä Alankomaiden hiilestä luopumista koskevalle laille, koska se ei tarjoa asianmukaista korvausta tehdyistä investoinneista. Uniper pyrkii myös muuttamaan Maasvlakten voimalan kestävästi energiantuotannon ekosysteemiksi.

Huhtikuussa 2021 Uniper julkaisi pörssitiedotteen ('ad hoc'), jossa yhtiö antoi positiivisen tulosvaroituksen vuoden 2021 tulonäkymistään.

Heinäkuussa 2021 Saksan liittovaltion verkkovirasto vahvisti Heyden 4 -kivihiilivoimalan olennaisen aseman varavoimalaitoksena syyskuun 2022 loppuun saakka.

Saksan liittovaltion verkkovirasto hyväksyi 1.7.2021 Scholven C:n 345 MW:n voimalaitoksen tarjouksen osana kivihiilivoimaloiden sulkemista koskevien huutokauppojen kolmatta kierrosta. Voimalan kaupallinen sähköntuotanto päättyi jo lokakuun lopussa 2022 eli hieman ilmoitettua aiemmin.

Elokuussa 2021 Nordrhein-Westfalenin korkein hallinto-oikeus julisti kolmessa rinnakkaisessa menettelyssä Dattelnin kaupungin vuoden 2014 kehityssuunnitelman pätemättömäksi Datteln 4 -kivihiilivoimalan osalta Waltropin kaupungin, BUND NRW:n ja neljän yksityishenkilön pyynnöstä. Nordrhein-Westfalenin korkein hallinto-oikeus katsoi, että Dattelnin kaupungin kehityskaava perustuu puutteelliseen aluekaavaan. Oikeus ei myöntänyt valituslupaa. Uniper on menettelyssä osapuolena luvanhaltijana, ja sillä on siten valitusoikeus. Uniper teki lokakuussa 2021 valitukset siitä, että päätösten osalta ei ollut myönnetty valituslupaa. Dattelnin kaupunki, joka on menettelyissä vastaajana, on myös valittanut asiasta.

Elokuussa 2021 Uniper ilmoitti päätöksestään nopeuttaa hiilestä luopumista Isossa-Britanniassa sulkemalla yhden 500 MW:n yksikön Ratcliffen kivihiilivoimalassa jo syyskuun lopussa 2022 ja loput kolme yksikköä viimeistään syyskuun 2024 loppuun mennessä.

Syyskuussa 2021 Fortum ja Uniper ilmoittivat yhteistyöstään ydinvoimalaitosten käytöstäpoisto- ja purkupalvelujen tarjoamiseksi ydinvoimayhtiöille. Lisätietoja on kohdassa Generation-segmentti.

Lisätietoja on Uniperin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen tuloksessa, joka julkaistiin 5.11.2021.

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä olivat 331 (582) miljoonaa euroa. Investoinnit käyttöomaisuuteen olivat 264 (355) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 6).

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin tammi–syyskuussa 2021 olivat 1 051 (4 329) miljoonaa euroa. Investoinnit käyttöomaisuuteen olivat 781 (675) miljoonaa euroa (liitteet 3 ja 6).

Fortum suunnittelee ottavansa tai on ottanut käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suunnittelee suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähkön- tuotanto- kapasiteetti, MW	Lämmön- tuotanto- kapasiteetti, MW	Toimitus alkoi/alkaa	Viimeisin tiedote
City Solutions					
Suomenoja, Suomi	Lämpöpumppu		20	kesä/2021	24.9.2019
Rajasthan, Intia	Aurinko	250		maaliskuu ja touko/2021	22.6.2021
Uniper					
Berezovskaya 3, Venäjä	Ruskohiili	754		1.5.2021	6.5.2021
Irsching 6, Saksa	Kaasu	300		loka/2022	9.1.2019
Scholven, Saksa	Kaasu	137	125	IV/2022	6.2.2020
Killingholme ja Grain, UK	Taajuusreservi			IV/2021 ja I/2022	4.3.2021
Surgutskaya 1, Venäjä	Kaasu	20		I/2022	12.11.2019
Surgutskaya 2, Venäjä	Kaasu	20		IV/2026	6.2.2021
Surgutskaya 3, Venäjä	Kaasu	20		IV/2027	1.7.2021
Surgutskaya 4, Venäjä	Kaasu	20		IV/2025	12.11.2019
Surgutskaya 6, Venäjä	Kaasu	20		III/2024	12.11.2019

Generation

Tammikuussa 2021 Fortum ilmoitti saaneensa päätökseen kahden uuden tuulivoimapuiston rakentamisen Pohjoismaissa: Kalaxin Suomessa ja Sørfjordin Norjassa. Molemmat tuottavat nyt puhdasta energiaa Pohjoismaiden markkinoille. Tuulipuistot ovat osa joulukuussa 2019 sovittua Energy Infrastructure Partners AG (EIP) -kauppaa, ja Fortumin omistus on 20 %.

Helmikuussa 2021 Fortum sai päätökseen kahdeksan pienen vesivoimalaitoksen myynnin Ruotsissa Downing Renewables & Infrastructure Trustille. Voimalaitosten keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto on 0,1 TWh. Fortum kirjasi kaupasta 50 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Maaliskuussa 2021 Fortum ilmoitti merkittävästä investoinnista patoturvallisuuteen Ruotsissa, jossa yhtiö investoi noin 450 miljoonaa kruunua (noin 45 miljoonaa euroa) satavuotiaan Forshuvudin vesivoimalaitoksen laajoihin parannustöihin vuosina 2021–2025. Investoinnilla Fortum haluaa varmistaa, että laitos pysyy turvallisena uusiutuvan sähkön tuottajana ja tasapainottaa sääriippuvaisempaa sähköntuotantoa.

Russia

Fortumilla ja sen yhteisyrityksillä on Venäjällä maan suurin tuuli- ja aurinkovoimapuistojen portfolio (noin 3,4 GW). Tuuli- ja aurinkopuistoille maksetaan CSA-takuuhintaa 15 vuoden ajan, kun ne on otettu käyttöön.

Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto (yhteisyritys, Fortumin osuus 50 %) voitti CSA-huutokaupoissa oikeuden rakentaa 1 823 MW tuulivoimakapasiteettia vuosina 2017 ja 2018. Vuoden 2020 toisella puoliskolla Fortumin

ja Rusnanon yhteisyritys myi 50 MW:n Ulyanovsk 2 -tuulipuiston ja 300 MW:n Rostovin tuulipuiston Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle. Kesäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto myi Kalmykian 200 MW:n tuulipuiston Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle.

Vuosina 2018 ja 2019 Fortum voitti CSA-huutokaupoissa oikeuden rakentaa yhteensä 116 MW:ia aurinkovoimakapasiteettia. Maaliskuussa 2021 Fortum ilmoitti myyneensä aurinkovoimahankkeen Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle ja päättäneensä rakentaa aurinkovoimalan tämän yhteisyrityksen kautta. Kapasiteetista 78 MW odotetaan saatavan käyttöön vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä ja loput vuoden 2022 toisella puoliskolla.

Kesäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto teki päätöksen investoida yhteensä 237 MW:n tuulivoimapuistojen rakentamiseen Samaran alueella Venäjällä. Investointipäätös on osa laajempaa yhteistyösopimusta tuulivoimasijoitusrahaston ja Samaran aluehallinnon välillä. Tavoitteena on rakentaa jopa 300 MW:ia tuulivoimaa alueelle vuosien 2022–2023 aikana. Samaran alueen tuulivoimapuistojen peruskivi muurattiin syyskuussa, ja ne on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2022 neljännellä neljänneksellä.

Heinäkuussa 2021 Fortum allekirjoitti sopimuksen hiiltä käyttävän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) myynnistä AO JSC Rusatom Smart Utilities -yhtiölle. Aiemmin vuonna 2021 Fortum teki päätöksen Tseljabinskin CHP-2-laitoksen siirtymisestä kaasun käyttöön. Näiden päätösten myötä Russia-divisioona luopuu hiilen käytöstä vuoden 2022 loppuun mennessä ja sen vuosittaiset hiilidioksidipäästöt laskevat noin kaksi miljoonaa tonnia. Kauppa saatiin päätökseen syyskuussa.

Syyskuussa 2021 Fortum ilmoitti, että Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahastolle oli myönnetty oikeus tuottaa takuuhintaista (CSA, Capacity Supply Agreement) uutta tuulivoimaa arviolta 16,9–23,8 miljardilla ruplalla (inflaatiokorjattu) vuodessa viimeisimmässä uusiutuvan energian huutokaupassa Venäjällä. Myönnetty tuulivoimatuotanto vastaa noin 430–530 MW:n vuosittain rakennettavaa kapasiteettia (yhteensä 1,3–1,6 GW:ia). Kapasiteetit otetaan käyttöön vuosina 2025–2027. Rakennettavan kapasiteetin lopullinen suuruus määräytyy investointipäätösten yhteydessä. Tuotannolle saatavien keskimääräisten nimellishintojen odotetaan olevan 2 600–4 200 ruplaa MWh:lta (inflaatiokorjattu) 15-vuotisen CSA-ajanjakson aikana käyttöönotosta alkaen. Edellä mainitut luvut eivät sisällä mahdollisia lisätuloja asiakkaiden kanssa tehtävistä kahdenvälisistä vihreän sähkön toimitussopimuksista, joissa Fortum yhteisyrityksineen on markkinajohtaja Venäjällä.

Fortumin sekä Fortumin ja Rusnanon sijoitusrahaston Venäjän CSA-huutokaupoissa vuosina 2017, 2018, 2019 ja 2021 voittamiin aurinko- ja tuulivoiman kapasiteetteihin liittyvät investointipäätökset tehdään tapauskohtaisesti. Fortumin sijoittama oma pääoma on enintään 15 miljardia ruplaa.

City Solutions

Maaliskuussa 2021 Fortum ilmoitti sopineensa Baltian kaukolämpöliiketoimintansa myynnistä Partners Groupille. Fortum sai kaupan päätökseen 2.7.2021. Kaupan kokonaisarvo oli noin 710 miljoonaa euroa. Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmentin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen tulokseen 254 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Maaliskuussa 2021 Fortum otti käyttöön 150 MW:ia Rajasthanin 250 MW:in aurinkopuistosta Intiassa. Loput 100 MW otettiin käyttöön toukokuussa 2021.

Kesäkuussa 2021 Fortum teki päätöksen investoida litiumakkujen kierrätyskapasiteettinsa laajentamiseen rakentamalla viimeisintä teknologiaa hyödyntävän hydrometallurgisen kierrätyslaitoksen Harjavaltaan. Investoinnin arvo on noin 24 miljoonaa euroa. Investointi kasvattaa merkittävästi Fortumin hydrometallurgista kierrätyskapasiteettia ja mahdollistaa kestävien akkukemikaalien tuotannon. Laitos on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2023. Maaliskuussa EU:n vähähiilisten teknologioiden edistämiseksi perustettu innovaatorahasto (Innovation Fund) hyväksyi hydrometallurgisen akkukierrätyslaitoksen yhdeksi neljästä Fortumin jatkoon päässeestä hankkeesta.

Kesäkuussa 2021 Fortum ilmoitti allekirjoittaneensa sopimuksen Pavagada II:n 250 MW:n ja Rajasthanin 250 MW:n aurinkovoimapuistojen myynnistä Actisille Intiassa. Kaupan velattoman kokonaisarvon arvioidaan olevan noin 280 miljoonaa euroa, josta suurin osa kirjataan vuoden 2021 aikana. Kokonaisarvo sisältää nettovelan, jota ei kaupan myötä enää yhdistellä Fortum-konserniin. Pavagada II:n 250 MW:n aurinkovoimapuiston myynti saatiin päätökseen 7.10.2021.

Syyskuussa 2021 Fortum sai päätökseen 50 prosentin omistusosuutensa myynnin ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukojäähdytysyhtiö Stockholm Exergi Holding AB:stä (publ) sijoittajaryhmälle, johon kuuluvat APG, Alecta, PGGM, Keva ja AXA. Kaupan kokonaisarvo oli 29,5 miljardia kruunua (noin 2,9 miljardia euroa). Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmentin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen tulokseen 2 350 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Consumer Solutions

Joulukuussa 2020 Fortum päätti käynnistää Consumer Solutions -liiketoimintansa strategisten vaihtoehtojen arvioinnin, ja toimintojen myynti on yksi mahdollisista vaihtoehdoista. Alustavien arvioiden perusteella erilainen omistusrakenne voisi paremmin mahdollistaa tämän liiketoiminnan kasvun ja arvonaluonin jatkossa. Strateginen arviointi on edelleen käynnissä.

Uniper

Helmikuussa 2020 Uniper allekirjoitti sopimuksen, jonka myötä se myy 58 %:n Schkopau-omistuksensa Saale Energie GmbH:lle, joka on tšekkiläisen EPH-energiayhtiön tytäryhtiö. EPH omistaa loput 42 % Schkopausta, Saksi-Anhaltin osavaltiossa Itä-Saksassa sijaitsevasta ruskohiilivoimalasta. Omistusoikeus siirtyi uudelle omistajalle 1.10.2021.

Toiminta- ja sääntely-ympäristö

Euroopan sähkömarkkinat

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä Euroopan sähköhinnat nousivat poikkeuksellisen paljon erityisesti Euroopan kaasuhintojen vauhdittamina. Alhainen sadanta ja tuulivoiman tuotanto vaikuttivat selvästi positiivisesti Pohjoismaiden sähköhintoihin. Hintojen nousu Pohjoismaissa ei kuitenkaan ollut yhtä merkittävää kuin Manner-Euroopassa. Rajoitteet rajayhdysjohdoissa ja Pohjoismaiden sisäisessä verkossa kasvattivat hintaeroa Manner-Euroopan ja Pohjoismaiden hinta-alueiden välillä.

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 83 (81) terawattituntia vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Sähkön kysynnän kasvu Pohjoismaissa vuoden 2020 kolmanteen neljännekseen verrattuna johtui sekä teollisuuden että muiden alojen kulutuksen kasvusta. Lämpötilat olivat puoli astetta pitkän ajan keskiarvon yläpuolella ja samalla tasolla kuin vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Sähkökulutus Pohjoismaissa tammi-syyskuussa 2021 oli 293 (280) TWh.

Alustavien tilastotietojen mukaan sähkönkulutus keskeisessä Länsi-Euroopassa (Saksa, Ranska, Itävalta, Sveitsi, Belgia ja Alankomaat) oli kolmannella neljänneksellä 305 (303) TWh eli noin 3 % pienempi kuin sähkön kysynnän taso ennen koronapandemiaa. Sähkökulutus keskeisessä Länsi-Euroopassa tammi-syyskuussa 2021 oli 998 (959) TWh.

Sähkön osuuden energian kokonaiskulutuksesta odotetaan kasvavan edelleen pitkällä aikavälillä. Kasvuvauhti määräytyy kuitenkin pitkälti Euroopan ja Pohjoismaiden makrotaloudellisen kehityksen perusteella. Teollisuuden, liikenteen ja lämmityksen sähköistymisen kehitys on keskeinen sähkönkulutuksen kasvua määräävä tekijä pidemmällä aikavälillä.

Kolmannen neljänneksen alussa Pohjoismaiden vesivarannot olivat 87 TWh eli 3 TWh pitkän ajan keskiarvoa suuremmat ja 6 TWh pienemmät kuin vuotta aiemmin. Alhainen sadanta kesän aikana on johtanut merkittävään vajeeseen vesivarannoissa. Vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa vesivarannot olivat 83 TWh eli 18 TWh alle pitkän aikavälin keskiarvon ja 31 TWh edellisvuotta pienemmät.

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä sähköhinnat olivat selvästi korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 68 (9) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta oli 79 (33) euroa/MWh Suomessa, 71 (25) euroa/MWh SE3-alueella Ruotsissa (Tukholma) ja 55 (19) euroa/MWh SE2-alueella Ruotsissa (Sundsvall). Saksassa keskimääräinen spot-hinta vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä oli 97 (36) euroa/MWh.

Tammi-syyskuussa 2021 sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 51 (10) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta oli 58 (26) euroa/MWh Suomessa, 52 (20) euroa/MWh SE3-alueella Ruotsissa (Tukholma) ja 42 (14) euroa/MWh SE2-alueella Ruotsissa (Sundsvall). Saksassa keskimääräinen spot-hinta tammi-syyskuussa 2021 oli 69 (28) euroa/MWh.

Marraskuun 2021 alussa pohjoismainen sähkön termiinihintana Nasdaq Commodities -markkinapaikalla oli noin 60 euroa/MWh loppuvuodelle 2021 ja noin 35 euroa/MWh vuodelle 2022. Pohjoismaiden vesivarannot olivat 93 TWh eli noin 8 TWh pitkän ajan keskiarvon alapuolella ja 21 TWh vertailukautta pienemmät. Saksassa sähkön termiinihintana oli noin 160 euroa/MWh loppuvuodelle 2021 ja noin 115 euroa/MWh vuodelle 2022.

Euroopan hyödykemarkkinat

Kaasun kysyntä keskisessä Länsi-Euroopassa oli 305 (347) TWh vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä ja 1 633 (1 508) TWh tammi–syyskuussa 2021. Keski-Länsi-Euroopan kaasun varastotasot kasvoivat neljänneksen alusta (233 TWh) neljänneksen loppuun (413 TWh), jolloin ne olivat 152 TWh pienemmät kuin vuotta aiemmin ja 129 TWh pienemmät kuin viiden vuoden keskiarvo (2016-2020).

Kireät kaasumarkkinat ovat nostaneet Euroopan kaasunhinnat ennennäkemättömälle tasolle. Kaasun keskimääräinen spot-hinta (TTF) oli 48 (8) euroa/MWh vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä ja 31 (8) euroa tammi–syyskuussa 2021. Vuoden 2022 termiinihintana nousi neljänneksen aikana ja oli 54 euroa/tonni neljänneksen lopussa (26 euroa/tonni neljänneksen alussa) eli 39 euroa/MWh korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Päästöoikeuksien markkinat kehittyivät melko vaatimattomasti vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä. Hinta nousi neljänneksen aikana ja oli 62 euroa/tonni neljänneksen lopussa (57 euroa/tonni neljänneksen alussa) eli 35 euroa/tonni korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Kaasumarkkinoiden tapaan myös hiilen hinnat ovat nousseet voimakkaasti. Hiilen termiinihintana (ICE Rotterdam) vuodelle 2022 nousi neljänneksen alusta (87 dollaria/tonni) neljänneksen loppuun (157 dollaria/tonni), jolloin se oli 94 dollaria/tonni korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Marraskuun 2021 alussa kaasun TTF-termiinihintana oli 75 euroa/MWh loppuvuodelle 2021 ja 50 euroa/MWh vuodelle 2022. EUA-termiinihintana vuodelle 2021 oli tasolla 60 euroa/tonni. Hiilen termiinihintana (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2021 oli 140 dollaria/tonni.

Venäjän sähkömarkkinat

Fortumin Russia-segmentillä on lämpövoimaloita Länsi-Siperiassa pääasiassa Tjumenin ja Hanti-Mansian alueilla, joilla teollinen tuotanto on keskittynyt öljyyn ja kaasuun, sekä Uralilla metalliteollisuuteen keskittyneellä Tšeljabinskin alueella. Uniperin venäläinen tytäryhtiö Unipro PJSC toimii Smolenskin, Moskovan, Sverdlovskin ja Krasnojarskin alueilla sekä Hanti-Mansian autonomisessa piirikunnassa.

Venäjän markkinat on jaettu kahteen hintavyöhykkeeseen. Fortumin Russia-segmentti toimii ensimmäisellä hintavyöhykkeellä (Venäjän Euroopan ja Uralin alueet), ja Uniper toimii molemmilla hintavyöhykkeillä.

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjän sähkönkulutus vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä oli 248 (233) TWh. Vastaava luku ensimmäisellä hintavyöhykkeellä oli 191 (178) TWh ja toisella hintavyöhykkeellä 49 (47) TWh. Kulutuksen kasvu johtui epätavallisen korkeista lämpötiloista vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä sekä talouden elpymisestä. Sähkönkulutus Venäjällä tammi–syyskuussa 2021 oli 792 (748) TWh. Vastaava luku ensimmäisellä hintavyöhykkeellä oli 603 (567) TWh ja toisella hintavyöhykkeellä 158 (153) TWh.

Vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä keskimääräinen sähkön spot-hinta (kapasiteettihinnat pois lukien) nousi 19 % ja oli 1 541 (1 295) ruplaa/MWh ensimmäisellä hintavyöhykkeellä ja nousi 7 % ja oli 914 (856) ruplaa/MWh toisella hintavyöhykkeellä. Spot-hinta Uralin alueella nousi 18 % ja oli 1 304 (1 109) ruplaa/MWh. Tammi–syyskuussa 2021 keskimääräinen sähkön spot-hinta (kapasiteettihinta pois lukien) oli 1 405 (1 226) ruplaa/MWh ensimmäisellä hintavyöhykkeellä, 911 (888) ruplaa toisella hintavyöhykkeellä ja 1 206 (1 066) ruplaa/MWh Uralin alueella.

Venäjän hallitus nosti kaasun hintaa 3 % heinäkuussa 2021.

Venäjällä CSA-sopimuksiin perustuvat kapasiteettimaksut ovat keskeinen yhtiön tuloskasvuun vaikuttava tekijä, sillä CSA-maksut ovat huomattavasti korkeampia kuin CCS-huutokaupoista (Competitive Capacity Selection) saatavat kapasiteettimaksut. Tällä hetkellä Fortumin Russia-segmentin CSA-kapasiteetti on 1 926 MW ja sisältää 70 MW aurinko- ja tuulivoimakapasiteettia.

Fortum Oyj
Tammi-syyskuun 2021 osavuositarkastus

Lämpövoimalat saavat selkeästi korotettuja CSA-maksuja noin kuuden vuoden kuluttua käyttöönotosta (ks. taulukot alla). Vuonna 2021 CSA-maksuihin tuli korotus kolmelle Fortumin Russia-segmentin yksikölle ja yhdelle Uniper-segmentin yksikölle. CSA-jakson päätyttyä yksiköt voivat saada CCS-maksuja CCS-huutokaupoista. Muutokset on esitetty seuraavassa taulukossa:

Fortumin Russia-segmentin yksiköt	CSA alkaa	Korotettu CSA alkaa	CSA päättyy
Tyumen CHP 1, yksikkö 2	1.2.2011	1.10.2016	31.12.2020
Tšeljabinsk CHP 3, yksikkö 3	1.6.2011	1.11.2016	31.12.2020
Nyagan, yksikkö 1	1.4.2013	1.1.2018	31.12.2021
Nyagan, yksikkö 2	1.12.2013	1.8.2018	31.12.2022
Nyagan, yksikkö 3	1.1.2015	1.1.2021	31.12.2025
Tšeljabinsk CHP 4, yksikkö 1	1.12.2015	1.1.2021	31.12.2024
Tšeljabinsk CHP 4, yksikkö 2	1.3.2016	1.1.2021	31.12.2024
Ulyanovsk*	1.1.2018	n/a	30.11.2031
Bugulchansk**	marras 2016–maaliskuu 2017	n/a	marras 2030–marras 2031
Pleshanovsk**	1.3.2017	n/a	30.11.2031
Grachevsk**	1.3.2017	n/a	30.11.2031

* Tuuli CSA.

** Aurinko CSA.

Fortumin Uniper-segmentin yksiköt	CSA alkaa	Korotettu CSA alkaa	CSA päättyy
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 7	1.5.2011	1.5.2017	31.7.2021
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 8	1.6.2011	1.6.2017	31.8.2021
Shaturskaya GRES, yksikkö 7	1.10.2010	1.10.2016	31.12.2020
Yayvinskaya GRES, yksikkö 5	1.1.2011	1.1.2017	31.12.2020
Berezovskaya GRES, yksikkö 3*	1.11.2014	1.11.2020	31.10.2024
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 1**	maaliskuu 2022	n/a	helmikuu 2038
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 2**	joulukuu 2026	n/a	marraskuu 2042
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 3**	joulukuu 2027	n/a	marraskuu 2043
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 4**	joulukuu 2025	n/a	marraskuu 2041
Surgutskaya-2 GRES-2, yksikkö 6**	syyskuu 2024	n/a	elokuu 2040

* CSA-maksujen saanti alkoi 1.5.2021, korjausten valmistuttua.

** Modernisaatio CSA 2.

Fortumin Russia-segmentillä on 2 697 MW tuotantokapasiteettia, joka ei saa CSA-maksuja. Tällä kapasiteetilla on oikeus osallistua vuotuisiin CCS-huutokauppoihin. Uniperilla on 10 445 MW tuotantokapasiteettia, jolla on oikeus osallistua CCS-huutokauppaan. Seuraava CCS-huutokauppa, vuodelle 2027, on tarkoitus pitää marraskuussa 2023.

Vuosi	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
CCS-huutokauppahinta, tRUB/MW/kk, hintavyöhyke 1*	115	134	168	171	182	193	195
CCS-huutokauppahinta, tRUB/MW/kk, hintavyöhyke 2*	191	225	264	267	279	303	299
Fortumin Russia-segmentti							
valittu CCS-huutokaupassa, MW, hintavyöhyke 1	2 331	2 848	3 451	3 904	3 904	4 351	4 852
Fortumin Uniper-segmentti							
valittu CCS-huutokaupassa, MW, hintavyöhyke 1	7 190	8 829	8 035	8 035	7 225	6 427	5 617
valittu CCS-huutokaupassa, MW, hintavyöhyke 2	1 600	1 600	1 600	1 600	2 400	2 400	2 400

* Ei sisällä inflaatiota.

Kesäkuussa 2017 Fortumin ja Rusnanon tuulivoiman sijoitusrahasto voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 1 000 MW tuulivoimakapasiteettia. Tuulivoimapaistot oli tarkoitus ottaa käyttöön vuosina 2018–2022, ja niiden tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 7 000–9 000 ruplaa/MWh.

Kesäkuussa 2018 Fortumin ja Rusnanon tuulivoiman sijoitusrahasto voitti CSA-huutokaupassa oikeuden rakentaa 823 MW tuulivoimakapasiteettia. Tuulivoimatuotanto oli tarkoitus ottaa käyttöön vuosina 2019–2023, ja niiden tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 7 000–8 000 ruplaa/MWh.

Kesäkuussa 2018 ja 2019 Fortum voitti CSA-huutokaupoissa oikeuden rakentaa 110 MW ja 6 MW aurinkovoimakapasiteettia. Voimalaitosten tuotantokapasiteetille maksetaan 15 vuoden ajan takuuhintaa, joka vastaa noin 15 000 ruplaa/MWh ja 14 000 ruplaa/MWh, Kapasiteetista 78 MW odotetaan saatavan käyttöön vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä ja loput vuoden 2022 toisella puoliskolla

Syyskuussa 2021 Fortum ilmoitti, että Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahastolle oli myönnetty oikeus tuottaa takuuhintaista (CSA, Capacity Supply Agreement) uutta tuulivoimaa arviolta 16,9–23,8 miljardilla ruplalla vuodessa viimeisimmässä uusiutuvan energian huutokaupassa Venäjällä. Myönnetty tuulivoimatuotanto vastaa noin 430–530 MW:n vuosittain rakennettavaa kapasiteettia (yhteensä 1,3–1,6 GW). Kapasiteetit otetaan käyttöön vuosina 2025–2027. Rakennettavan kapasiteetin lopullinen suuruus määräytyy investointipäätösten yhteydessä. Laitoksille maksetaan takuuhintaa 15 vuoden ajan käyttöönotosta alkaen. Tuotannolle saatavien keskimääräisten nimellishintojen odotetaan olevan 2 600–4 200 ruplaa megawattitunnilta CSA-ajanjakson aikana. Arvioidut hinnat ovat inflaatiokorjattuja. Edellä mainitut luvut eivät sisällä mahdollisia lisätuloja asiakkaiden kanssa tehtävistä kahdenvälisistä vihreän sähkön toimitussopimuksista, joissa Fortum yhteisyrityksineen on markkinajohtaja Venäjällä.

Fortumin uusiutuvan energiantuotannon yhteisyrityksillä on yhteensä 3 339 MW tuuli- ja aurinkovoimakapasiteettia, josta 670 MW on käytössä, 778 MW rakenteilla ja 1 891 MW kehitteillä. Vastaavasti Uniperin CSA-kapasiteetti on 800 MW.

Tarkemmat markkinatiedot on esitetty taulukoissa katsauksen lopussa.

Sääntely-ympäristö

Ydinvoiman ja kaasun asema edelleen epäselvä EU:n luokitusjärjestelmässä

Ydinvoiman ja kaasun asemaa EU:n kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmässä (taksonomia) ei ole edelleenkään ratkaistu. Vaikka komission yhteinen tutkimuskeskus katsoo, että ydinenergiasta ei aiheudu suurempaa haittaa kuin muista EU:n luokittelujärjestelmään kuuluvista teknologioista, ydinvoiman ja kaasun kestävyyskriteereitä koskevan täydentävän delegoidun säädöksen valmistelu on edistynyt hitaasti. Viimeisimpien tietojen mukaan komission tavoitteena on säädöksen valmistuminen vuoden 2021 loppuun mennessä. Aihe aiheuttaa kiistaa jäsenvaltioiden kesken, ja on todennäköistä, että tilanteeseen ei saada selvyyttä ennen kuin Saksassa on muodostettu uusi hallitus, minkä odotetaan tapahtuvan joulukuun mennessä.

Fortum kannattaa edelleen tieteeseen perustuvaa ja teknologianeutraalia EU:n luokittelujärjestelmää ja on vaatinut Euroopan komissiota esittämään täydentävän delegoidun säädöksen pikaisesti.

Fit for 55 -neuvottelujen odotetaan etenevän vuonna 2022

EU:n toimielimet ovat alkaneet käsitellä heinäkuussa julkaistun Fit for 55 -paketin lainsäädäntöehdotuksia. Varsinaisten neuvottelujen Euroopan neuvostossa odotetaan alkavan vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla. Fit for 55 -pakettia koskeva lainsäädäntötyö Euroopan parlamentissa on aloitettu jakamalla lainsäädäntöehdotukset poliittisten ryhmien kesken.

Kiistanalaisimmat ja poliittisimmat säädökset ovat hiilirajamekanismi, energiaverotus ja uusi liikennettä ja rakennusten lämmitystä koskeva päästökauppajärjestelmä. Meneillään oleva julkinen keskustelu energian hinnoista voi myös vaikuttaa Fit for 55 -paketin hyväksyntään.

Fortum tukee komission Fit for 55 -pakettia, joka on pitkälti yhtiön tavoitteiden mukainen, etenkin EU:n päästökauppajärjestelmän ja hiilidioksidin hinnoittelun osalta. Joissakin paketin aihepiireissä tarvitaan kuitenkin ehdottomasti kustannustehokkaampaa ja teknologianeutraalimpaa lähestymistapaa. Uusista kannustimista – kuten hiilidioksidin hinnanerosopimuksista (carbon contracts for difference) – olisi keskusteltava EU:n päästökauppajärjestelmän yhteydessä, jotta voidaan edistää vetytalouden kehitystä.

Fortum vaatii Fit for 55 -lainsäädännön pikaista hyväksymistä investointien ja energiamarkkinoiden ennustettavuuden parantamiseksi.

Norjan hallitus on edelleen sitoutunut hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin

Syyskuussa pidetyissä Norjan parlamenttivaaleissa poliittinen valta siirtyi konservatiiveilta vasemmistopuolueille, ja työväenpuolueen (AP) ja keskustapuolueen (SP) muodostama uusi hallitus astui virkaan lokakuussa.

Uudessa hallitusohjelmassa keskitytään vahvasti uusien vihreiden teollisuudenalojen kehittämiseen (esim. hiilidioksidin talteenotto ja varastointi, vety, merituulivoima ja akut) ja oikeudenmukaisen vihreän siirtymän varmistamiseen. Hiilidioksidin talteenottoa ja varastointia (CCS) pidetään tärkeänä välineenä sekä Norjan ilmastotavoitteiden saavuttamisessa että fossiiliriippuvuuden vähentämisessä. Hallitus on sitoutunut jatkamaan työtä Fortum Oslo Varmen CCS-hankkeen rahoittamiseksi. Selvennystä Fortumin CCS-hankkeen EU- ja kansalliseen rahoitukseen odotetaan loppuvuodesta.

Suomen hallituksen budjettipäätökset

Syyskuussa Suomen hallitus sopi valtion talousarviosta vuodelle 2022, mukaan lukien päätökset lisätoimenpiteistä kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Hallituksen päätöksiin sisältyy useita energiateollisuudelle myönteisiä asioita, etenkin kaukolämmön, jätehuollon ja jätteenpolton osalta.

Kaukolämpöverkkoon liitettyjen palvelinkeskusten, lämpöpumppujen ja sähkökattiloiden sähköveroa alennetaan EU-minimitasolle vuodesta 2022 alkaen (edellyttää EU-notifikaatiota). Jäteveron veropohjaa laajennetaan vuodesta 2023 alkaen. Vuodesta 2022 alkaen kierrätysteollisuus soveltaa samaa (alhaisempaa) sähköveroluokkaa kuin muut teolliset toiminnot.

Fortum on tyytyväinen hallituksen veropäätöksiin, jotka kannustavat kaukolämmön sähköistämiseen ja hiilestä irtautumiseen. Jätehuoltoa ja jätteenpoltoa koskevilla poliittikkatoimilla on positiivinen vaikutus Fortumin kierrätys- ja jätehuoltoratkaisuihin liittyvään liiketoimintaan.

Mahdollisia lisäviivästyksiä ydinjätteen loppusijoitusta koskevassa päätöksenteossa Ruotsissa

Elokuussa 2021 Ruotsin hallitus päätti erottaa ydinjätteen väliaikaista varastointia koskevan päätöksen SKB:n (Svensk Kärnbränslehantering AB) kattavaa loppusijoitusjärjestelmää koskevasta hakemuksesta. Lupa myönnettiin vain varastoinnin lisäämiselle välivarastossa. Lupamenettelyn mukaisesti asiasta päättää nyt Ruotsin maa- ja ympäristötuomioistuin, ja päätöstä välivarastoon liittyen odotetaan kesä–heinäkuussa 2022. Hallituksen elokuussa tekemä päätös aiheuttaa epävarmuutta sen suhteen, saadaanko välivarastolle oikeuden vahvistama lupa vuoden 2023 loppuun mennessä, jolloin saavutetaan nykyisen luvan mukainen enimmäiskapasiteetti. Jos oikeuden vahvistamaa lupaa ei saada vuoden 2023 loppuun mennessä, ydinvoimalaitokset eivät pysty enää sen jälkeen varastoimaan enempää käytettyä polttoainetta ja siten sähköntoimitusten keskeytysten riski on edelleen olemassa keväällä 2024.

Ruotsin hallitus on kommentoinut tiedotusvälineille, että sen tavoitteena on tehdä päätös käytetyn polttoaineen loppusijoituspaikasta lähikuukausina, mutta päätöksen tarkempi ajankohta on edelleen avoinna. SKB:n ohjelman viivästyminen koskeva vuotuinen arvio lisäkustannuksista on tarkoitus jakaa ydinvoimalaitosten kesken aikanaan. Tämä vaikuttaisi Fortumin käytettyä polttoainetta ja ydinjätettä koskevaan varaukseen tulevaisuudessa. Tarkistettujen ydinjätehuoltorahastomaksujen mahdollinen rahavirtavaikutus kohdistuisi ydinvoimalaitosten omistajiin todennäköisesti tammikuusta 2024 alkaen. Tarkistuksen aikatauluun liittyvän epävarmuuden vuoksi vaikutusta Fortumin varauksiin ja kassavirtoihin ei voida arvioida tässä vaiheessa.

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos altistuu useille taloudellisille, operatiivisille, strategisille ja vastuullisuuteen liittyville riskeille. Fortum altistuu näille riskeille sekä suoraan että epäsuorasti tytäryhtiöidensä ja osakkuus- ja yhteisyritystensä kautta. Fortumin pääasialliset osakkuus- ja yhteisyritykset ovat TVO, Forsmarks Kraftgrupp AB, Kemijoki Oy ja TGC-1. Lisätietoja on kunkin yhtiön vuosikertomuksessa.

Fortum on Uniperin enemmistöomistaja. Uniper kuitenkin on erillinen pörssiyhtiö, joka toimii Saksan lainsäädännön ja sääntösten mukaisesti ja jolla on omat riskienhallintajärjestelmänsä. Vuoden 2021 kolmannen neljänneksen lopussa Uniperin taloudellisen tuloksen suurimmat epävarmuuden lähteet ovat luottoriski, markkinariski, oikeudellinen riski ja taloudellinen riski sekä tuotanto-omaisuutta koskeviin hankkeisiin liittyvä riski. Keskeiset hyödykehinnat, joille Uniper altistuu, nousivat huomattavasti kolmannen neljänneksen aikana ja kaasun lyhyen ja keskipitkän aikavälin

futuurihinnoit nousivat ennennäkemättömille tasoille. Vaikka tällä kehityksellä on positiivinen vaikutus Uniperin tulokseen, rahavirtariskit ovat kasvaneet, kun etenkin Uniperin suojausten marginaalivaatimukset ovat kasvaneet ja marginaalivajeiden riski on noussut markkinoiden lisääntyneen volatilitettiin vuoksi. Lisätietoja Uniperin riskienhallintajärjestelmistä ja riskeille altistumisesta on Uniperin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen osavuositarkastuksessa ja vuoden 2020 vuosikertomuksessa.

Sähkön tukkuhinnat Pohjoismaissa ovat Fortumin liiketoiminnan tuloksen kannalta tärkeimpiä tekijöitä. Pohjoismaissa sähköhinnat vaihtelevat merkittävästi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä useiden tekijöiden perusteella. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi sääolosuhteet, tuotannon ja siirron katkokset, päästöoikeuksien hinnat, polttoainehinnat sekä tarjonnan ja kysynnän tasapaino. Fortum käyttää suojausta rajoittaakseen altistumista sähköhintojen vaihteluille ja raportoi suojaustasoista neljännesvuosittain (ks. ”Näkymät”).

Fortumin Venäjän liiketoiminnan kannalta keskeisiä tekijöitä ovat talouskasvu, ruplan kurssi sekä sähkö- ja lämpöliiketoiminnan sääntely. Saadut takuuhintaiset maksut uudelle (CSA) ja vanhalle (CCS) kapasiteetille ovat keskeisiä kannattavuustekijöitä. Suurin osa Fortumin vuoden 2007 jälkeen rakennetusta kapasiteetista kuuluu CSA-järjestelmän piiriin, ja sille maksetaan Venäjän valtion takuuhintaa noin 10 vuoden ajan käyttöönotosta lähtien ja uusiutuvalle energiantuotannolle noin 15 vuoden ajan. CSA-maksuihin vaikuttavat muun muassa valtion obligaatioiden tuotto, tuottoaste, kuluttajahintaindeksi (CPI) sekä yhtiöiden sähkön spot-markkinoilta saamat tuotot kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta. Lisäksi osa lämpövoimaloista saa selkeästi korotettuja CSA-maksuja noin kuudennesta käyttövuodesta alkaen.

Fortum altistuu likviditeetti- ja jälleenaohitusriskeille pääasiassa konsernin liiketoimintojen rahoitustarpeen kautta, mukaan lukien liiketoimintoja varten myönnettyt vakuusmarginaalit ja vakuudet. Hyödykehintojen viimeaikaisen nousun seurauksena konsernin suojausten marginaalivajeiden riski on kasvanut. Kolmannella neljänneksellä toteutettiin toimenpiteitä likviditeetin lisäämiseksi ja positiioihin liittyvien vakuuksien pienentämiseksi.

Fortumilla on rahavirtoja, omaisuutta ja velkoja muissa valuutoissa kuin euroina, ja siksi yhtiö altistuu valuuttakurssien vaihteluille. Valuutariski johtuu pääasiassa hyödykkeiden fyysisestä ja taloudellisesta kaupasta, nykyisistä ja uusista investoinneista, ulkoisesta rahoituksesta sekä sisäisistä lainoista ja konsernin osakaslainoista. Merkittävimmät valuutariskit liittyvät euron ja Ruotsin kruunun, euron ja Venäjän ruplan sekä Englannin punnan kursseihin, koska Fortum toimii laajasti Ruotsissa, Venäjällä ja Isossa-Britanniassa.

Fortumin liiketoimintaan kuuluvat energian tuotanto, varastointi ja jakelu sekä toiminnan valvonta ja voimalaitosten tai muiden energiateollisuuden laitosten rakentaminen, modernisointi, kunnossapito ja käytöstä poistaminen. Mikä tahansa ei-toivottu toimintaan liittyvä tapahtuma (joka voi johtua esimerkiksi teknisestä viasta, inhimillisestä virheestä, prosessivirheestä, luonnonkatastrofeista, sabotaasista, keskeisten toimittajien epäonnistumisesta tai terrori-iskusta) voi vaarantaa henkilökohtaisen turvallisuuden tai aiheuttaa ympäristö- tai fyysisiä vahinkoja, liiketoiminnan keskeytyksiä, hankkeiden viivästymisiä ja mahdollisia kolmannen osapuolen vastuita. Näihin liittyvät kustannukset voivat olla korkeat etenkin konsernin suurimmissa yksiköissä ja hankkeissa.

Vuoden 2020 aikana koronapandemia aiheutti uusia ja osittain odottamattomia riskejä, kun yhteiskunnat ja hallitukset kaikkialla maailmassa ryhtyivät äärimmäisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen hillitsemiseksi. Vaikka vaikutukset Fortumiin ovat toistaiseksi olleet rajallisia ja tilanne on parantunut vuoden 2020 loppuun verrattuna, pandemian pitkittymiseen liittyviä riskejä ei voida sulkea pois. Suurimpia riskitekijöitä ovat hyödykkeiden hintojen lasku, kysynnän lasku, luottojen maksuhäiriöiden ja maksujen viivästymisen kasvanut riski, hankkeiden viivästymisen ja kasvanut toimintahäiriöiden riski tai kunnossapidon pitkittyminen matkustusrajoitusten seurauksena, avainhenkilöiden poissaolot sekä ongelmat keskeisten materiaalien ja varaosien saatavuudessa. Fortum seuraa tiiviisti pandemian kehitystä ja sen mahdollisia vaikutuksia.

Fortumin riskeistä ja riskienhallintajärjestelmistä on lisätietoja yhtiön vuoden 2020 vuosikertomuksessa.

Näkymät

Suojaukset

Syyskuun 2021 lopussa noin 75 % Generation-segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu hintaan 34 euroa/MWh loppuvuodelle 2021, noin 65 % hintaan 32 euroa/MWh vuodelle 2022 (75 % hintaan 33 euroa/MWh vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa) ja noin 40 % hintaan 31 euroa/MWh vuodelle 2023.

Syyskuun lopussa noin 85 % Uniper-segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu hintaan 25 euroa/MWh loppuvuodelle 2021 ja noin 85 % hintaan 22 euroa/MWh vuodelle 2022 (85 % hintaan 24 euroa/MWh vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa) ja noin 55 % hintaan 21 euroa/MWh vuodelle 2023 (45 % hintaan 22 euroa/MWh vuoden 2021 toisen neljänneksen lopussa).

Raportoidut suojausasteet perustuvat Generation-segmentin suojauksiin ja sähköntuotannon ennusteisiin sekä Uniper-segmentin tuotannon ennusteisiin Pohjoismaissa. Tuotanto-omaisuudessa ja suojausten määritelmässä on jonkin verran eroja, eivätkä ne siksi ole täysin vertailukelpoisia.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin ja Uniperin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannaisopimuksilla, joista suurin osa on Nasdaq Commodities -termiinejä.

Investoinnit

Fortum arvioi investointien ilman yritysostoja olevan noin 1 400 miljoonaa euroa vuonna 2021. Arvio sisältää vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit, joiden osuuden arvioidaan olevan noin 700 miljoonaa euroa eli selkeästi alle poistojen tason.

Generation

Generation-segmentin saavutettuun sähkönhintaan Pohjoismaissa vaikuttavat muun muassa suojausasteet, suojaushinnat, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Jos sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia (tällä hetkellä noin 45 TWh) ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti Generation-segmentin saavuttamassa sähkön tukkumyynnihinnassa Pohjoismaissa tarkoittaisi noin 45 miljoonan euron muutosta segmentin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Segmentin saavuttama sähkön tukkumyynnihinta sisältää myös lisäarvon, joka saavutetaan vesivoima- ja ydinvoimatuotannon optimoinnilla sekä kaupankäynnin hyödykemarkkinoilla.

Russia

Helmikuussa 2021 sähkön tukkukaupan viranomaisen julkaisi tuottoasteen ja kuluttajahintaindeksin (CPI) vuodelle 2020. Näitä tietoja käytetään CSA-maksujen määrittämiseen vuodelle 2021. CSA-maksuja tarkistettiin alaspäin pääasiassa valtion obligaatioiden alhaisemman tuoton vuoksi (6,3 % vuonna 2021; 7,6 % vuonna 2020). Kahden tuotantoyksikön CSA-kausi päättyy Russia-segmentissä vuonna 2021. Tähän liittyvän negatiivisen taloudellisen vaikutuksen odotetaan olevan suurempi kuin positiivisen vaikutuksen, joka syntyy kolmen yksikön korkeampien CSA-maksujen nelivuotisen kauden alkamisella.

Uniper

Jos sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos MWh:ia kohti Uniper-segmentin tukkumyynnihinnassa (vesivoima ja ydinvoima, tällä hetkellä noin 25 TWh) tarkoittaisi noin 25 miljoonan euron muutosta segmentin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Uniperilla on myös muuta kuin vesi- ja ydinvoimatuotantoa, ja muun tuotannon herkkyys on erilainen eikä sisälly aiemmin mainittuun herkkyyteen.

Fortumin tytäryhtiö Uniper julkaisi 21.10.2021 pörssitiedotteen ('ad hoc'), jossa yhtiö antaa positiivisen tulosvaroituksen vuoden 2021 tulostilanteestaan. Uniperin osalta viitataan ohjeistukseen, jonka yhtiö julkaisee neljännesvuosittain.

Verotus

Fortumin vertailukelpoisen efektiivisen veroasteen odotetaan olevan vuonna 2021 tasolla 20–25 %.

Kesäkuussa 2018 Ruotsin hallitus päätti alentaa yhteisöveroa kahdessa vaiheessa: nykyisestä 22,0 prosentista 21,4 prosenttiin tammikuusta 2019 alkaen ja 20,6 prosenttiin tammikuusta 2021 alkaen.

Kestävä kehitys

Uniperin enemmistöomistajana Fortum yhdistelee Uniperin tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen. Uniper noudattaa omia kestävän kehityksen prosessejaan ja menettelytapojaan, ja raportoi kestävän kehityksen neljännesvuoden ja vuoden toteumasta erillisenä yhtiönä.

Tässä puolivuositarkastuksessa on raportoitu valikoituja kestävän kehityksen tunnuslukuja, jotka sisältävät Uniperin. Tunnusluvut, joilla on samat laskentaperiaatteet, on yhdistelty, ja vain yksi luku esitetään. Niiden tunnuslukujen osalta, joiden laskentaperiaatteet tällä hetkellä poikkeavat toisistaan, esitetään yksi Fortumin luku, ilman Uniperia. Historiallisia lukuja ei ole oikaistu.

Fortumille on erittäin tärkeää vähentää päästöjä sekä hillitä ilmastonmuutosta. Samaan aikaan Fortum kantaa vastuuta luotettavan ja kohtuuhintaisen energian saatavuudesta. Fortumin tavoitteena on myös parantaa energiatehokkuutta ja edistää kiertotaloutta sekä huomioida toiminnan vaikutukset henkilöstöön ja yhteiskuntaan.

Edellä esitettyjen olennaisten teemojen perusteella Fortumin kestävän kehityksen painopistealueet ovat:

Ilmasto ja resurssit	Henkilöstö ja yhteiskunta	
Ilmastonmuutos ja kasvihuonekaasupäästöt	Henkilöstön hyvinvointi, terveys ja turvallisuus	Liiketoiminnan eettisyys ja määräystenmukaisuus
Päästöt ilmaan, maahan ja veteen	Hallinnointi	Työelämän oikeudet
Energiatehokkuus	Ihmisoikeudet	Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet
Toimitusvarmuus	Innovaatiot ja digitalisaatio	Sidosryhmäyhteistyö
Vedenkäyttö	Taloudellinen arvonluonti	Asiakkaan oikeudet ja asiakastyytyväisyys
Luonnon monimuotoisuus		
Kiertotalous		

Fortumin kestävän kehityksen tunnuslukuja seurataan neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla. Fortum julkaisee vuosittain Kestävän kehityksen raportin, jossa on lisätietoja Fortumin kestävän kehityksen toiminnasta.

Kestävän kehityksen tavoitteet

Fortum päivitti ilmastotavoitteensa Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisiksi joulukuussa 2020 ja on sitoutunut hiilineutraaliuteen viimeistään vuoteen 2050 mennessä. Tavoite sisältää suorat CO₂-päästöt (Scope 1) ja epäsuorat CO₂-päästöt (Scope 2 ja 3). Fortumin etenemissuunnitelma päästöjen vähentämiseksi Euroopassa on myös määritetty. Fortum on sitoutunut vähintään 50 %:n CO₂-päästövähennykseen (Scope 1 ja 2) Euroopan tuotannossa vuoteen 2030 mennessä (vuoteen 2019 verrattuna) ja hiilineutraaliuteen viimeistään vuoteen 2035 mennessä.

Scope 3 -päästöillä on merkittävä vaikutus Fortumin kokonaispäästöihin. Vuoden 2021 aikana Fortum määrittää tavoitteen Scope 3 -kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi, koskien epäsuoria päästöjä, jotka syntyvät fossiilisten polttoaineiden myynnistä loppuasiakkaille.

Fortum on myös asettanut luonnon monimuotoisuutta koskevan tavoitteen vuodelle 2021. Fortumin tavoitteena on toteuttaa vähintään 12 merkittävää vapaaehtoista toimenpidettä, jotka parantavat lajien elinolosuhteita ja vahvistavat populaatioita. Tavoite kattaa kaikki toimintamaat, joissa Fortumilla on vesivoimantuotantoa. Hankkeet kohdistuvat erityisesti uhanalaisiin lajeihin ja elinympäristöihin, ja vuodelle 2021 suunniteltuja toimenpiteitä ovat esimerkiksi vesi- ja maaelinympäristöjen kunnostus, kalojen kulun ja vaelluskalakantojen parantaminen sekä vieraslajien torjunta.

Fortumille hyvä turvallisuus on liiketoiminnan perusta sekä tehokkaan ja häiriöttömän toiminnan ehdoton edellytys. Turvallisuustavoitteella mitataan oman henkilöstön ja urakoitsijoiden lääkinällistä hoitoa vaativien työtapaturmien taajuutta (Total Recordable Injury Frequency, TRIF), ja kunnianhimoisen tavoite on saavuttaa taso < 1,0 vuoden 2025 loppuun mennessä. Fortumin TRIF oli 2,3 vuonna 2020. Fortumilla on myös tavoite poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuudelle (Lost Time Injury Frequency, LTIF): ≤ 1,2 vuonna 2021.

Kestävän kehityksen tavoitteiden kehittäminen jatkuu vuonna 2021. Fortumin tavoitteena on yhdenmukaistaa tavoitteet myös muille kestävän kehityksen alueille ilmaston, luonnon monimuotoisuuden ja turvallisuuden lisäksi.

Vuoden 2021 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana sekä Fortum että Uniper liittyivät Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) -raportoinnin virallisiksi tukijoiksi. Fortum on pitkään keskittynyt hillitsemään ilmastonmuutosta ja raportoinut TCFD:n suositusten mukaisesti jo vuodesta 2019.

Fortum on myös päättänyt selvittää edunvalvontaan liittyviä toimia ja käytäntöjä vuoden 2021 aikana. Selvitys julkaistaan osana Fortumin kestävä kehityksen raportointia vuonna 2022 ja tämän jälkeen vuosittain.

Fortum raportoi valikoidut kestävä kehityksen tunnusluvut seuraavassa taulukossa.

Konsernin kestävä kehityksen tunnusluvut 2021

	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020
Ilmasto ja resurssit					
Kokonaishiilidioksidipäästöt*, miljoonaa tonnia, Mt	15,3	12,9	49,4	31,2	48,7
Energian kokonaistuotannon CO ₂ -ominaispäästöt*, gCO ₂ /kWh	339	319	313	273	287
Voimalaitosten käytettävyys**, %	76,3	-	79,7	-	-
Henkilöstö ja yhteiskunta					
Lääkinnällistä hoitoa vaativien työtapaturmien taajuus (TRIF), oma henkilöstö ja urakoitsijat*	2,6	2,4	2,2	2,2	2,3
Poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuus (LTIF), oma henkilöstö ja urakoitsijat*	1,9	1,4	1,5	1,2	1,3
Vakavat työtapaturmat*, kpl	0	1	2	1	1
Sairauspoissaolot, %	3,6***	-	3,4***	-	2,9****

Fortum yhdistelee Uniperin tytäryhtiönä tuloslaskelmaansa vuoden 2020 toisesta vuosineljänneksestä alkaen. Vuosi 2020 ei sisällä Uniperin ensimmäistä vuosineljänneistä.

* 2020 luvut sisältävät Uniperin toisesta vuosineljänneksestä 2020 alkaen.

** Laskentaperiaate on muuttunut Uniperin yhdistelyn vuoksi. Luku sisältää sähköntuotannon kaasu- ja hiilivoimalaitoksilla vuonna 2021.

*** Luku sisältää Uniperin ensimmäisestä vuosineljänneksestä 2021 alkaen.

**** Luku ei sisällä Uniperia.

Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Fortum on saanut luokituksen A- ja Uniper luokituksen B vuoden 2020 CDP Climate Change -arvioinnissa. Vuoden 2021 MSCI EGS Ratings -arvioinnissa Fortumin luokitus on "BBB" ja Uniperin "BB". Molemmat yhtiöt ovat myös osallistuneet vuoden 2020 ISS ESG Corporate Rating -arviointiin, jossa Fortum luokiteltiin luokkaan Prime B- ja Uniper luokkaan Medium C. Tämän lisäksi Fortum on listattuna Nasdaq Helsingissä sekä mukana STOXX Global ESG Leaders, OMX Sustainability Finland, ECPI®, Euronext Vigeo Eurozone 120 sekä Euronext Vigeo Europe 120 -indekseissä.

Ilmasto ja resurssit

Fortumin tunnusluvut ilmaston ja resurssien osalta liittyvät hiilidioksidipäästöihin, toimitusvarmuuteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä merkittävien ympäristö-, työterveys- ja turvallisuuspoikkeamien (EHS-poikkeamat) hallintaan. Tuotantotoiminnot noudattavat ISO 14001 -ympäristöjärjestelmästandardia, ja 100 % Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti on ISO 14001 -sertifioitu.

Fortum-konsernin sähköntuotanto perustuu pääosin maakaasuun ja hiilidioksidipäästöttömään vesi- ja ydinvoimatuotantoon. Fortumin tavoitteena on vähentää hiilen käytön osuutta sähköntuotannossa nopeasti. Tällä hetkellä vain pieni osuus Fortumin sähköntuotannosta perustuu aurinko- ja tuulivoimaan, mutta Fortum tavoittelee näiden tuotantomuotojen merkittävää kasvua seuraavien viiden vuoden aikana.

Fortum on myös suuri kaukolämmön tuottaja. Lämpö tuotetaan pääosin maakaasua käyttävissä ja energiatehokkaissa lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitoksissa (CHP). Lisäksi Uniperilla on laajaa raaka-aineiden kaupan liittyvää liiketoimintaa ja maakaasuvarastoja, joilla on tärkeä rooli luotettavan ja joustavan kaasun toimituksen varmistamisessa.

Fortum haluaa mahdollistaa energiapöytäkirjan muutoksen tarjoamalla luotettavaa ja kohtuuhintaista vähäpäästöistä energiaa. Tulevaisuudessa energiapöytäkirja – ja Fortumin tuotantopöytäkirja – perustuu uusiutuvaan energiaan, yhä puhtaampaan kaasuun (kuten vetyyn) ja ydinvoimaan. Lisäksi Fortum jatkaa teollisuus- ja infrastruktuuriratkaisujen tarjoamista, kuten energiantuotantoa jätteenpoltolla, verkon stabiliteettiratkaisuja sekä energian myyntiä ja varastointia.

Tammi–syyskuussa 2021 Fortumin suorat hiilidioksidipäästöt olivat 49,4 (31,2) Mt. EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) piirissä oli 20,8 (10,4) Mt kokonaishiilidioksidipäästöistä. Arvio Fortumille myönnettävistä ilmaisista päästöoikeuksista vuonna 2021 on 0,4 (0,9) Mt.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt* (miljoonaa tonnia, Mt)	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Viimeiset 12 kk
Kokonaishiilidioksidipäästöt	15,3	12,9	49,4	31,2	48,7	66,9
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	7,2	5,5	20,8	10,4	17,5	27,9
Myönnettyt ilmaiset päästöoikeudet	-	-	-	-	0,9	-
Päästökauppajärjestelmään kuulumattomat päästöt Euroopassa	0,2	0,2	0,5	0,5	0,7	0,7
Päästöt Venäjällä	8,0	7,3	28,1	20,3	30,5	38,3

*Fortum yhdistelee Uniperin tytäryhtiönä tuloslaskelmaansa vuoden 2020 toisesta vuosineljänneksestä alkaen. Vuosi 2020 ei sisällä Uniperin ensimmäistä vuosineljänneistä

Tammi–syyskuussa 2021 Fortumin koko energiantuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt olivat 313 (273) gCO₂/kWh.

Yhteiskunnan toiminta edellyttää häiriötöntä ja luotettavaa energiansaantia Tammi–syyskuussa 2021 Fortumin kaasua ja hiiltä käyttävien voimalaitosten käytettävyys oli keskimäärin 79,7 %.

Merkittäviä EHS-poikkeamia seurataan, raportoidaan, tutkitaan ja tarvittavat korjaavat toimenpiteet toteutetaan. Tammi-syyskuussa 2021 Fortumin toiminnoissa, ilman Uniperia, tapahtui viisi (13) merkittävää EHS-poikkeamaa. Merkittäviin EHS-poikkeamiin sisältyi kaksi tulipaloa, kaksi vuotoa ympäristöön ja yksi ympäristölupaehorikkomus. EHS-poikkeamista ei aiheutunut merkittäviä ympäristövaikutuksia. Uniperin merkittävien EHS-poikkeamien määritelmä poikkeaa muusta Fortum-konsernista, joten raportointi ei toistaiseksi sisällä Uniperin EHS-poikkeamia.

Henkilöstö ja yhteiskunta

Fortumin tunnusluvut henkilöstön ja yhteiskunnan osalta liittyvät laitos- ja työturvallisuuteen sekä henkilöstön terveyteen ja hyvinvointiin. Fortumin tavoitteena on olla turvallinen työpaikka sekä omille työntekijöille että yritykselle töitä tekeville urakoitsijoille ja palveluntoimittajille. OHSAS 18001 tai ISO 45001 -sertifioitu turvallisuusjohtamisjärjestelmä kattaa 99,4 % Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta maailmanlaajuisesti.

Tammi–syyskuussa 2021 Fortumin oman henkilöstön ja urakoitsijoiden lääkinällistä hoitoa vaativien työtaturmien taajuus (Total Recordable Injury Frequency, TRIF) oli 2,2 (2,2) ja poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (Lost Time Injury Frequency, LTIF) oli 1,5 (1,2). Fortumin tavoitteena on nolla vakavaa työtaturmaa. Tammi–syyskuussa 2021 toiminnoissa tapahtui kaksi (1) vakavaa työtaturma, joista toinen johti kuolemaan. Urakoitsija, joka rakensi vartiointirakennusta, kuoli työtaturmassa Unipron voimalaitosalueella Venäjällä.

Fortumin työhyvinvointitoiminnan tarkoituksena on edistää työntekijöidemme terveyttä, työturvallisuutta ja työyhteisön toimivuutta. Fortum raportoi tässä osavuositiedotuksessa ensimmäisen kerran yhdistellyn luvun sairauspoissaoloprosentille. Tammi–syyskuussa 2021 Fortumin sairauspoissaoloprosentti oli 3,4.

Fortum ja Uniper edellyttävät liiketoimintakumppaneidensa toimivan vastuullisesti ja noudattavan vaatimuksia, jotka on asetettu Toimintaohjeessa ja Toimintaohjeessa palvelun- ja tavarantoimittajille. Fortum arvioi liiketoimintakumppaneidensa toiminnan tasoa toimittajien koulutuksen ja toimittaja-auditointien avulla. Uniperillä on käytössä omat prosessinsa ESG-huolellisuusvelvoitteen täyttämisen ja vastapuolen tunnistamisen osalta. Molemmat yhtiöt ovat Bettercoal-hankkeen jäseniä ja käyttävät Bettercoalin työkaluja hiilen hankintaketjun vastuullisuuden parantamiseen.

Oikeudenkäynnit

Meneillään olevissa oikeudenkäynneissä ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2021 kolmannen neljänneksen aikana. Oikeudenkäynneistä on lisätietoa liitteessä 20.

Osakkeet ja osakepääoma

Fortumin osake Nasdaq Helsingissä

Tammi-syyskuu 2021	Osakevaihto kpl	Arvo yhteensä euroa	Korkein euroa	Alin euroa	Keskihinta euroa*	Viimeisin euroa
FORTUM	271 926 714	6 220 983 220	27,09	19,72	22,87	26,29

* Kaupankäyntimäärällä painotettu.

	30.9.2021	30.9.2020
Markkina-arvo, milj. euroa	23,4	15,3
Osakkeenomistajia	203 901	197 125
Suomen valtion omistusosuus, %	50,8	50,8
Hallintarekisteröityjen ja ulkomaisten omistajien osuus, %	25,2	24,6
Kotitalouksien omistusosuus, %	12,6	12,9
Rahoitus- ja vakuutuslaitosten omistusosuus, %	2,0	2,2
Muiden kotimaisten sijoittajien osuus, %	9,5	9,6

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla, kuten Boat-, Cboe- ja Turquoise-markkinoilla sekä OTC-markkinoilla. Tammi-syyskuussa 2021 noin 70 % Fortumin osakkeiden kokonaisvaihdosta käytiin muilla markkinapaikoilla kuin Nasdaq Helsingissä (lähde: Bloomberg).

Fortum Oyj:n osakepääoma 30.9.2021 oli 3 046 185 953 euroa ja rekisteröityjen osakkeiden kokonaismäärä 888 294 465 kappaletta. Fortum Oyj:n hallussa ei ole yhtiön omia osakkeita.

Konsernin henkilöstö

Fortum-konsernin toiminnot keskittyvät pääasiassa Pohjoismaihin, Keski-Eurooppaan, Venäjälle, Isoon-Britanniaan ja Puolaan. Henkilöstömäärä syyskuun 2021 lopussa oli 19 452 (19 933 vuoden 2020 lopussa).

Syyskuun 2021 lopussa Generation-segmentissä oli 1 186 työntekijää (1 143 vuoden 2020 lopussa), Russia-segmentissä oli 2 667 työntekijää (2 935 vuoden 2020 lopussa), City Solutions -segmentissä oli 1 775 työntekijää (2 093 vuoden 2020 lopussa), Consumer Solutions -segmentissä oli 1 120 työntekijää (1 048 vuoden 2020 lopussa), Uniperissa oli 11 754 työntekijää (11 751 vuoden 2020 lopussa) ja Muut toiminnot -segmentissä oli 950 työntekijää (963 vuoden 2020 lopussa).

Muutokset konsernin johdossa

Nebahat Albayrak nimitettiin 31.3.2021 Fortumin yhteiskuntasuhteista, turvallisuudesta ja vastuullisuudesta vastaavaksi johtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi. Hän aloitti työnsä 1.6.2021. Hän seuraa tehtävässä Arto Rättyä, joka jäi eläkkeelle lokakuun 2021 lopussa.

Sirpa-Helena Sormunen nimitettiin Uniperin uudeksi lakiasiainjohtajaksi ja Compliance-vastaavaksi ja Risto Penttinen nimitettiin Uniperin uudeksi strategiasta, kehityksestä ja yritysjärjestelyistä vastaavaksi johtajaksi 13.4.2021. Nora Steiner-Forsberg nimitettiin Fortumin lakiasiainjohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi, ja Eveliina Dahl nimitettiin Fortumin henkilöstöjohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi. Nimitykset tulivat voimaan 1.5.2021.

Albayrak, Dahl ja Steiner-Forsberg raportoivat toimitusjohtaja Markus Rauramolle.

Hallituksen valtuutukset

Fortumin vuoden 2021 varsinainen yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta. Hankittavien omien osakkeiden lukumäärä voi olla yhteensä enintään 20 000 000 osaketta eli noin 2,25 % prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Omia osakkeita voidaan valtuutuksen nojalla hankkia vain vapaalla omalla pääomalla. Nämä valtuutukset kumosivat vuoden 2020 varsinaisen yhtiökokouksen antaman valtuutuksen päättää yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja ovat voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Valtuutusta ei ollut käytetty 12.11.2021 mennessä.

Lisäksi yhtiökokous päätti valtuuttaa hallituksen päättämään yhteensä enintään 500 000 euron suuruisista lahjoituksista yleishyödyllisiin tai niihin rinnastettaviin tarkoituksiin sekä päättämään lahjoitusten saajista, käyttötarkoituksista ja muista ehdoista. Valtuutus on voimassa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka. Tästä valtuutuksesta oli käytetty 100 000 euroa 12.11.2021 mennessä.

Muut merkittävät tapahtumat kolmannella vuosineljänneksellä

Fortumin hallitus päätti 30.9.2021 käynnistää vuoden 2022 säästökauden henkilöstön osakesäästöohjelmansa puitteissa. Henkilöstön osakesäästöohjelma perustettiin lokakuussa 2019, ja Fortumin hallitus päättää vuosittain ohjelman puitteissa käynnistettävistä säästökausista. Vuoden 2022 säästökauden säästöjen kokonaismäärä voi olla enintään 6 miljoonaa euroa.

Fortumin osakkeenomistajien nimitystoimikuntaan nimettiin 6.9.2021 seuraavat jäsenet: osastopäällikkö Kimmo Viertola, valtioneuvoston kanslia, omistajaohjausosasto (puheenjohtaja); toimitusjohtaja Jouko Pölonen, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen; ja toimitusjohtaja Risto Murto, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. Lisäksi Fortumin hallituksen puheenjohtaja Veli-Matti Reinikkala on osakkeenomistajien nimitystoimikunnan jäsen.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Fortumin tytäryhtiö Uniper ilmoitti 7.10.2021 suunnitelmistaan uudistaa merkittävästi Engineering-liiketoimintansa rakennetta. Suunnitelmien mukaan Uniperin suunnitteluosaaminen keskittyy tulevaisuudessa yhtiön omiin laitoksiin sekä kasvuun hiilestä irtautumisessa ja ympäristöystävällisissä asiakasratkaisuihin. Perinteisen sektorin palveluliiketoiminta lopetetaan, ja palveluliiketoiminta rajoittuu ydinvoimalaitosten käytöstä poistamisen suunnittelupalveluihin. Suunnitelmien täytäntöönpanoon liittyy organisaatiomuutoksia, henkilöstövähennyksiä ja yksittäisten liiketoimintojen myyntejä. Engineering-liiketoiminnassa on noin 1 100 työntekijää pääasiassa Saksassa ja Isonsa-Britanniassa.

Espoo, 11.11.2021

Fortum Oyj
Hallitus

Lisätietoja:

Sijoittajasuhteet ja talousviestintä: Ingela Ulfves, puh. 040 515 1531, Rauno Tiihonen, puh. 010 453 6150, Nora Hallberg, puh. 040 720 1775, Pirjo Lifländer, puh. 040 643 3317, ja investors@fortum.com

Media: Pauliina Vuosio, puh. 050 453 2383

Tämä lyhennetty osavuositiedot on laadittu EU:ssa hyväksytyn IAS 34 *Osavuositiedot* -standardin mukaisesti. Osavuositiedot ovat tilintarkastamattomia.

Tapahtumakalenteri 2022

Fortumin tilinpäätöstiedote vuodelta 2021 julkaistaan 3.3.2022 noin klo 9.

Fortum Oyj
Tammi-syyskuun 2021 osavuositarkastus

Fortum julkaisee kolme osavuositarkastusta vuonna 2022:

- tammi–maaliskuun osavuositarkastus 12.5.2022 noin klo 9
- tammi–kesäkuun osavuositarkastus 12.8.2022 noin klo 9
- tammi–syyskuun osavuositarkastus 10.11.2022 noin klo 9

Fortumin tilinpäätös ja hallituksen toimintakertomus vuodelta 2021 julkaistaan viimeistään viikolla 10.

Uniper julkaisee vuoden 2021 vuosikertomuksensa 23.2.2022.

Uniper julkaisee osavuositarkastuksensa vuonna 2022 seuraavasti:

- tammi–maaliskuun 2022 tulos 3.5.2022
- tammi–kesäkuun 2022 tulos 2.8.2022
- tammi–syyskuun 2022 tulos 3.11.2022

Jakelu:

Nasdaq Helsinki
Keskeiset tiedotusvälineet
www.fortum.com/fi

Puolivuositarkastukseen liittyvää lisätietoa (mukaan lukien vuosineljänneksitaulukot) on osoitteessa www.fortum.com/sijoittajat.

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Liikevaihto	3	23 700	14 049	62 322	27 736	49 015	83 601
Muut tuotot		3 643	1 386	6 941	3 542	4 802	8 200
Materiaalit ja palvelut		-21 694	-13 170	-57 168	-25 171	-44 298	-76 295
Henkilöstökulut		-356	-337	-1 110	-814	-1 195	-1 491
Poistot	3	-314	-311	-935	-770	-1 090	-1 255
Muut kulut		-4 719	-1 795	-8 584	-4 107	-5 890	-10 367
Vertailukelpoinen liikevoitto	3	260	-179	1 466	416	1 344	2 394
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	3, 4	-3 365	178	-4 066	724	255	-4 536
Liikevoitto	3	-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	3, 12	11	25	152	543	656	265
Korkokulut		-52	-47	-145	-131	-170	-184
Korkotuotot		37	33	116	80	111	148
Muut rahoituserät - netto		-25	42	60	14	3	49
Rahoituskulut - netto	7	-40	27	31	-38	-56	13
Voitto ennen tuloveroja		-3 134	51	-2 417	1 646	2 199	-1 863
Tuloverot	8	1 366	51	1 300	-202	-344	1 158
Kauden voitto		-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
Jakautuminen:							
Emoyhtiön omistajille		-721	174	-103	1 443	1 823	276
Määräysvallattomille omistajille		-1 047	-71	-1 014	1	32	-982
		-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin tuloksesta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)							
Laimentamaton		-0,82	0,19	-0,12	1,62	2,05	0,31

Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen liikevoitto		260	-179	1 466	416	1 344	2 394
Arvon alentumiset ja peruutukset		-46	-1	-78	-3	2	-73
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	6	2 612	299	2 686	781	765	2 670
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		-	-	-	-222	-222	-
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-5 871	-242	-6 558	-70	-675	-7 163
Muut		-61	123	-116	238	386	31
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-3 365	178	-4 066	724	255	-4 536
Liikevoitto		-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142

Katso liitetieto 23 Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmätykset.

Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Kauden voitto		-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
Muut laajan tuloksen erät							
Erät, jotka siirretään tai saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:							
Kassavirran suojaukset							
Kauden käyvän arvon muutokset ¹⁾		-535	-184	-765	113	-155	-1 033
Siirrot tuloslaskelmaan		27	-7	89	6	45	128
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin		1	2	3	1	2	4
Laskennalliset verot		102	38	135	-26	21	181
Nettosijoitusten suojaus							
Kauden käyvän arvon muutokset		-8	35	-17	51	48	-20
Laskennalliset verot		1	-7	3	-8	-8	4
Muuntoerot ²⁾		70	-623	290	-838	-524	603
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten muista laajan tuloksen eristä		-5	-12	5	-263	-250	18
Yrityshankinnan kirjanpidollisen vaikutuksen siirrot tuloslaskelmaan	4		-	-	222	222	-
Muut muutokset		28	-22	83	-62	-70	75
		-318	-779	-175	-803	-667	-39
Erät, joita ei myöhemmin tulla siirtämään tulosvaikutteisiksi:							
Sijoitusten uudelleenarvostus		2	-	7	16	-28	-37
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot etuusperusteisista järjestelyistä		36	-145	214	-226	-244	196
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot etuusperusteisista järjestelyistä osakkuus- ja yhteisyrityksissä		24	-1	30	69	67	27
		62	-146	251	-141	-205	186
Muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen		-257	-925	76	-943	-873	146
Laaja tulos yhteensä		-2 025	-822	-1 041	501	982	-560
Laajan tuloksen jakautuminen:							
Emoyhtiön omistajille		-1 084	-619	-220	608	1 052	224
Määräysvallattomille omistajille		-941	-203	-821	-107	-70	-783
		-2 025	-822	-1 041	501	982	-560

- 1) Kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutokset liittyvät lähinnä johdannaisten, kuten futuurien ja termiinien, käypään arvoon arvostamiseen. Johdannaisilla suojataan tulevien transaktioiden sähkön hintaa ja niihin sovelletaan suojauskantaa. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).
- 2) Ulkomaisten tytäryritysten muuntoerot, pääosin Venäjän rupla ja Ruotsin kruunu.

Lyhennetty konsernin tase

milj. euroa	Liite	30.9.2021	31.12.2020
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	10	2 209	2 808
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät	11	19 052	19 367
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	12	2 443	2 912
Osuudet ydinjätehuoltorahastoista	15	3 452	3 445
Muut pitkäaikaiset sijoitukset		662	479
Laskennalliset verosaamiset		2 793	1 089
Johdannaisinstrumentit	5	35 850	2 946
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	13	2 440	2 402
Pitkäaikaiset varat yhteensä		68 901	35 448
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus		2 842	1 396
Johdannaisinstrumentit	5	69 351	7 531
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	13	644	598
Tuloverosaamiset		204	156
Vakuussaaminen	14	6 452	1 132
Myyntisaamiset ja muut saamiset		9 421	8 906
Likvidit varat	14	6 236	2 308
Lyhytaikaiset varat yhteensä		95 149	22 027
Myytäväinä olevat omaisuuserät	6	374	335
Varat yhteensä		164 425	57 810
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma		3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73
Kertyneet voittovarot		9 263	10 149
Muut oman pääoman erät		-610	-316
Yhteensä		11 772	12 953
Määräysvallattomat omistajat		1 420	2 624
Oma pääoma yhteensä		13 192	15 577
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen vieras pääoma	14	5 921	8 785
Johdannaisinstrumentit	5	35 395	2 657
Laskennalliset verovelat		977	952
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	15	3 769	3 866
Muut varaukset	16	3 644	3 452
Eläkevelvoitteet, netto	17	1 161	1 520
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		379	344
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		51 246	21 576
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen vieras pääoma	14	6 754	1 877
Johdannaisinstrumentit	5	76 847	7 937
Muut varaukset	16	2 304	780
Vakuusvelka	14	2 728	331
Ostovelat ja muu vieras pääoma		11 062	9 525
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		99 695	20 451
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat	6	292	206
Vieras pääoma yhteensä		151 233	42 233
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		164 425	57 810

Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake-Ylikurssi- Liite pääoma rahasto		Kertyneet voittovarot		Muut oman pääoman erät			Emo- yhtiön omistajat	Määräys- vallat- tomat omistajat yhteensä	Oma pääoma
			Kertyneet voitto- varat	Muunto-Kassavirta- erot suojaukset	Muut laajan osakkuus- tuloksen ja yhteis- erätyrityksissä	Muut laajan tuloksen erät				
Oma pääoma 1.1.2021	3 046	73	13 097	-2 948	-158	-175	18	12 953	2 624	15 577
IS Kauden voitto			-103					-103	-1 014	-1 117
Muuntoerot				177	1	3		182	108	290
Muut laajan tuloksen erät					-539	205	34	-299	85	-214
Kauden laaja tulos yhteensä			-103	177	-537	209	34	-220	-821	-1 041
Osingonjako			-995					-995	-145	-1 139
Liiketoimet määräysvallattomien omistajien kanssa			27					27	-239	-213
Muut			7					7	0	8
BS Oma pääoma 30.9.2021	3 046	73	12 034	-2 771	-696	34	52	11 772	1 420	13 192
Oma pääoma 1.1.2020	3 046	73	12 441	-2 459	-70	60	-108	12 982	252	13 235
IS Kauden voitto			1 443					1 443	1	1 444
Muuntoerot				-793	2	-1	1	-791	-46	-838
Muut laajan tuloksen erät					94	-167	29	-44	-62	-105
Kauden laaja tulos yhteensä			1 443	-793	96	-168	30	608	-107	501
Osingonjako			-977					-977	-145	-1 122
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	6							-	2 847	2 847
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus	4		-84				84	-	-	-
Liiketoimet määräysvallattomien omistajien kanssa			-88					-88	-249	-337
Muut			8					8	20	28
BS Oma pääoma 30.9.2020	3 046	73	12 743	-3 252	26	-108	6	12 534	2 617	15 152
Oma pääoma 1.1.2020	3 046	73	12 441	-2 459	-70	60	-108	12 982	252	13 235
IS Kauden voitto			1 823					1 823	32	1 855
Muuntoerot				-490	-1	-3	2	-492	-32	-524
Muut laajan tuloksen erät					-87	-231	40	-279	-70	-349
Kauden laaja tulos yhteensä			1 823	-490	-88	-235	42	1 052	-70	982
Osingonjako			-977					-977	-160	-1 137
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	6							-	2 847	2 847
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus	4		-84				84	-	-	-
Liiketoimet määräysvallattomien omistajien kanssa			-107					-107	-247	-354
Muut			2					2	1	4
BS Oma pääoma 31.12.2020	3 046	73	13 097	-2 948	-158	-175	18	12 953	2 624	15 577

Muuntoerot

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskikurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Kurssieroa syntyy pääosin Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun vaikutuksesta. Katso lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedossa 1.5 Osavuositarkastuksessa käytetyt keskeisimmät valuuttakurssit.

Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus

Osakkuusyhtiön yhdistämiseen kuuluu konsernin osuuden kirjaaminen osakkuusyhtiön laajan tuloksen eristä. Jos osakkuusyhtiö myydään tai siitä tulee tytäryhtiö, IFRS-standardien mukaan nämä aiemmin kirjatut laajan tuloksen erät uudelleenluokitellaan oman pääoman sisällä luonteensa mukaisesti kertyneisiin voittovaroihin, joko konsernin tuloslaskelman kautta tai suoraan. Tällä uudelleenluokittelulla ei ole vaikutusta konsernin omaan pääomaan.

Tästä vaatimuksesta johtuen -84 miljoonaa euroa on uudelleenluokiteltu vuonna 2020 oman pääoman sisällä laajan tuloksen eristä kertyneisiin voittovaroihin. Katso liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto.

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutoksista liittyy lähinnä johdannaisten, kuten futuurien ja termien, käypään arvoon arvostamiseen. Johdannaisilla suojataan tulevien transaktioiden sähkön hintaa ja niihin sovelletaan suojauslaskentaa. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

Osingonjako

Vuoden 2020 osingonjaosta, 1,12 euroa osakkeelta ja yhteensä 995 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 28.4.2021. Osinko maksettiin 7.5.2021. Lisätietoja liitetiedossa 9 Osakekohtainen osinko.

Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Liiketoiminnan rahavirta							
IS Kauden voitto		-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
Oikaisuerät:							
Tuloverot		-1 366	-51	-1 300	202	344	-1 158
Rahoituskulut - netto		40	-27	-31	38	56	-13
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	-11	-25	-152	-543	-656	-265
Poistot	3	314	311	935	770	1 090	1 255
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)		-2 791	310	-1 665	1 911	2 688	-888
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	3, 4	3 365	-178	4 066	-724	-255	4 536
Vertailukelpoinen käyttökate		574	132	2 401	1 187	2 434	3 648
Ei-kassavaikutteiset sekä muut erät ¹⁾		533	178	914	374	293	833
Saadut korot		11	15	48	32	46	62
Maksetut korot		-43	-47	-163	-157	-208	-214
Saadut osingot		38	38	101	92	121	130
Maksetut tuloverot		-39	-44	-328	-234	-267	-361
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta ¹⁾		1 074	271	2 972	1 294	2 419	4 098
Käyttö pääoman muutos ¹⁾		1 200	519	422	499	136	59
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		2 274	790	3 394	1 792	2 555	4 157
Investointien rahavirta							
Investoinnit käyttöomaisuuteen	3	-278	-331	-849	-682	-1 101	-1 267
Hankitut osakkeet	6	-66	-225	-270	-1 643	-1 801	-428
Käyttöomaisuuden myynnit		2	4	18	11	16	23
Myydyt osakkeet ja pääoman palautukset	6	3 597	440	3 748	1 223	1 244	3 769
Osakaslainat osakkuusyrityksille ja yhteisyrityksille	13	-2	-7	-23	-40	-44	-27
Vakuussaamisten muutos		-3 956	-221	-5 241	14	-552	-5 807
Muutos muissa korollisissa saamisissa	13	-37	27	-101	72	98	-74
Investointien rahavirta yhteensä		-739	-313	-2 718	-1 047	-2 140	-3 811
Rahavirta ennen rahoitusta		1 535	477	676	745	415	346
Rahoituksen rahavirta							
Pitkäaikaisten lainojen nostot	14	77	-2	142	2 475	2 569	235
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	14	-69	-53	-696	-467	-507	-736
Lyhytaikaisten lainojen muutos	14	1 776	-82	2 570	-111	207	2 887
Osingonjako emoyhtiön omistajille	9	0	0	-995	-977	-977	-995
Osingonjako määräysvallattomille omistajille		-1	0	-145	-147	-160	-158
Vakuusvelan muutos		1 178	-236	2 358	-430	-623	2 164
Muut rahoituserät		-3	-2	-3	2	-3	-8
Rahoituksen rahavirta yhteensä		2 959	-375	3 230	346	505	3 389
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos		4 494	102	3 906	1 092	920	3 734
Likvidit varat kauden alussa	14	1 738	2 403	2 308	1 435	1 435	2 474
Valuuttakurssierot likvideissä varoissa		7	-33	27	-54	-45	35
Likvidit varat kauden lopussa ²⁾	14	6 240	2 474	6 240	2 474	2 308	6 240

1) Vuoden 2021 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä, jotta esitystapa olisi yhdenmukainen Uniperin kanssa.

2) Sisältää 5 miljoonaa euroa 30.9.2021 myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyviä likvidejä varoja. Katso liitetieto 6.3 Myytävänä olevat omaisuuserät.

Rahavirtalaskelman lisätietoja

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Korottomien saamisten muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	-1 571	-1 483	-456	705	-1 106	-2 268
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys(+)/lisäys(-) ¹⁾	-582	262	-1 056	5	407	-654
Korottomien velkojen muutos, vähennys(-)/lisäys(+) ¹⁾	3 354	1 741	1 934	-212	835	2 981
CF Yhteensä ¹⁾	1 200	519	422	499	136	59

1) Vuoden 2021 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 kolmannella neljänneksellä, jotta esitystapa olisi yhdenmukainen Uniperin kanssa.

Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Käyttöomaisuusinvestoinnit ¹⁾	264	355	781	675	1 146	1 252
Muutokset maksamattomissa investoinneissa, vähennys(+)/lisäys(-)	15	-9	84	38	-6	40
Aktivoidut vieraan pääoman menot ¹⁾	-1	-16	-16	-31	-39	-24
CF Yhteensä	278	331	849	682	1 101	1 267

1) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

Osakehankintojen nettovaikutus oli vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 270 miljoonaa euroa (I-III/2020: 1 643). Osakehankinnat liittyivät pääasiassa Uniperin osakkeiden hankintaan. Katso lisätietoja liitetiedossa 6.1 Yrityshankinnat.

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryritysosakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	693	368	829	1 146	1 156	839
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet ja pääoman palautukset	2 895	47	2 901	49	49	2 901
Myydyt muut sijoitukset	9	26	18	28	40	30
CF Yhteensä	3 597	440	3 748	1 223	1 244	3 769

Vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum sai päätökseen 50 prosentin omistusosuutensa myynnin ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukojäähdytysyhtiö Stockholm Exergistä, Baltian kaukolämpöliiketoimintansa myynnin, Norjassa olevan Sørkjordin tuulipuiston 80 prosentin osuuden myynnin sekä Ruotsissa kahdeksan pienen vesivoimalaitoksen myynnin. Vuonna 2020 Fortum sai päätökseen Järvenpään ja Joensuun kaukolämpöliiketoimintansa myynnin, pohjoismaisten tuulivoimalaitostensa 80 prosentin osuuden myynnin sekä pohjoismaisen sähköajoneuvojen julkisten latauspisteiden operaattorin 60 prosentin osuuden myynnin. Katso lisätietoja liitetiedossa 6.2 Yritysmyyntit.

Rahoitusnettovelan muutokset

milj. euroa	Liite	I-III/2021	2020
Rahoitusnettovelka kauden alussa		7 023	4 833
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)		2 401	2 434
Ei-kassavaikutteiset sekä muut erät		914	293
Maksetut nettorahoituskulut ja saadut osingot		-14	-40
Maksetut tuloverot		-328	-267
Käyttöpääoman muutos		422	136
Käyttöomaisuusinvestoinnit		-849	-1 101
Yrityshankinnat		-270	-1 801
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit		3 766	1 260
Muutos korollisissa saamisissa		-124	54
Osingonjako emoyhtiön omistajille		-995	-977
Osingonjako määräysvallattomille omistajille		-145	-160
Muut rahoitustoiminnot		-3	-3
Nettorahavirta ('-' rahoitusnettovelan kasvu)		4 774	-173
Rahoitusvelka yrityshankinnoista		-	2 010
Muuntoerot ja muut muutokset		-123	6
Rahoitusnettovelka kauden lopussa	14	2 126	7 023

Ei sisällä myytävänä olevien omaisuuserien rahoitusnettovelkaa. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Yrityshankinnat ja -myynnit ja myytävänä olevat omaisuuserät.

Pääomariskien hallinta

Joulukuussa 2020 Fortum päivitti strategiansa ja asetti taloudelliset tavoitteensa. Pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet ovat:

- Rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökateen suhde alle 2x
- Uusien investointien vähimmäistuottovaatimus on pääomakustannusten painotettu keskiarvo (WACC) ja vähintään
 - +100 korkopistettä 'vihreissä' investoinneissa
 - +200 korkopistettä muissa investoinneissa

Vertailukelpoinen käyttökate on vaihtoehtoinen tunnusluku, ja sitä käytetään osatekijänä pääomarakenteen tavoitteen tunnusluvussa rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA). Vertailukelpoinen käyttökate vuonna 2020 sisälsi Uniperin vaikutuksen ajalta 1.4.–31.12.2020, sillä Uniper on yhdistelty tytäryrityksenä 31.3.2020 alkaen. Uniperin vaikutus 31.3.2020 asti esitettiin erässä Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.

Fortumin tavoitteena on vähintään BBB-tason investment grade -luottoluokitus, jotta yhtiö voi ylläpitää taloudellista vahvuuttaan sekä varmistaa taloudellisen joustavuuden ja pääoman hyvän saatavuuden laajentuneelle konsernille. Fortum ja Uniper hallinnoivat huolellisesti taseitaan ja keskittyvät kannattavuuteen, rahavirran optimointiin ja investointien tiukkaan priorisointiin nykyisessä markkina- ja liiketoimintaympäristössä.

Fortumin osinkopolitiikkana on "maksaa vakaata, kestävä ja ajan myötä kasvavaa osinkoa".

Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)

milj. euroa	Liite	2020	Edelliset 12kk
+ Korollinen vieras pääoma		10 662	12 676
- BS Likvidit varat		2 308	6 236
- Pitkäaikaiset arvopaperisijoitukset		98	107
- Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit		432	484
- Korollisiin saamisiin sisältyvät arvopaperit		530	591
- BS Vakuussaaminen		1 132	6 452
+ BS Vakuusvelka		331	2 728
+/- Nettovakuusvelka/-saaminen		-801	-3 724
Rahoitusnettovelka	14	7 023	2 126
IS Liikevoitto		1 599	-2 142
+ IS Poistot		1 090	1 255
Käyttökate		2 689	-888
- IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-255	4 536
Vertailukelpoinen käyttökate		2 434	3 648
Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate		2,9	0,6

Katso lisätietoja vertailukelpoisuuteen vaikuttavista eristä liitetiedosta 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto, ja liitetiedosta 14 Korollinen nettovelka.

Tunnuslukuja

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Fortum otti käyttöön kaksi uutta tunnuslukua: vertailukelpoinen kauden voitto ja vertailukelpoinen tulos/osake. Katso liitetiedot 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto ja 23 Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmätykset. Uniper on yhdistelty tytäryrityksenä 31.3.2020 alkaen. Uniperin vaikutus 31.3.2020 asti esitettiin erässä Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.

milj. euroa tai kuten merkitty	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Raportoitu						
IS Liikevaihto	23 700	14 049	62 322	27 736	49 015	83 601
IS Liikevoitto	-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	25	152	543	656	265
IS Kauden voitto	-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
IS Kauden voitto (määräysvallattomien omistajien osuuden jälkeen)	-721	174	-103	1 443	1 823	276
Tulos/osake (laimentamaton), euroa	-0,82	0,19	-0,12	1,62	2,05	0,31
CF Liiketoiminnan rahavirta	2 274	790	3 394	1 792	2 555	4 157
Käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa	331	582	1 051	4 329	4 953	1 674
Käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa ¹⁾	264	355	781	675	1 146	1 252
Henkilöstön lukumäärä			19 452	19 983	19 933	

milj. euroa tai kuten merkitty	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen						
Käyttökate (EBITDA)	574	132	2 401	1 187	2 434	3 648
IS Liikevoitto	260	-179	1 466	416	1 344	2 394
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	9	19	127	593	656	190
Kauden voitto (määräysvallattomien omistajien osuuden jälkeen)	170	-93	1 086	874	1 483	1 695
Tulos/osake (laimentamaton), euroa	0,19	-0,10	1,22	0,99	1,67	1,90

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020	Edelliset 12kk
Rahoitusnettovelka, milj. euroa		2 126	7 023
Oikaistu nettovelka, milj. euroa		4 419	9 784
Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate			2,9
Oma pääoma/osake, euroa		13,25	14,58
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta		888 294	888 294
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta		888 294	888 294
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta		888 294	888 294

1) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot

1. Merkittävät laadintaperiaatteet

1.1 Laadintaperusta

Konsernin tilintarkastamaton lyhennetty osavuositarkastus on laadittu EU:ssa käytöön otettua kansainvälistä (IAS) 34 Osavuositarkastukset -standardia noudattaen. Osavuositarkastusta tulee lukea yhdessä vuoden 2020 konsernitilinpäätöksen kanssa.

Osavuositarkastuksessa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten esitettyjen lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summaluvusta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja arvoja.

Fortumin liiketoiminnasta osa on kausiluonteista, mistä johtuen vertailukelpoinen liikevoitto on yleensä suurempi vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä. Taulukoiden otsikoissa "Edelliset 12 kk" kuvaa raportointitietokauden edeltäviä 12 kuukauden lukuja. Fortum on yhdistellyt Uniperin tuloksen tuloslaskelmaansa toisesta neljänneksestä alkaen. Uniperin yhdistely on pääsyy muutoksiin neljänneksen ja edeltävien 12 kuukauden luvuissa. Fortum käsitteli Uniperin osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti.

Alla olevat symbolit kertovat, mitkä liitetiedon luvut täsmäävät tuloslaskelmaan, taseeseen ja rahavirtalaskelmaan.

IS = Tuloslaskelma
BS = Tase
CF = Rahavirta

COVID-19-pandemian vaikutukset konsernitilinpäätökseen

Fortum on tarkastellut COVID-19-pandemian mahdollisia vaikutuksia liiketoimintaansa, eikä pandemialla ollut yhtiön mukaan merkittävää vaikutusta tilinpäätökseen.

Vuoden 2020 aikana koronapandemia aiheutti uusia ja osittain odottamattomia riskejä, kun yhteiskunnat ja hallitukset kaikkialla maailmassa ryhtyivät äärimmäisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen hillitsemiseksi. Vaikka vaikutukset Fortumiin ovat toistaiseksi olleet rajallisia ja tilanne on parantunut vuoden 2020 loppuun verrattuna, pandemian pitkittymiseen liittyviä riskejä ei voida sulkea pois. Suurimpia riskitekijöitä ovat hyödykkeiden hintojen lasku, kysynnän lasku, luottojen maksuhäiriöiden ja maksujen viivästymisen kasvanut riski, hankkeiden viivästyminen ja kasvanut toimintahäiriöiden riski tai kunnossapidon pitkittyminen matkustusrajoitusten seurauksena, avainhenkilöiden poissaolot sekä ongelmat keskeisten materiaalien ja varaosien saatavuudessa. Fortum seuraa tiiviisti pandemian kehitystä ja sen mahdollisia vaikutuksia.

Fortum on arvioinut, onko olemassa viitteitä arvonalentumisista. Arviointi tehtiin sisäisten ja ulkoisten tietolähteiden perusteella, ja siinä otettiin huomioon esimerkiksi COVID-19-pandemian vaikutukset. Fortumin tämänhetkisen näkemyksen mukaan COVID-19-pandemialla ei ole sellaisia pitkäaikaisia seurauksia, jotka vaikuttaisivat yhtiön pitkäaikaisten varojen, kuten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden, yleiseen arvoon.

1.2 Uniper-hankinta vuonna 2020

Fortum sopi 8.10.2019 ostavansa kaikki Elliott Management Corporation ja sen tytäryhtiöiden ("Elliott") sekä Knight Vinke Energy Advisors Limited ja sen tytäryhtiöiden ("Knight Vinke") hallinnoimien rahastojen omistamat Uniperin osakkeet. Määräysvalta Uniperista saavutettiin 26.3.2020 ja Fortum yhdisteli Uniperin taseen 31.3.2020. Hankintapäivän 26.3.2020 ja raportointipäivän 31.3.2020 välinen tulosvaikutus ei ollut merkittävä. Fortumin kokonaisomistusosuus Uniperista oli 73,4 prosenttia 31.3.2020 ja 76,1 prosenttia 31.12.2020. Fortum käsitteli Uniperin osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti.

Uniper-hankinnan hankintamenolaskelma saatettiin päätökseen 31.3.2021. Muita käyvän arvon oikaisuja ei tehty 31.12.2020 tilinpäätöksessä esitettyjen käyvän arvon oikaisujen lisäksi.

Vuoden 2020 neljännellä neljänneksellä Fortum esitti alustavan Uniperin hankintamenolaskelman, minkä seurauksena Uniperin 31.3.2020 avaavaan taseeseen tehtiin oikaisuja. Tästä johtuen vuoden 2020 aiempien neljännten luvut oikaistiin. Uniperin taseeseen 31.3.2020 tehdyt käyvän arvon oikaisu liittyvät pääasiallisesti aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja käyttöoikeusomaisuuseriin, osuuksiin osakkuus- ja yhteisytyksissä, vuokrasopimusvelkoihin, muihin varauksiin ja laskennallisiin veroihin. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvon nousu kasvatti poistoja (13 miljoonaa euroa vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana); ja vuokrasopimusvelan kasvu (johtuen matalammasta diskonttauskorosta) johti pienempiin korkokuluihin (9 miljoonaa euroa vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana). Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä. Hankintahinnan ja Uniperin nettovarojen käyvän arvon erotus (515 miljoonaa euroa) muodostaa liikearvon. Katso liitetieto 6.1. Yrityshankinnat.

Hankintamenolaskelman laatimisen yhteydessä Fortumin täytyy myös arvioida tapahtumia Uniper-segmentin tuloslaskelmassa vuoden ajanjaksolla, jolla hankintamenolaskelma on ollut avoinna. Fortum peruutti vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä arvonalentumisia (22 miljoonaa euroa) ja aiemmin kirjattujen arvonalentumisten peruutuksia (12 miljoonaa euroa) Uniperin erilliseltä tuloslaskelmalta. Näillä oikaisulla ei ollut vaikutusta Uniperin 31.3.2020 avaavaan taseeseen.

Katso lisätietoja Uniper-hankinnasta vuoden 2020 tilinpäätöksen liitetiedossa 1 Merkittävät laadintaperiaatteet.

1.3 Vaihtoehtoiset tunnusluvut

ESMAN vaihtoehtoisia tunnuslukuja koskevien ohjeiden (ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures) mukaan vaihtoehtoisena tunnuslukuna (APM) pidetään taloudellista tunnuslukua, joka kuvaa mennyttä tai tulevaa tulosta, taloudellista asemaa tai rahavirtoja ja joka on muu kuin sovellettavassa tilinpäätösnormistossa määritelty tai nimetty taloudellinen tunnusluku.

Fortum käyttää vaihtoehtoisia tunnuslukuja (APM), kuten vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen käyttökate, taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, segmenttien ja konsernin tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia. Liiketoimintojen tulosta ei voi vertailla eri raportointikausien välillä huomioimatta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä ja siksi nämä erät eivät sisälly vertailukelpoiseen liikevoittoon eivätkä vertailukelpoiseen käyttökatteeseen. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on esitetty erikseen konsernin tuloslaskelmalla liiketoiminnan läpinäkyvyyden ja lukujen vertailukelpoisuuden parantamiseksi eri kausien välillä.

Fortumin pitkän aikavälin taloudellinen tavoite pääomarakenteelle on rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökateen suhde (katso Pääomariskien hallinta ja 23 Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmäytykset).

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Fortum otti käyttöön kaksi uutta vaihtoehtoista tunnuslukua (APM), jotka parantavat toiminnan kannattavuuden vertailua eri kausien välillä.

- Vertailukelpoinen kauden voitto koostuu seuraavista eristä: vertailukelpoinen liikevoitto +/- vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisytyksien tuloksesta +/- vertailukelpoiset rahoituskulut – netto +/- vertailukelpoiset tuloverot +/- vertailukelpoinen määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus
- Vertailukelpoinen tulos/osake lasketaan seuraavasti: vertailukelpoinen kauden voitto jaettuna osakkeiden keskimääräisellä lukumäärällä kauden aikana

Katso liitetiedot 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto ja 23 Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmäytykset.

1.4 Laadintaperiaatteet

Tässä osavuositarkastuksessa noudatetut laadintaperiaatteet ovat yhtenevät konsernitiilinpäätöksessä 2020 noudatettujen periaatteiden kanssa. Standardimuutoksilla ja tulkinnoilla, jotka tulivat voimaan 1.1.2021, ei ollut merkittävää vaikutusta Fortumin konsernitiilinpäätökseen.

1.5 Osavuositarkastuksessa käytetyt keskeisimmät valuuttakurssit

Kauden lopun valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin julkaisemiin tilinpäätöshetken kursseihin. Keskimääräinen valuuttakurssi lasketaan Euroopan keskuspankin päivittäisten loppukurssien keskiarvona.

Keskeisimmät osavuositarkastuksessa käytetyt kurssit ovat:

Keskimääräinen valuuttakurssi	1-9/2021	1-6/2021	1-3/2021	1-12/2020	1-9/2020	1-6/2020	1-3/2020
Iso-Britannia (GBP)	0,8636	0,8680	0,8739	0,8897	0,8851	0,8746	0,8623
Norja (NOK)	10,2280	10,1759	10,2584	10,7228	10,7115	10,7324	10,4652
Puola (PLN)	4,5473	4,5374	4,5457	4,4430	4,4220	4,4120	4,3241
Venäjä (RUB)	88,5335	89,5502	89,6675	82,7248	79,9599	76,6692	73,8205
Ruotsi (SEK)	10,1528	10,1308	10,1202	10,4848	10,5582	10,6599	10,6689
Yhdysvallat (USD)	1,1962	1,2053	1,2048	1,1422	1,1250	1,1020	1,1027

Kauden lopun valuuttakurssi	30.9.2021	30.6.2021	31.3.2021	31.12.2020	30.9.2020	30.6.2020	31.3.2020
Iso-Britannia (GBP)	0,8605	0,8581	0,8521	0,8990	0,9124	0,9124	0,8864
Norja (NOK)	10,1650	10,1717	9,9955	10,4703	11,1008	10,9120	11,5100
Puola (PLN)	4,6197	4,5201	4,6508	4,5597	4,5462	4,4560	4,5506
Venäjä (RUB)	84,3391	86,7725	88,3175	91,4671	91,7763	79,6300	85,9486
Ruotsi (SEK)	10,1683	10,1110	10,2383	10,0343	10,5713	10,4948	11,0613
Yhdysvallat (USD)	1,1579	1,1884	1,1725	1,2271	1,1708	1,1198	1,0956

2. Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

Osavuositarkastuksen laatiminen edellyttää, että yhtiön johto tekee arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitujen varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määriin. Toteutuneet erät saattavat olla erilaisia näihin arvioihin verrattuna. Tämän osavuositarkastuksen laatimisen yhteydessä johdon tekemät merkittävät konsernin laadintaperiaatteisiin ja keskeisimpiin epävarmuustekijöihin liittyneet arviot ovat samoja, joita sovellettiin konsernitiilinpäätöksessä 2020.

3. Tiedot segmenteittäin

Fortumin IFRS:n mukaiset raportoitavat segmentit ovat Generation, Russia, City Solutions, Consumer Solutions ja Uniper. Muut toiminnot sisältää konsernitoiminnot, T&K-toiminnot ja teknologian kehitysprojektit.

Uniper yhdisteltiin tytäryhtiönä 31.3.2020 lähtien ja tästä johtuen Fortum muutti raportoitavia segmenttejään esittäen Uniperin erillisenä segmenttinä vuoden 2020 toisesta neljänneksestä lähtien. Fortumin vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen Muiden toimintojen tulos sisälsi Fortumin osuuden Uniperin tuloksesta 1.10.2019–31.3.2020, koska Fortum käsitteli Uniperin osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti ja sisällytti Uniperin tuloksen kolmen kuukauden viiveellä. Katso lisätietoja liitetiedossa 12 Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä.

Lisäksi Uniper- ja Generation-segmenttien raportointiin vaikuttivat myös OKG Aktiebolag:in (OKG AB), ruotsalaisen ydinvoimayhteisyrityksen lukuihin tehdyt oikaisut. Fortum ja Uniper ovat yhteisomistajia ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä OKG AB. OKG AB on yhdistetty Uniper-konserniin tytäryhtiönä 45,5 prosenttiin vähemmistöosuudella, joka edustaa Fortumin omistusosuutta OKG AB:ssa. Fortum käsitteli OKG AB:ta osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti. OKG AB on yhdistetty Fortum-konserniin tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen. Fortum on oikaisut Uniperin erillistuloslaskelman ja -taseen lukuja OKG AB:ssa omistamansa osuuden mukaisesti, sekä oikaisut Generation-segmentin liikevoittoa, osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta ja nettovaroja. Nämä oikaisut johtavat siihen, että OKG AB on jaettu omistusosuuksien mukaan kahteen eri segmenttiin.

Vuosineljännes

milj. euroa	Liite	Generation ¹⁾		Russia		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Uniper		Muut toiminnot		Yhteensä	
		III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin															
Sähkönmyynti ¹⁾		647	421	175	159	24	22	406	187	6 522	5 489	-	0	7 774	6 277
Lämmönmyynti		-	-	16	12	58	58	-	-	96	52	-	-	170	123
Kaasunmyynti		28	11	-	-	-	0	38	22	12 593	6 996	-	-	12 659	7 030
Jätteiden käsittelyn myynti		0	-	-	-	58	57	-	-	-	-	-	-	58	57
Muu myynti		9	9	1	1	61	47	40	26	3 201	622	33	34	3 346	739
Liikevaihto		684	441	193	172	201	184	485	235	22 411	13 159	33	34	24 008	14 225
Eliminoinnit		-35	-61	0	0	-5	-13	-1	-1	-13	0	-24	-27	-79	-102
Nord Pool -netotus ²⁾														-229	-74
IS Ulkoinen liikevaihto		649	380	193	172	196	172	484	234	22 398	13 159	9	7	23 700	14 049
Vertailukelpoinen käyttökate		291	181	81	73	22	10	31	33	175	-147	-25	-19	574	132
IS Poistot		-46	-44	-36	-33	-43	-47	-18	-15	-166	-163	-6	-8	-314	-311
IS Vertailukelpoinen liikevoitto		245	136	45	40	-21	-36	13	18	9	-310	-31	-27	260	-179
Arvonalentumiset ja peruutukset		-	-	-1	-	-	-	-	-	-45	-1	-	-	-46	-1
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	6	0	0	0	0	2 605	292	0	0	1	6	6	0	2 612	299
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-66	0	0	0	-9	-1	222	8	-6 017	-249	0	-	-5 871	-242
Muut		0	-	-	-	-	-	-	-	-61	123	-	-	-61	123
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-66	0	0	0	2 596	292	222	8	-6 122	-121	6	0	-3 365	178
IS Liikevoitto		179	136	44	40	2 575	255	235	26	-6 114	-432	-25	-27	-3 105	-1
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 12	-2	4	5	5	-1	1	-	-	7	11	0	0	9	19
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	0	7	5	5	-1	1	-	-	8	12	0	0	11	25
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin															
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	2	0	16	9	2	106	0	-	3	-1	44	6	67	227
Investoinnit käyttöomaisuuteen ³⁾		35	46	8	13	32	42	13	15	176	234	1	-	264	355
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	0	0	0	0	3 578	368	0	0	8	53	11	-	3 597	420

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta. Sähkönmyynti sisältää hyödyke johdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.

2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

3) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Vuoden alusta

milj. euroa	Liite	Generation ¹⁾		Russia		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Uniper		Muut toiminnot		Yhteensä	
		I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin															
Sähkönmyynti ¹⁾		1 813	1 372	543	603	127	79	1 333	727	17 421	10 427	-	0	21 237	13 208
Lämmönmyynti		-	-	92	86	404	352	-	-	285	110	-	-	782	548
Kaasunmyynti		90	55	-	-	1	0	134	96	33 534	12 748	-	-	33 759	12 900
Jätteiden käsittelyn myynti		0	-	-	-	180	183	-	-	-	-	-	-	180	183
Muu myynti		32	37	4	2	163	123	103	73	6 833	1 239	103	102	7 238	1 577
Liikevaihto		1 935	1 465	639	691	876	738	1 570	896	58 074	24 524	103	102	63 197	28 416
Eliminoinnit		-158	-335	-2	-1	-28	-44	-6	-8	-13	0	-80	-80	-287	-468
Nord Pool -netotus ²⁾														-588	-212
IS Ulkoinen liikevaihto		1 777	1 130	637	690	848	694	1 564	889	58 061	24 524	23	22	62 322	27 736
Vertailukelpoinen käyttökate		849	666	285	286	197	148	120	116	1 026	37	-78	-66	2 401	1 187
IS Poistot		-140	-121	-104	-111	-136	-142	-52	-47	-483	-324	-20	-26	-935	-770
IS Vertailukelpoinen liikevoitto		709	545	182	175	62	6	68	69	543	-286	-98	-92	1 466	416
Arvon alentumiset ja peruutukset		-	-	-30	-	-	-	-	-	-48	-3	-	-	-78	-3
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	6	50	0	1	1	2 609	723	0	0	12	4	15	53	2 686	781
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-222	-	-222
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-76	6	0	0	-13	2	314	12	-6 783	-89	0	-	-6 558	-70
Muut		1	-	-	-	-	-	-	-	-117	238	-	-	-116	238
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-25	6	-29	1	2 596	725	314	12	-6 936	150	15	-170	-4 066	724
IS Liikevoitto		684	551	152	176	2 658	731	382	81	-6 393	-137	-83	-262	-2 600	1 141
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		3	8	57	31	39	38	-	-	29	13	0	503	127	593
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	20	-17	57	31	39	38	-	-	37	20	0	471	152	543
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin															
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	3	7	34	49	2	112	0	0	4	0	227	3 486	270	3 654
Investoinnit käyttöomaisuuteen ³⁾		97	106	26	23	119	105	49	43	494	377	11	21	781	675
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	129	171	17	0	3 583	895	0	0	14	56	19	81	3 762	1 202

- 1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta. Sähkönmyynti sisältää hyödyke johdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.
- 2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.
- 3) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Segmenttitiedot edelliseltä 12 kk:lta

milj. euroa	Liite	Generation ¹⁾		Russia		City Solutions ¹⁾		Consumer Solutions		Uniper		Muut toiminnot		Yhteensä	
		Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020 Edell. 12kk	2020	
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin															
Sähkönmyynti ¹⁾		2 318	1 878	731	791	169	121	1 664	1 057	23 988	16 994	0	0	28 870	20 841
Lämmönmyynti		-	-	140	134	569	516	-	-	366	191	-	-	1 075	841
Kaasunmyynti		119	84	-	-	1	1	177	139	42 962	22 176	-	-	43 259	22 400
Jätteiden käsittelyn myynti		0	-	-	-	249	252	-	-	-	-	-	-	249	252
Muu myynti		39	44	6	4	225	185	100	70	10 748	5 154	141	140	11 259	5 598
Liikevaihto		2 476	2 006	877	929	1 213	1 075	1 941	1 267	78 064	44 514	141	140	84 712	49 931
Eliminoinnit		-244	-421	-3	-2	-47	-64	-1	-2	-13	0	-110	-110	-417	-598
Nord Pool -netotus ²⁾														-693	-317
IS Ulkoinen liikevaihto		2 232	1 585	874	927	1 165	1 012	1 940	1 264	78 051	44 514	31	30	83 601	49 015
Vertailukelpoinen käyttökate		1 069	886	394	394	288	239	158	153	1 845	856	-105	-94	3 648	2 434
IS Poistot		-183	-164	-136	-143	-185	-191	-69	-63	-653	-494	-29	-35	-1 255	-1 090
IS Vertailukelpoinen liikevoitto		887	722	257	251	103	47	89	90	1 192	363	-134	-129	2 394	1 344
Arvonalentumiset ja peruutukset		2	2	-30	-	-	-	-	-	-45	0	-	-	-73	2
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	6	49	0	1	1	2 609	723	0	0	-5	-13	15	53	2 670	765
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus	4	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-	0	-222	0	-222
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-94	-12	0	0	-10	5	341	39	-7 400	-706	0	-	-7 163	-675
Muut		1	0	-	-	-	-	-	-	30	386	-	-	31	386
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-42	-11	-29	1	2 599	728	341	39	-7 419	-333	15	-169	-4 536	255
IS Liikevoitto		844	711	228	252	2 701	775	430	129	-6 227	29	-119	-298	-2 142	1 599
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 12	8	13	72	47	57	57	-	-	55	38	-2	502	190	656
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	66	29	72	47	57	57	-	-	72	54	-2	470	265	656
Bruttoinvestoinnit / -divestoinnit segmenteittäin															
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	6	66	70	33	48	4	114	0	0	8	3	312	3 572	422	3 807
Investoinnit käyttöomaisuuteen ³⁾		148	158	46	43	233	219	63	57	752	635	24	34	1 252	1 146
Osakkeiden bruttodivestoinnit	6	129	171	17	0	3 583	895	10	10	27	69	19	81	3 786	1 226

- 1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta. Sähkönmyynti sisältää hyödykejohdannaisten realisoituneen tuloksen sopimuksista, joilla ei ollut IFRS 9:n mukaista suojauslaskentaa, mutta ovat operatiivisesti luokiteltu suojaukseksi.
- 2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsermitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.
- 3) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.

Varat ja velat segmentteittäin

milj. euroa	Liite	Generation		Russia		City Solutions		Consumer Solutions		Uniper		Muut toiminnot		Yhteensä	
		30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020
Korottomat varat		5 698	5 780	1 942	2 020	2 827	3 512	929	780	22 633	20 646	267	270	34 296	33 009
BS Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	12	988	961	684	577	61	612	-	-	678	729	31	33	2 443	2 912
Eliminoinnit														-138	-57
Segmenttien varat yhteensä		6 687	6 742	2 626	2 597	2 888	4 123	929	780	23 311	21 375	297	303	36 600	35 863
Korolliset saamiset	13													3 084	3 000
BS Laskennalliset verosaamiset														2 793	1 089
Muut varat														115 712	15 550
BS Likvidit varat														6 236	2 308
BS Varat yhteensä														164 425	57 810
Segmenttien velat		492	508	75	166	327	445	228	215	17 082	13 943	155	167	18 359	15 443
Eliminoinnit														-138	-57
Segmenttien velat yhteensä														18 221	15 386
BS Laskennalliset verovelat														977	952
Muu vieras pääoma														119 359	15 233
Sijoitettuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma														138 557	31 570
Korollinen vieras pääoma	14													12 676	10 662
BS Oma pääoma														13 192	15 577
BS Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä														164 425	57 810
Henkilöstön lukumäärä		1 186	1 143	2 667	2 935	1 775	2 093	1 120	1 048	11 754	11 751	950	963	19 452	19 933

Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen vertailukelpoisen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

milj. euroa	Liite	Generation		Russia		City Solutions		Consumer Solutions		Uniper ³⁾	
		Edell. 12kk	31.12. 2020	Edell. 12kk	31.12. 2020	Edell. 12kk	31.12. 2020	Edell. 12kk	31.12. 2020	Edell. 12kk	31.12. 2020
Vertailukelpoinen liikevoitto		887	722	257	251	103	47	89	90	1 192	363
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta ¹⁾	4, 12	8	13	72	47	57	57	-	-	55	38
Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		895	735	329	298	160	104	89	90	1 246	401
Segmenttien varat kauden lopussa		6 687	6 742	2 626	2 597	2 888	4 123	929	780	23 311	21 375
Segmenttien velat kauden lopussa		492	508	75	166	327	445	228	215	17 082	13 943
Vertailukelpoinen sidottu pääoma		6 195	6 234	2 551	2 431	2 561	3 679	701	565	6 229	7 432
Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin²⁾		6 138	6 006	2 494	2 693	3 127	3 679	628	569	7 357	N/A
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %		14,6	12,2	13,2	11,1	5,1	2,8	14,2	15,9	16,9	N/A

1) Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta vuodelle 2020 on laskettu uudelleen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä, kun vaihtoehtoinen tunnusluku, vertailukelpoinen kauden voitto, otettiin käyttöön.

2) Keskimääräinen sidottu pääoma on laskettu käyttäen vuoden alun ja jokaisen vuosineljänneksen lopun arvoja.

3) Fortum on yhdistellyt Uniperin taseeseensa 31.3.2020 alkaen ja Uniperin tuloksen tuloslaskelmaansa vuoden 2020 toisesta neljänneksestä alkaen. Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin ja vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto esitetään vuoden 2021 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien Uniper-segmentissä, koska tiedot 12 kuukauden ajalta ovat saatavilla.

4. Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto

4.1 Liikevoiton täsmäytys vertailukelpoiseen liikevoittoon

Vuosineljännes

milj. euroa	Oikaisematon		Arvon- alentumiset ja peruutukset		Myyntivoitot ja saman- kaltaiset erät		Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		Muut		Raportoitu	
	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020	III/2021	III/2020
Liikevaihto	33 265	11 620	-	-	-	-	-	-	-9 564	2 430	-	-	23 700	14 049
Muut tuotot	20 929	1 749	0	1	-2 612	-299	-	-	-14 645	-	-27	-66	3 643	1 386
Materiaalit ja palvelut	-50 488	-10 887	-	-	-	-	-	-	28 763	-2 188	31	-96	-21 694	-13 170
Henkilöstökulut	-354	-349	-	-	-	-	-	-	-	-	-2	12	-356	-337
Poistot	-359	-311	45	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-314	-311
Muut kulut	-6 096	-1 822	-	-	-	-	-	-	1 317	-	60	27	-4 719	-1 795
IS Vertailukelpoinen liikevoitto	-	-	46	1	-2 612	-299	-	-	5 871	242	61	-123	260	-179
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-	-	-46	-1	2 612	299	-	-	-5 871	-242	-61	123	-3 365	178
IS Liikevoitto	-3 105	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-3 105	-1

Vuoden alusta

milj. euroa	Oikaisematon		Arvon- alentumiset ja peruutukset		Myyntivoitot ja saman- kaltaiset erät		Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		Muut		Raportoitu	
	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020	I-III/2021	I-III/2020
Liikevaihto	77 170	21 105	-	-	-	-	-	-	-14 848	6 632	-	-	62 322	27 736
Muut tuotot	30 249	4 416	2	3	-2 686	-801	-	-	-20 566	-1	-58	-74	6 941	3 542
Materiaalit ja palvelut	-97 366	-18 446	-	-	-	-	-	-	40 140	-6 561	59	-164	-57 168	-25 171
Henkilöstökulut	-1 117	-826	-	-	-	-	-	-	-	-	7	12	-1 110	-814
Poistot	-1 011	-770	76	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-935	-770
Muut kulut	-10 525	-4 337	-	-	-	20	-	222	1 832	-	109	-12	-8 584	-4 107
IS														
Vertailukelpoinen liikevoitto	-	-	78	3	-2 686	-781	-	222	6 558	70	116	-238	1 466	416
IS														
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-	-	-78	-3	2 686	781	-	-222	-6 558	-70	-116	238	-4 066	724
IS Liikevoitto	-2 600	1 141											-2 600	1 141

Edelliset 12 kk

milj. euroa	Oikaisematon		Arvon- alentumiset ja peruutukset		Myyntivoitot ja saman- kaltaiset erät		Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		Muut		Raportoitu	
	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020	Edell. 12kk	2020
Liikevaihto	98 582	42 517	-	-	-	-	-	-	-14 981	6 499	-	-	83 601	49 015
Muut tuotot	36 350	10 517	-1	-	-2 670	-784	-	-	-25 244	-4 679	-236	-252	8 200	4 802
Materiaalit ja palvelut	-117 207	-38 286	-	-	-	-	-	-	40 896	-5 805	15	-208	-76 295	-44 298
Henkilöstökulut	-1 497	-1 206	-	-	-	-	-	-	-	-	6	11	-1 491	-1 195
Poistot	-1 333	-1 092	75	-1	-	-	-	-	-	-	3	3	-1 255	-1 090
Muut kulut	-17 038	-10 851	-	-	0	20	-	222	6 491	4 659	181	60	-10 367	-5 890
IS														
Vertailukelpoinen liikevoitto	-	-	73	-2	-2 670	-765	-	222	7 163	675	-31	-386	2 394	1 344
IS														
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-	-	-73	2	2 670	765	-	-222	-7 163	-675	31	386	-4 536	255
IS Liikevoitto	-2 142	1 599											-2 142	1 599

Arvon alentumiset ja peruutukset

Arvon alentumiset ja aiemmin kirjattujen arvonalentumisten peruutukset oikaistaan poistoista ja esitetään vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä. Vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen arvonalentumiset sisältävät 45 miljoonaa euroa arvonalentumisia Uniper-segmentissä ja Venäjän Argayashin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) kaupan yhteydessä kirjatun 29 miljoonan euron verovähennyskelpoisen kassavirtavaikutuksettomaa arvonalentumisen.

Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät

Vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät sisältävät 2 350 miljoonan euron myyntivoiton 50 prosentin omistusosuuden myynnistä ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukokylmäyhtiöstä, Stockholm Exergi Holding AB:sta, 254 miljoonan euron myyntivoiton Baltian kaukolämpöliiketoiminnoista ja 50 miljoonan euron myyntivoiton kahdeksasta pienestä vesivoimalaitoksesta Ruotsissa (katso liitetieto 6.2 Yritysmyyntit). Vuoden 2020 myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät sisältävät 431 miljoonan euron myyntivoiton Joensuun kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä, 291 miljoonan euron myyntivoiton Järvenpään kaukolämpöliiketoiminnan myynnistä ja 72 miljoonan euron myyntivoiton Fortum Recharge AS:n myynnistä (katso

liitetieto 6.2 Yritysmyyntit, sekä 20 miljoonaa euroa Uniperin hankinnasta aiheutuneita kuluja (katso liitetieto 6.1 Yrityshankinnat).

Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus

Osakkuusyhtiön yhdistämiseen kuuluu konsernin osuuden kirjaaminen osakkuusyhtiön laajan tuloksen eristä. IFRS-standardien mukaan nämä aiemmin kirjatut laajan tuloksen erät uudelleenluokitellaan oman pääoman sisällä luonteensa mukaisesti kertyneisiin voittovaroihin, joko konsernin tuloslaskelman kautta tai suoraan, jos osakkuusyhtiö myydään tai siitä tulee tytäryhtiö. Tällä uudelleenluokittelulla ei ole vaikutusta konsernin omaan pääomaan.

Tästä uudelleenluokittelusta johtuen Fortum kirjasi -222 miljoonan euron kertaluontoisen erän konsernin tuloslaskelmaan, kun Uniperista tuli Fortumin tytäryhtiö 31.3.2020. Tämä edusti Fortumin osuutta Uniperin laajan tuloksen eristä siltä ajanjaksolta, jolloin Uniper oli osakkuusyhtiö ja aiheutui pääasiassa Uniperin kirjaamista muuntoeroista. Kirjauksella ei ollut vaikutusta konsernin kassavirtaan eikä omaan pääomaan. Fortumin osuus niistä Uniperin laajan tuloksen eristä, joita ei siirretä tuloslaskelmaan, -84 miljoonaa euroa, on uudelleenluokiteltu oman pääoman sisällä kertyneisiin voittovaroihin. Katso myös Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista.

Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset

Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisinstrumenttien realisoitumattomat muutokset, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä, ja johdannaiksiksi käsiteltävät fyysiset sopimukset kirjataan vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

Johdannaiksina käsiteltävien fyysisten sopimusten selvittämisen vaikutukset oikaistaan myyntiin sekä materiaaleihin ja palveluihin vastaamaan markkinoiden hinnoittelua ("contract pricing adjustment"). Oikaisuja tarvitaan taloudellisen tuloksen ymmärtämisen parantamiseksi, kun verrataan eri tilikausien tuloksia.

Muut

Erä Muut sisältää uudelleenjärjestelykuluja, varausten muutoksia ja lyhytaikaisten varojen väliaikaisten vähennysten palautuksia.

4.2 Vertailukelpoisen liikevoiton täsmäytys vertailukelpoiseen kauden voittoon

Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Fortum otti käyttöön kaksi uutta tunnuslukua (APM), vertailukelpoinen kauden voitto ja vertailukelpoinen tulos/osake, joiden avulla voidaan paremmin vertailla kannattavuutta eri kausien välillä.

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edell. 12kk
IS Liikevoitto		-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4.1	3 365	-178	4 066	-724	-255	4 536
IS Vertailukelpoinen liikevoitto		260	-179	1 466	416	1 344	2 394
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		11	25	152	543	656	265
Oikaisu osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	12	-3	-6	-25	50	0	-74
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		9	19	127	593	656	190
IS Rahoituskulut - netto		-40	27	31	-38	-56	13
Rahoituskuluihin - netto liittyvät oikaisut	7	14	-49	-27	-44	-48	-31
Vertailukelpoiset rahoituskulut - netto		-26	-22	4	-81	-103	-19
Vertailukelpoinen voitto ennen tuloveroja		243	-182	1 597	928	1 897	2 566
IS Tuloverot		1 366	51	1 300	-202	-344	1 158
Tuloveroihin liittyvät oikaisut		-1 434	-17	-1 652	118	45	-1 725
Vertailukelpoiset tuloverot		-68	35	-352	-84	-299	-567
IS Määräysvallattomat omistajat		1 047	71	1 014	-1	-32	982
Määräysvallattomiin omistajiin liittyvät oikaisut		-1 051	-16	-1 173	31	-82	-1 286
Vertailukelpoinen määräysvallattomat omistajat		-5	55	-159	30	-114	-304
Vertailukelpoinen kauden voitto		170	-93	1 086	874	1 483	1 695
Vertailukelpoinen tulos/osake, euroa	23	0,19	-0,10	1,22	0,99	1,67	1,90

Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oikaistaan merkittävillä erillä (vastaavasti kuin vertailukelpoista kauden voittoa määrittäessä tehdyt oikaisut) niissä yhteisöissä, jotka luokitellaan Fortumin pääasiallisiksi osakkuus- ja yhteisyrityksiksi. Lisätietoja Fortumin pääasiallisista osakkuus- ja yhteisyrityksistä on vuoden 2020 tilinpäätöksen liitetiedossa 18 Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä. Vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä ja 31.3.2020 asti Uniper oli Fortumin osakkuusyhtiö.

Vertailukelpoiset rahoituskulut - netto

Rahoituskuluja – netto oikaistaan esimerkiksi muut rahoituserät – nettoon kirjatulla ydinjätehuoltoon liittyvillä erillä, rahoituserien käypien arvojen muutoksilla, sekä rahoituserien arvonalentumisilla ja aiemmin kirjattujen arvonalentumisten peruutuksilla.

Vertailukelpoiset tuloverot

Tuloveroja oikaistaan vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien, rahoituskuluihin – netto liittyvien oikaisujen, verokannan muutosten ja muiden kertaluonteisten oikaisujen verovaikutuksilla.

Katso myös liitetieto 23 Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmäytykset.

5. Rahoitusriskien hallinta

Fortum jatkaa keskusteluja Uniperin kanssa selvityksistä riskienhallinnan järjestelmistä ja periaatteista koko konsernin osalta. Riskienhallinnan nykyiset tavoitteet ja periaatteet on esitetty vuoden 2020 konsernitilinpäätöksessä.

Käypien arvojen hierarkiatasot

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;

Taso 2: muut tiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on havainnoitavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);

Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat tiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei havainnoitavissa olevat tiedot).

Katso myös laadintaperiaatteet konsernitilinpäätöksen 2020 liitetiedossa 15 Rahoitusvarat ja -velat käypään arvoon.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ¹⁾		Yhteensä	
	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020
Pitkäaikaisissa varoissa										
Muut sijoitukset ²⁾	81	75	44	43	177	70			302	188
Johdannaisinstrumentit										
Hyödykejohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			47	52			-21	-29	26	23
Ei sovelleta suojauslaskentaa	9 173	1 030	26 755	1 563	276	138	-468	-24	35 736	2 707
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			59	170					59	170
Ei sovelleta suojauslaskentaa			29	46					29	46
Korolliset saamiset	107	98			36	17			143	116
Yhteensä pitkäaikaisissa varoissa	9 361	1 203	26 934	1 874	489	225	-489	-53	36 295	3 250
Lyhytaikaisissa varoissa										
Johdannaisinstrumentit										
Hyödykejohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			164	185			-134	-60	30	125
Ei sovelleta suojauslaskentaa	27 986	2 851	46 163	5 090	32	6	-5 030	-655	69 152	7 292
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			56	26					56	26
Ei sovelleta suojauslaskentaa			114	89					114	89
Muut saamiset			27	62					27	62
Korolliset saamiset	484	432	45	46	4	5			533	483
Yhteensä lyhytaikaisissa varoissa	28 470	3 283	46 569	5 498	36	11	-5 164	-715	69 911	8 077
Yhteensä rahoitusvaroissa	37 831	4 486	73 503	7 372	525	237	-5 653	-768	106 206	11 326

1) Kun sähkö- ja muiden hyödykeporssien kanssa tehdyillä standardijohdannaissojimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan Fortumissa, pois lukien Uniper.

2) Muut sijoitukset koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista.

Rahoitusvelat

milj. euroa	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ¹⁾		Yhteensä	
	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020	30.9.2021	31.12.2020
Pitkäaikaisissa veloissa										
Korolliset velat ²⁾			1 858	2 145					1 858	2 145
Johdannaisinstrumentit										
Hyödykejohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			284	106			-21	-29	263	77
Ei sovelleta suojauslaskentaa	8 179	634	27 214	1 598	159	254	-468	-24	35 084	2 462
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			32	56					32	56
Ei sovelleta suojauslaskentaa			16	63					16	63
Yhteensä pitkäaikaisissa veloissa	8 179	634	29 404	3 967	159	254	-489	-53	37 253	4 802
Lyhytaikaisissa veloissa										
Korolliset velat			484	497					484	497
Johdannaisinstrumentit										
Hyödykejohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			781	304			-134	-60	646	244
Ei sovelleta suojauslaskentaa	26 144	2 545	54 916	5 612	45	10	-5 030	-655	76 076	7 512
Korko- ja valuuttajohdannaiset										
Sovelletaan suojauslaskentaa			9	14					9	14
Ei sovelleta suojauslaskentaa			72	167					72	167
Muut velat			28		15				43	
Yhteensä lyhytaikaisissa veloissa	26 144	2 545	56 290	6 594	60	10	-5 164	-715	77 331	8 434
Yhteensä rahoitusveloissa	34 323	3 179	85 694	10 561	219	264	-5 653	-768	114 583	13 236

1) Kun sähkö- ja muiden hyödykeporssien kanssa tehdyillä standardijohdannaisopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan Fortumissa, pois lukien Uniper.

2) Osuus joukkovelkakirjalainoista, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Syyskuun lopussa hyödykejohdannaisten käypä arvo nettona on -7 126 miljoonaa euroa, josta varoja 105 miljardia euroa ja velkoja 112 miljardia euroa (-149 miljoonaa euroa 31.12.2020, josta varoja 10 miljardia euroa ja velkoja 10 miljardia euroa). Kasvu vuoden vaihteesta johtuu pääasiassa johdannaisinstrumenteista Uniper-segmentissä hyödykkeiden markkinahintojen nousun myötä.

Korko- ja valuuttajohdannaisten käypä arvo on nettona 129 miljoonaa euroa, josta varoja 258 miljoonaa euroa ja velkoja 130 miljoonaa euroa. Fortumilla on käteisvakuuksia perustuen vakuussopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Syyskuun 2021 lopussa Fortum oli saanut 125 miljoonaa euroa näistä vakuussopimuksista. Saatua rahaa on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Lisätietoja korollisista saamisista ja veloista on liitetiedoissa 13 Korolliset saamiset ja 14 Korollinen nettovelka sekä liitetiedossa 19 Pantatut varat ja vastuut.

Muutokset käypien arvojen hierarkiatasossa 3

	1.1.2021	Ostot	Myyntit	Selvitykset	Voitot / tappiot tuloslaskelmassa	Siirrot tasoon 3	Voitot / tappiot laajassa tuloksessa	30.9.2021
Taseessa, netto								
Muut sijoitukset	70	18	-10		44	52	2	176
Hyödykejohdannaiset, käyvät arvot	382	122		-1	217			720
Hyödykejohdannaisten ensimmäisen päivän voitot ja tappiot	-501	-67			-47			-615
Korolliset saamiset	22	19		-6	4			39
Muut velat	0	-15						-15
Yhteensä taseessa, netto	-27	77	-10	-7	218	52	2	305

6. Yrityshankinnat ja -myynnit ja myytävänä olevat omaisuuserät

6.1 Yrityshankinnat

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Hankitut tytäryhtiöosakkeet (brutto)	38	199	211	3 574	3 646	283
Hankitut osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	18	10	39	53	119	105
Hankitut muut osakkeet (brutto)	10	18	20	27	42	35
Yhteensä	67	227	270	3 654	3 807	422

Hankinnat vuoden 2021 aikana

Hankitut osakkeet (brutto) vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana oli 270 miljoonaa euroa (I-III/2020: 3 654). Hankitut tytäryhtiöosakkeet liittyvät pääasiassa Uniperin osakkeiden hankintaan. Vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum investoi venäläisiin tuulivoimayhteisyrityksiin 34 miljoonaa euroa (I-III/2020: 45).

Kesäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoiman sijoitusrahasto myi Kalmykian 200 megawatin tuulipuistot Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle.

Uniperin hankinta maaliskuussa 2020

Fortum sopi 8.10.2019 ostavansa kaikki Elliott Management Corporation ja sen tytäryhtiöiden ("Elliott") sekä Knight Vinke Energy Advisors Limited ja sen tytäryhtiöiden ("Knight Vinke") hallinnoimien rahastojen omistamat Uniperin osakkeet. Hankinta toteutettiin kahdessa erässä. Määräysvalta Uniperista saavutettiin 26.3.2020, kun kaupan ensimmäinen, 19,6 prosentin osake-erä saatiin päätökseen. Hankintapäivänä kirjattiin myös velka kaupan toisesta 3,8 prosentin osake-erästä enimmäismääräisenä. Kaupat toisesta osake-erästä enimmäismääräisenä saatiin päätökseen 8.5.2020.

Fortumin kokonaisuus Uniperista oli 73,4 prosenttia 31.3.2020. Hankinnan kokonaisarvo oli yhteensä 2,6 miljardia euroa, mikä kasvatti Fortumin investoinnin kokonaisarvoa 6,5 miljardiin euroon.

milj. euroa	Uniper
Hankitut osakkeet	2 858
Likvidit varat hankituissa yhtiöissä	-1 328
Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa	1 530
Korollinen velka hankituissa yhtiöissä	1 414
Muut rahoitusnettovelkaan sisältyvät erät hankituissa yhtiöissä	596
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	3 540

Hankinnan kirjanpito käsittely

Uniper-hankinnan hankintamenolaskelma viimeisteltiin ja se saatettiin päätökseen 31.3.2021. Käyvän arvon oikaisu liittyvät pääasiallisesti aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ja käyttöoikeusomaisuuseriin, osuuksiin osakkuus- ja yhteisyrityksissä, vuokrasopimusvelkoihin, muihin varauksiin ja laskennallisiin veroihin. Hankintahinnan ja Uniperin nettovarojen käyvän arvon erotus esitetään liikearvona. Fortum päätti arvostaa määräysvallattomien omistajien osuuden Uniperissa määräysvallattomien omistajien suhteellisella osuudella hankituista nettovaroista.

Hankitut nettovarot on esitetty alla olevassa taulukossa.

milj. euroa	31.3.2020
VARAT	
Liikearvo	1 779
Muut aineettomat hyödykkeet	980
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät	9 268
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	750
Johdannaisinstrumentit	21 958
Korolliset saamiset	1 840
Osuudet ydinjätehuoltorahastoista	1 602
Vakuussaaminen	413
Myyntisaamiset ja muut saamiset	7 236
Laskennalliset verosaamiset ja tuloverosaamiset	1 021
Vaihto-omaisuus	1 565
Likvidit varat	1 328
Varat yhteensä	49 739
VIERAS PÄÄOMA	
Johdannaisinstrumentit	21 084
Korollinen vieras pääoma	1 575
Eläkevelvoitteet	953
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	1 758
Muut varaukset	3 935
Laskennalliset verovelat ja tuloverovelat	348
Vakuusvelka	924
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	7 852
Velat yhteensä	38 428
Nettovarot Uniperin taseessa	11 312
Vähennetään Uniperin taseessa oleva liikearvo ¹⁾	-1 779
Uniperin nettovarot ilman liikearvoa	9 533
Hankintahinta	2 587
Aiemmin omistetun osuuden arvo	4 613
Hankinnan kokonaisarvo	7 201
Määräysvallattomien osuus Uniperin taseessa	-424
Määräysvallattomien osuus Uniperin hankinnasta	-2 423
Määräysvallattomien osuus yhteensä	-2 847
Liikearvo	515

1) Uniperin taseessa oleva liikearvo vähennetään, koska se ei ole IFRS-standardien mukainen yksilöitävissä oleva omaisuuserä Fortumin näkökulmasta.

Hankitut nettovarot perustuivat Uniperin vuoden 2020 ensimmäisen vuosineljänneksen osavuositarkastuksessa 7.5.2020 julkaistun taseeseen. Uniperin erillinen tase ei ole täysin yhtenevä tässä esitettyyn taseeseen, sillä taseen erät on luokiteltu Fortumin taseluokkien mukaisesti. Lisäksi Fortum ja Uniper ovat yhteisomistajia ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä OKG AB:ssa. OKG AB on yhdistetty Uniper-konserniin tytäryhtiönä 45,5 prosentin vähemmistöosuudella, joka edustaa Fortumin omistusosuutta OKG AB:ssa. Fortum käsitteli OKG AB:ta osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti. OKG AB on yhdistetty Fortum-konserniin tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen.

Uniperin osakkeiden hankinta on toteutunut vaiheittain, sillä Fortum omisti 49,99 prosenttia Uniperin osakkeista ennen 26.3.2020 tapahtunutta hankintaa. IFRS-standardien mukaan aiemmin omistettu osakkuusyhtiöosuus arvostetaan käypään arvoon, kun kontrolli on saavutettu. Taseen kirjanpitoarvon ja omistetun osuuden käyvän arvon ero kirjataan konsernin tuloslaskelmaan. Fortumin aiemmin omistaman oman pääoman ehtoisen osuuden käypä arvo oli 4 613 miljoonaa euroa. Käypä arvo perustui Uniperin osakkeen hintaan 26.3.2020, jota on hieman oikaistu merkittävää vaikutusvaltaa heijastavalla preemiolla. Arvostuksessa ei ole käytetty merkittävässä määrin muita kuin havainnoitavissa olevia lähtötietoja (markkinaehtoinen menetelmä, joka luokitellaan käyvän arvon hierarkiassa tasolle 2). Fortumin aiemmin omistaman oman pääoman ehtoisen osuuden arvostamisesta ei syntynyt tulosvaikutusta, sillä käypä arvo oli verrattavissa kirjanpitoarvoon.

Hankinnasta aiheutuneet kulut, 20 miljoonaa euroa, on kirjattu vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin konsernin tuloslaskelmalle vuonna 2020. Katso liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto.

Muut yrityshankinnat 2020

Vuoden 2020 aikana Fortum investoi RUSNANOn kanssa 50/50 omistettuun venäläiseen tuulivoimasijoitusrahastoon 25 miljoonaa euroa.

Fortumin yhteisyritys, Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto, myi vuoden 2020 aikana 50 megawatin Uljanovsk 2 ja 300 megawatin Rostovin tuulipuistot tätä tarkoitusta varten Russian Direct Investment Fundin (RDIF:n) kanssa perustetulle yhteisyritykselle, joka ylläpitää uusiutuvan energian käyttöön perustuvia voimalaitoksia Venäjällä.

6.2 Yritysmyyntit

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryhtiöosakkeet (brutto)	693	368	847	1 146	1 156	857
Myydyt osakkuus- ja yhteisyritysosakkeet (brutto)	2 894	27	2 897	28	31	2 900
Myydyt muut sijoitukset (brutto)	9	26	18	28	40	30
Yhteensä	3 597	420	3 762	1 202	1 226	3 786

Yritysmyyntit vuoden 2021 aikana

Fortum sai 20.9.2021 päätökseen 50 prosentin omistusosuutensa myynnin ruotsalaisesta kaukolämpö- ja kaukojäähdytysyhtiö Stockholm Exergi Holding AB:stä (publ) sijoittajaryhmälle, johon kuuluvat APG, Alecta, PGGM, Keva ja AXA. Kaupan kokonaisarvo oli 29,5 miljardia kruunua (noin 2,9 miljardia euroa). Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmentin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen tulokseen 2 350 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Fortum ilmoitti 12.3.2021 sopineensa Baltian kaukolämpöliiketoimintansa myynnistä Partners Groupille. Fortum sai kaupan päätökseen 2.7.2021. Kaupan kokonaisarvo oli noin 710 miljoonaa euroa. Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmentin vuoden 2021 kolmannen neljänneksen tulokseen 254 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Fortum ilmoitti 2.3.2021, että yhtiö oli päättänyt rakentaa Venäjän suurimman aurinkovoimalan RDIF-rahaston kanssa perustetun yhteisyrityksen kautta. Kapasiteetista 78 MW odotetaan saatavan käyttöön vuoden 2021 neljännellä neljänneksellä ja loput vuoden 2022 toisella puoliskolla. Voimala perustuu Fortumin CSA-huutokaupoissa vuosina 2018 ja 2019 voittamiin kapasiteetteihin. Maaliskuussa 2021 Fortum myi CSA-tuetun aurinkovoimahankkeen RDIF-rahaston kanssa perustetulle yhteisyritykselle, millä oli 17 miljoonan euron positiivinen vaikutus Russia-segmentin vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Joulukuussa 2020 Fortum päätti myydä kahdeksan pientä vesivoimalaitosta Ruotsissa Downing Renewables & Infrastructure Trust:lle. Voimalaitosten keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto on 0,1 terawattituntia. Velaton kauppahinta on 64,5 miljoonaa euroa, ja kauppa toteutui 2.2.2021.

Joulukuussa 2019 Fortum allekirjoitti sopimuksen pohjoismaisten tuulivoimalaitostensa 80 prosentin osuuden myynnistä Credit Suisse Energy Infrastructure Partnersin (CSEIP) hallinnoimille rahastoille. Kauppa saatiin päätökseen 14.5.2020 lukuun ottamatta kesken ollutta Sørkjordin tuulipuistoa. Sørkjordin kauppa saatiin päätökseen 20.1.2021.

Yritysmyyntit vuoden 2020 aikana

Fortum sopi 3.7.2020 Järvenpään kaukolämpöliiketoimintansa myynnistä Vantaan Energiasta, Infranodesta ja Kevasta koostuvalle konsortiolle. Kaupan velaton kokonaisarvo on 375 miljoonaa euroa. Kauppa saatiin päätökseen 19.8.2020, ja Fortum kirjasi City Solutions -segmentin vuoden 2020 kolmannen neljänneksen tulokseen 291 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

Fortum allekirjoitti 27.4.2020 sopimuksen pohjoismaisen sähköajoneuvojen julkisten latauspisteiden operaattorinsa Fortum Recharge AS:n 60 prosentin osuuden myynnistä Infracapitalille. Kauppa saatiin päätökseen 29.5.2020, ja Fortum kirjasi Muut toiminnot -segmentin vuoden 2020 toisen neljänneksen tulokseen 72 miljoonan euron verottoman myyntivoiton. Kokonaiskauppahinta oli 87 miljoonaa euroa.

Joulukuussa 2019 Fortum allekirjoitti sopimuksen pohjoismaisten tuulivoimalaitostensa 80 prosentin osuuden myynnistä Credit Suisse Energy Infrastructure Partnersin (CSEIP) hallinnoimille rahastoille. Kaupan velaton kokonaisarvo oli noin 170 miljoonaa euroa. Kauppa saatiin päätökseen 14.5.2020 lukuun ottamatta kesken ollutta Sør fjordin tuulipuistoa.

Joulukuussa 2019 Fortum sopi Joensuun kaukolämpöliiketoimintansa myynnistä Savon Voima Oyj:lle. Kaupan velaton kokonaisarvo oli noin 530 miljoonaa euroa. Kauppa saatiin päätökseen 10.1.2020, ja Fortum kirjasi City Solutions -segmentin vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen tulokseen 431 miljoonan euron verottoman myyntivoiton.

6.3 Myytävänä olevat omaisuuserät

Myytävänä olevat omaisuuserät koostuvat 30.9.2021 pääosin Intian Pavagada II aurinkovoimapuistosta (City Solutions -segmentti) ja Schkopaun ruskohiilellä toimivasta voimalaitoksesta (Uniper-segmentti). Myytävänä olevat omaisuuserät sisälsivät 31.12.2020 Schkopaun ruskohiilellä toimivan voimalaitoksen (Uniper-segmentti) ja Sør fjordin tuulipuiston (Generation-segmentti).

Fortum ilmoitti 22.6.2021 allekirjoittaneensa sopimuksen Intian Pavagada II:n 250 megawatin ja Rajasthanin 250 megawatin aurinkovoimapuistojen myynnistä Actisille. Kaupan velattoman kokonaisarvon arvioidaan olevan noin 280 miljoonaa euroa, josta suurin osa kirjataan vuoden 2021 aikana. Kokonaisarvo sisältää nettovelan, jota ei kaupan myötä enää yhdistellä Fortum-konserniin. Pavagada II:n myynti saatiin päätökseen 7.10.2021.

Helmikuussa 2020 Uniper allekirjoitti sopimuksen Schkopaun ruskohiilellä toimivan voimalaitoksen omistuksen myynnistä Saale Energie GmbH:lle, tšekkiläisen Energetický a průmyslový holding, a. s.:n tytäryhtiölle. Uniper on voimalaitoksen operaattori ja omistaa siitä noin 58 prosenttia. Saale Energie omistaa Schkopaun voimalaitoksesta noin 42 prosenttia ja otti haltuunsa Uniper-osuuden 1.10.2021 alkaen.

Joulukuussa 2019 Fortum allekirjoitti sopimuksen pohjoismaisten tuulivoimalaitostensa 80 prosentin osuuden myynnistä Credit Suisse Energy Infrastructure Partnersin (CSEIP) hallinnoimille rahastoille. Kauppa saatiin päätökseen 14.5.2020 lukuun ottamatta Sør fjordin tuulipuistoa, jonka rakentaminen oli vielä kesken. Sør fjordin tuulipuiston kauppa saatiin päätökseen 20.1.2021.

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Myytävänä olevat omaisuuserät		
Aineettomat hyödykkeet sekä aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät	257	230
Laskennalliset verosaamiset	2	9
Muut pitkä- ja lyhytaikaiset varat	111	96
Likvidit varat	5	0
BS Yhteensä	374	335
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat		
Korollinen vieras pääoma	151	43
Laskennalliset verovelat	10	33
Eläkevelvoitteet ja käytöstäpoistamisvaraukset	17	18
Muut velat ja varaukset	114	112
BS Yhteensä	292	206

7.Rahoituskulut - netto

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Korkokulut						
Lainat	-37	-48	-127	-143	-186	-169
Vuokrasopimusvelkojen korot ja muut korkokulut ¹⁾	-16	-15	-35	-19	-23	-38
Aktivoidut korkokulut ¹⁾	1	16	16	31	39	24
IS Yhteensä	-52	-47	-145	-131	-170	-184
Korkotuotot						
Lainasaamiset ja talletukset	33	27	99	69	96	126
Vuokrasopimussaamisten korot ja muut korkotuotot ²⁾	4	5	18	12	16	22
IS Yhteensä	37	33	116	80	111	148
Muut rahoituserät - netto						
Ydinjätehuoltorahaston tuotto, ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu ja ydinvoimaan liittyvien varausten diskonttauksen purkaminen	-9	37	22	25	19	15
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutos, luottotappiot ja niiden oikaisu	-6	12	6	18	29	17
Muiden varausten diskonttauksen purkaminen ²⁾	-12	-11	23	-32	-45	11
Muut rahoituskulut ja -tuotot	1	4	9	2	0	7
IS Yhteensä	-25	42	60	14	3	49
IS Rahoituskulut - netto	-40	27	31	-38	-56	13

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
IS Rahoituskulut - netto	-40	27	31	-38	-56	13
Oikaisut rahoituskuluihin - netto						
Ydinjätehuoltorahaston tuotto, ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu ja ydinvoimaan liittyvien varausten diskonttauksen purkaminen	9	-37	-22	-25	-19	-15
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutos, luottotappiot ja niiden oikaisu	6	-12	-6	-18	-29	-17
Vertailukelpoiset rahoituskulut - netto	-26	-22	4	-81	-103	-18

- 1) Vuoden 2020 vertaavia lukuja päivitettiin vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä Uniperin hankintamenolaskelman viimeistelyn yhteydessä, kun vuokrasopimusvelkaan liittyvää oikaisua muutettiin.
- 2) Vuoden 2021 toisella neljänneksellä osa muista korkotuotoista on uudelleenluokiteltu Korkotuotoista Muut rahoituserät - nettoon.

Lainojen korkokulut olivat vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana yhteensä 127 miljoonaa euroa (I-III/2020: 143) sisältäen velan korkoja 111 miljoonaa euroa (I-III/2020: 121) ja 15 miljoonaa euroa (I-III/2020: 22) korkokuluja lainasalkkua suojaavista johdannaisista. Vuokrasopimusvelkojen korkokulut olivat 25 miljoonaa euroa (I-III/2020:18) ja muut korkokulut olivat 10 miljoonaa euroa (I-III/2020: 1).

Korkotuotot vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana olivat yhteensä 116 miljoonaa euroa (I-III/2020: 80) sisältäen osakaslainasaamisten ja muiden lainasaamisten korkoja 95 miljoonaa euroa (I-III/2020: 63) ja 4 miljoonaa euroa (I-III/2020: 6) talletusten korkotuottoa. Vuokrasopimussaamisten korkotulot olivat 14 miljoonaa euroa (I-III/2020: 9) ja muut korkotuotot olivat 4 miljoonaa euroa (I-III/2020: 2).

Ydinjätehuoltorahastojen tuotot sisältävät korkotuloja Suomen ydinjätehuoltorahastolta ja Ruotsin ydinjätehuoltorahaston markkina-arvojen muutoksia. Muiden varausten diskonttauksen purkaminen liittyy eläkevelvoitteisiin ja muihin varauksiin. Muutos vuoden 2021 ja 2020 kolmen ensimmäisen neljänneksen välillä johtuu pääasiassa Uniper-segmentin muiden varausten diskonttokorkojen muutoksista, joilla oli positiivinen vaikutus rahoituseriin.

8. Tuloverot

Tuloverot vuoden 2021 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana olivat 1 300 miljoonaa euroa (verotulo) (I-III/2020: 202 verokulu). Efektiivinen tuloverokanta tuloslaskelman mukaan oli 53,8 % (I-III/2020: 12,3 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, ilman osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä, verokantojen muutoksia sekä muita merkittäviä kertaluontoisia tuloveroeriä, oli 23,8 % (I-III/2020: 25,2 %).

Fortum on aikaisempina vuosina maksanut veroja liittyen käynnissä oleviin verokiistoihin. Valitusprosessit ovat kesken ja lainopillisten arvioiden sekä niitä tukevien lausuntojen perusteella maksut on kirjattu saamiseksi, 114 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 114), sisältyen verosaamisiin. Katso lisätietoja liitetiedossa 20 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.

9. Osakekohtainen osinko

Vuoden 2020 osingonjaosta, 1,12 euroa osaketta kohti, yhteensä 995 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 28.4.2021. Osinko maksettiin 7.5.2021.

Vuoden 2019 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti, yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 23.4.2020. Osinko maksettiin 5.5.2020.

10. Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Liikearvo	1 018	1 069
Sopimuksiin perustuvat	519	534
Muut	672	1 205
BS Yhteensä	2 209	2 808

Muutos muissa aineettomissa hyödykkeissä vuoden 2021 aikana liittyy pääasiassa päästöoikeuksien palautuksiin ja yritysmyynteihin.

11. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja käyttöoikeusomaisuuserät olivat 19 052 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 19 367). Muutokset vuoden 2021 aikana liittyvät pääasiassa poistoihin, joiden vaikutusta hankinnat ja muuntoerot osittain tasoittivat, sekä uudelleenryhmittelyyn myytävänä oleviin omaisuuseriin ja yritysmyynteihin.

12. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä

12.1 Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä

Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Kirjanpitoarvo 1.1.	2 912	6 435
Yrityshankinnat	-	750
Hankinnat	39	119
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	152	656
Saadut osingot	-92	-116
Myyntit ja pääoman palautukset	-571	-47
Uudelleenryhmittelyt	-62	-4 663
Osakkuus- ja yhteisyritysten muut laajan tuloksen erät	36	-183
Muuntoerot ja muut muutokset	29	-40
BS Kirjanpitoarvo kauden lopussa	2 443	2 912

Myyntit ja pääoman palautukset liittyvät pääasiassa Stockholm Exergi AB:n myyntiin, lisätietoja liitetiedossa 6.2 Yritysmyyntit. Yrityshankinnat ja uudelleenryhmittelyt vuonna 2020 liittyvät pääasiassa Uniperin yhdistelyyn tytäryhtiönä 31.3.2020.

Fortum ja Uniper ovat yhteisomistajia ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä OKG AB:ssa. Fortum käsitteli OKG AB:ta osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti. OKG AB on yhdistetty Fortum-konserniin tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen.

12.2 Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020 Edelliset 12kk
Uniper SE	-	-	-	469	469
TGC-1	11	8	34	26	24
Stockholm Exergi AB	-4	-1	28	29	46
Muut osakkuus- ja yhteisyritykset	4	18	90	18	117
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	25	152	543	656

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020 Edelliset 12kk
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	11	25	152	543	656
Oikaisut osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-3	-6	-25	50	0
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	9	19	127	593	656

Uniper

Fortum on aiemmin käsitellyt Uniperin osakkuusyhtiönä kolmen kuukauden aikaviiveellä, koska Fortum on julkaissut osavuositarkastuksensa ennen kuin Uniperin taloudellisia tietoja oli saatavilla. Vuoden 2020 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien Fortum on muuttanut julkaisuaikatauluaan ja julkaisee nyt osavuositarkastuksen Uniperin jälkeen. Tästä johtuen Fortumin ensimmäisen neljänneksen tulos sisälsi Fortumin osuuden Uniperin tuloksesta 1.10.2019–31.3.2020.

Fortumin osuus Uniperin vuoden 2019 neljännen neljänneksen tuloksesta, 162 miljoonaa euroa, sisälsi Fortumin vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä tekemän oikaisun peruutuksen, liittyen Ison-Britannian kapasiteettimarkkinan uudelleenkäyttöön ottoa vaikutukseen. Fortum teki myös 389 miljoonan euron (verojen jälkeen) peruutuksen liittyen Uniperin vuoden 2019 neljännellä neljänneksellä tekemiin arvonalennuksiin.

Fortumin osuus Uniperin vuoden 2020 ensimmäisen neljänneksen tuloksesta, 307 miljoonaa euroa, sisälsi 61 miljoonan euron (verojen jälkeen) peruutuksen liittyen Uniperin vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä tekemiin arvonalennuksiin.

Uniperin osakkeiden 49,99 prosentin hankintaan liittyvässä hankintamenolaskelmassa kirjattu käyvän arvon oikaisu, 613 miljoonaa euroa verojen jälkeen, liittyi poliittisiin riskeihin ja riskeihin sääntely-ympäristössä koskien Uniperin energiantuotannossa käytettäviä omaisuuseriä. Jos Uniper raportoi negatiivisia tulosvaikutuksia näihin omaisuuseriin liittyen, Fortum arvioi, täytyykö tämä negatiivinen tulosvaikutus peruuttaa käyvän arvon oikaisua käyttäen. Tekemänsä arvion perusteella Fortum on päättänyt peruuttamaan käyvän arvon oikaisua käyttäen pääosan Uniperin vuoden 2019 neljänneellä ja vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä tekemistä arvonalentumisista.

Uniperin osakkeiden 49,99 prosentin hankintaan liittyvän hankintamenolaskelman jäljellä oleva käyvän arvon oikaisu lakkasi olemasta 31.3.2020, koska Uniper yhdisteltiin tytäryhtiönä 31.3.2020 lähtien ja Fortum teki uuden hankintamenolaskelman. Katso lisätietoja liitetiedossa 6.1 Yrityshankinnat.

13. Korolliset saamiset

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Korolliset saamiset	2 898	2 804
Vuokrasopimussaamiset	186	196
Yhteensä	3 084	3 000

milj. euroa	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo
	30.9.2021	30.9.2021	31.12.2020	31.12.2020
Pitkäaikaiset lainasaamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	1 155	1 212	1 113	1 161
Pitkäaikaiset arvopaperisijoitukset	107	107	98	98
Muut pitkäaikaiset korolliset saamiset	1 006	1 006	1 010	1 010
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	2 268	2 325	2 221	2 270
Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit	484	484	432	432
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	146	146	151	151
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä	630	630	582	582
Yhteensä	2 898	2 955	2 804	2 852

Pitkäaikaiset korolliset saamiset osakkuus- ja yhteisyrityksiltä 1 155 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 1 113) sisältävät 976 miljoonaa euroa saamisia ruotsalaisilta ydinvoimaosakkuusyrityksiltä Forsmarks Kraftgrupp AB:lta ja Ringhals AB:lta (vuoden 2020 lopussa: 964), joita rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistusosuuksien suhteessa.

14. Korollinen nettovelka

Rahoitusnettovelka ja oikaistu nettovelka

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
+ Korollinen vieras pääoma	12 676	10 662
- BS Likvidit varat	6 236	2 308
- Pitkäaikaiset arvopaperisijoitukset	107	98
- Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit	484	432
- Korollisiin saamisiin sisältyvät arvopaperit	591	530
- BS Vakuussaaminen	6 452	1 132
+ BS Vakuusvelka	2 728	331
+/- Nettovakuusvelka/-saaminen	-3 724	-801
Rahoitusnettovelka	2 126	7 023
+ BS Eläkeveloitteet	1 161	1 520
+ Muut käytöstäpoistamisvaraukset	816	821
- BS Osuus Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoista	3 452	3 445
+ BS Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 769	3 866
+ Ydinvoimaan liittyvät varaukset vähennettynä varoilla ydinjätehuoltorahastoissa	317	421
+ Varaukset yhteensä vähennettynä varoilla ydinjätehuoltorahastoissa	2 294	2 762
Oikaistu nettovelka	4 419	9 784

Rahoitusnettovelka pieneni 5 542 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 7 668 miljoonasta eurosta, johon vaikutti operatiivinen kassavirta sekä Baltian kaukolämpöliiketoiminnan ja Stockholm Exergin myyntien loppuun saattaminen. Likvidit varat kasvoivat 4 533 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 1 703 miljoonasta eurosta. Hyödykehintojen nousu johti korkeampiin vakuusvaatimuksiin, jonka takia nettovakuussaamiset kasvoivat 2 817 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 907 miljoonasta eurosta. Korollinen vieras pääoma kasvoi 1 852 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 10 824 miljoonasta eurosta.

Fortumilla on vakuusjärjestely, jolla vapautettiin käteisvaroja pohjoismaisesta sähköpörssistä. Tämä järjestely esitetään samansuuruisena lyhytaikaisena korollisena velkana ja korollisena saamisena.

Oikaistuun nettovelkaan on sisällytetty alirahastoidut eläkevastuut ja käytöstäpoistamisvaraukset vähennettynä osuuksilla ydinjätehuoltorahastojen varoista.

Korolliset velat

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Pitkäaikaiset lainat	5 039	7 891
Lyhytaikaiset lainat	6 619	1 716
Lainat yhteensä	11 658	9 607
Pitkäaikaiset vuokrasopimusvelat	882	894
Lyhytaikaiset vuokrasopimusvelat	136	161
Vuokrasopimusvelat yhteensä	1 018	1 055
Yhteensä	12 676	10 662

Lainat

milj. euroa	Käypä arvo		Käypä arvo	
	Tasearvo	30.9.2021	Tasearvo	31.12.2020
Joukkovelkakirjalainat	3 721	3 934	4 258	4 521
Lainat rahoituslaitoksilta	2 532	2 567	2 576	2 638
Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ¹⁾	1 165	1 230	1 145	1 210
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	430	477	447	488
Pitkäaikaiset lainat yhteensä ²⁾	7 847	8 208	8 425	8 857
Vakuusjärjestelysopimusvelka	484	484	432	432
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	3 327	3 327	750	750
Lyhytaikaiset lainat yhteensä	3 811	3 811	1 182	1 182
Yhteensä	11 658	12 019	9 607	10 039

1) Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta sisältää Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvän osan sekä lainauksen TVO:n kautta.

2) Tasearvot sisältävät pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden 2 808 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 534).

Toukokuussa 2021 Fortum maksoi takaisin erääntyvän 500 miljoonan euron joukkovelkakirjalainan.

Lyhytaikaiset lainat 6 619 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 1 716) sisältävät pitkäaikaisten lainojen lyhytaikaisia osuuksia 2 808 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 534) ja lyhytaikaisia lainoja 3 811 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa 1 182).

Pitkäaikaisten lainojen lyhytaikaiset osuudet 2 808 miljoonaa euroa sisältävät syyskuussa 2022 erääntyvän joukkovelkakirjalainan 1 000 miljoonaa euroa, muita lainoja 258 miljoonaa euroa ja 1 550 miljoonaa euroa 2 000 miljoonan euron lainasta, jonka alkuperäinen erääntyminen on lokakuussa 2022. Tämä 1 550 miljoonan euron osuus maksetaan takaisin joulukuussa 2021 jonka takia se on uudelleenluokiteltu syyskuun lopussa lyhytaikaiseksi lainaksi.

Lyhytaikaiset lainat ovat kasvaneet 1 821 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 1 990 miljoonasta eurosta 3 811 miljoonaan euroon 30.9.2021. Lyhytaikaisen lainan kasvu johtui pääasiassa yritystodistusohjelmien käytöstä, nämä lisääntyivät kolmannen neljänneksen aikana 1 156 miljoonaa euroa 2 234 miljoonaan euroon 30.9.2021. Lisäksi Uniper nosti kolmannen neljänneksen aikana uuden 400 miljoonan euron lyhytaikaisen lainan.

Euromääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 0,7 % (vuoden 2020 lopussa: 0,9 %). Koko lainasalkun keskimääräinen korkokulu johdannaisineen oli kauden lopussa 1,3 % (vuoden 2020 lopussa: 1,5 %). Osa ulkoisista lainoista, 716 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 634), on vaihdettu johdannaissopimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokulu kauden lopussa oli 6,7 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (vuoden 2020 lopussa: 6,2 %).

Lainojen erääntyminen

milj. euroa	30.9.2021
2021	4 598
2022	2 496
2023	1 195
2024	318
2025	18
2026 ja myöhemmin	3 034
Yhteensä	11 658

Vuoden 2021 aikana erääntyvät lainat kasvoivat 2 671 miljoonaa euroa toisen neljänneksen lopun 1 927 miljoonasta eurosta 4 598 miljoonan euroon. 2021 lainojen erääntymiset sisältävät yritystodistusvelkoja 2 170 miljoonaa euroa, joista 1 321 miljoonaa euroa on jatkettu lokakuun aikana erääntymään 2022. Vuoden 2021 lainojen erääntymiset sisältävät myös 661 miljoonaa euroa lainoja, joiden eräpäivää ei ole määritetty.

Diskonttaamattomien vuokrasopimusvelkojen erääntyminen

milj. euroa	30.9.2021
Vuoden sisällä erääntyvät	76
Yli vuoden, mutta viiden vuoden sisällä erääntyvät	435
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	803
Yhteensä	1 315

Likvidit varat

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti yli 3 kuukautta	222	410
Rahat ja pankkisaamiset	6 013	1 898
BS Yhteensä	6 236	2 308

Likvideistä varoista 6 077 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 2 107) on talletettu vastapuolille, joilla on hyvä (investment grade) luottoluokitus.

Raportointikauden lopussa, konsernin likvidit varat olivat 6 236 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 2 308). Uniper-segmentin osuus likvideistä varoista oli yhteensä 1 797 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa 289). Likvideistä varoista Venäjän yhtiöiden rahaa pankkitileillä ja talletuksina oli 319 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 244).

Luottolimiitit

Raportointikauden lopussa Fortumilla oli 3 689 miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja. Nostamattomat luotot sisältävät 1 350 miljoonan euron valmiusluottolimiitin, joka erääntyy marraskuussa 2021 (Fortum irtisanoi 100 miljoonaa euroa heinäkuussa 2021 ja jäljellä oleva luottolimiitti 1 350 miljoonaa euroa on irtisanottu lokakuussa 2021), 1 750 miljoonan euron valmiusluottolimiitin, joka erääntyy kesäkuussa 2023, sekä Uniperin 1 800 miljoonan euron valmiusluottolimiitin, joka erääntyy syyskuussa 2025. Uniperin luottolimiitti on sidottu Uniperin Euro Commercial Paper -ohjelmaan, jonka nostettu määrä, 1 311 miljoonaa euroa 30.9.2021, vähentää käytettävissä olevaa luottolimiitin määrää.

Valmiusluottolimiittien lisäksi Fortumilla on 100 miljoonaa euroa tililimiittejä, jotka ovat toistaiseksi voimassa.

15. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen ja Uniper-hankinnan myötä myös Ruotsissa sijaitsevat OKG:n ja Barsebäck Kraft AB:n (Barsebäck) ydinvoimalaitokset. Fortum ja Uniper ovat yhteisomistajia ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä OKG AB:ssa. Fortum käsitteli OKG AB:ta osakkuusyhtiönä 31.3.2020 asti. OKG AB on yhdistelty Fortum-konserniin tytäryhtiönä 31.3.2020 alkaen.

Fortumin konsernitaseen erät Osuus ydinjätehuoltorahastosta ja Ydinvoimaan liittyvät varaukset koskevat Loviisan, OKG:n ja Barsebäckin ydinvoimalaitoksia. Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimayhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa (Forsmark) Ruotsissa. Vähemmistöosuudet on luokiteltu osakkuus- ja yhteisyrityksiksi ja yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Yhtiöt Suomessa ja Ruotsissa toimivat omakustannusperiaatteella. Omistajat ostavat sähköä paikallisen kirjanpitoikäntönnön mukaisesti lasketulla tuotantokustannushinnalla.

Sekä Suomessa että Ruotsissa ydinvoimaoperaattorit ovat lakisääteisesti velvollisia huolehtimaan laitosten käytöstä poistamisesta ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta (ydinjätehuolto). Molemmissa maissa ydinvoimaoperaattorit ovat veloitettuja turvaamaan ydinjätehuollon rahoittamisen suorittamalla maksuja viranomaisten hallinnoimiin ydinjäterahastoihin. Ydinvoimaoperaattoreiden pitää myös antaa vakuuksia taatakseen riittävät varat laitosten tulevista käytöstä poistoista ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

15.1 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat kokonaan omistetuissa ydinvoimalaitoksissa

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Taseeseen sisältyvät erät		
BS Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 769	3 866
BS Fortumin osuus ydinjätehuoltorahastosta	3 452	3 445
Fortumin osuus Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastojen nettovarojen käyvästä arvosta	3 930	3 886
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	478	441

IFRS-standardien mukainen ydinvoimaan liittyvä varaus ja rahasto-osuus

Ydinvoimaan liittyvät varaukset sisältävät käytöstä poistamista ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamista varten tehdyt varaukset. Varaukset perustuvat kustannusarvioon, jossa tulevat kustannukset diskontataan nykyarvoon.

IAS 37:n mukaan lasketut ydinvoimaan liittyvät varaukset laskivat 97 miljoonalla eurolla vuoden 2020 lopusta ja olivat 3 769 miljoonaa euroa 30.9.2021.

Fortumin osuus ydinjätehuoltorahastoista on IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettu yhteensä 478 miljoonaa euroa, koska Fortumin osuus rahastoista 30.9.2021 oli 3 930 miljoonaa euroa ja rahaston käypä arvo taseella oli 3 452 miljoonaa euroa. Fortumin rahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettuna, kirjataan positiivinen vaikutus rahoituseriin, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan rahoituseriin aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu.

Loviisan ydinvoimalaitoksen lainmukainen vastuu

Työ- ja elinkeinoministeriön marraskuussa 2020 tekemään päätökseen perustuva lainmukainen vastuu 30.9.2021 oli yhteensä 1 208 miljoonaa euroa.

Lainmukainen vastuu perustuu vuosittain päivitettävään kustannusarvioon sekä joka kolmas vuosi päivitettävään tekniseen suunnitelmaan. Lainmukainen vastuu määritetään olettaen, että laitoksen käytöstä poisto tapahtuisi arviointivuotta seuraavan vuoden alussa, ja vastuuta ei diskontata nykyarvoon.

Fortumin osuus ydinjätehuoltorahastossa

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortumilla on velvoite kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan ydinjätehuoltorahaston kautta. Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen ydinjätehuoltorahastossa samassa yhteydessä, kun lainmukaisen vastuun määrä päätetään vuosittain. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Fortum on anonut lakiperusteista ydinjätehuoltorahaston rahastotavoitteen jaksottamista laillisen vastuun muutoksen myötä. Työ- ja elinkeinoministeriö hyväksyi anomuksen marraskuussa 2020 ja vahvisti Fortumin vuoden 2021 rahastotavoitteeksi 1 168 miljoonaa euroa.

Takaisinlainaus ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain. Katso liitetieto 14 Korollinen nettovelka sekä liitetieto 19 Pantatut varat ja vastuut.

OKG:n ja Barsebäckin ydinvoimalaitokset Ruotsissa

Ydinvoimaoperaattorien omistama Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) huolehtii Ruotsissa kaikesta ydinjätehuollosta ydinvoimaoperaattorien puolesta. SKB:n toimintaa rahoittaa Ruotsin Valtion ydinjätehuoltorahasto, joka puolestaan on ydinvoimaoperaattoreiden rahoittama.

Ydinjätehuoltomaksujen ja -vastuiden tarkistus tehdään yleensä kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM) esityksestä. Syyskuusta 2018 alkaen esityksen tekee Ruotsin valtiokonttori (Riksgälden). Esitys perustuu SKB:n ja lisenssin haltijoiden laatimaan kustannusarvioon. SKB hyväksyi ydinjätehuollon päivitetyn teknisen suunnitelman syyskuussa 2019 ja se luovutettiin SSM:lle vuoden 2019 kolmannen vuosineljänneksen lopussa. Joulukuussa 2020 Ruotsin hallitus päätti ydinjätemaksut ja -vastuut ainoastaan vuodelle 2021. Uuden päätöksen koskien vuosia 2022-2023 odotetaan tulevan vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä. Ydinjätemaksut perustuvat tulevaisuuden kustannusennusteisiin olettaen, että ydinvoimalan yksiköiden käyttöikä on 50 vuotta. Maksu määräytyy tuotetun energian mukaan ja on yksi äyri tuotettua kWh:a kohden (1 äyri = 0,01 Ruotsin kruunua). Barsebäckin ydinvoimalaitoksen, jolla ei ole toiminnassa olevia yksiköitä, maksu määräytyy kiinteähintaisesti vuositasolle.

15.2 Ydinvoimalaitokset osakkuus- ja yhteisyrityksissä

Forsmark ja TVO ovat omakustannusperiaatteella toimivia yrityksiä, joista omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan. Fortum kirjaa lasketut kustannukset paikallisten kirjanpitosäännösten mukaisina. Lasketun sähköntuotantokustannuksen lisäksi Fortum kirjaa IFRS-oikaisuja Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti. Oikaisut sisältävät myös Fortumin osuudet yhtiöiden ydinjäterahastoista ja ydinvoimaan liittyvistä varauksista.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty yhtiöiden ydinjäterahastojen ja -varausten määrät (100 %) sekä Fortumin osuudet näistä.

Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat osakkuusyhtiöissä (100 %)

	30.9.2021	31.12.2020
Taseen erät Fortumin käyttämien oletusten mukaisiksi oikaistuna		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 591	3 674
Osuus ydinjätehuoltorahastosta	3 505	3 406
josta Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	-27	-59
Fortumin osuus ydinjätehuoltorahastojen nettovarojen käyvästä arvosta	1 137	880
Saamiset IFRS:n mukaan ylijäämistä (alijäämistä) ydinjätehuoltorahastosta	49	14
joista TVO-ylijäämistä	77	73

TVO:n lainamukainen vastuu ja osuus rahastosta perustuvat samoihin periaatteisiin kuin yllä on kuvattu Loviisan ydinvoimalan osalta.

Suomalaisilla ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum käyttää oikeuttaan lainata rahastolta TVO:n kautta omistusosuutensa mukaisesti. Katso lisätietoja liitetiedosta 14 Korollinen nettovelka.

Forsmarkin ydinvoimalaitoksen varaus ja osuus ydinjätehuoltorahastosta perustuvat samoille periaatteille kuin yllä esitellyt OKG:n ja Barsebäckin ydinvoimalaitoksen periaatteet.

TVO:n Olkiluoto 3 -projektin tilanne Suomessa

Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa (OL3) omistamiensa Teollisuuden Voima Oyj -osakkeiden (TVO) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Olkiluoto 3 EPR (OL3 EPR) on rakenteilla oleva ydinvoimalaitosyksikkö, joka on tilattu kiinteähintaisena avaimet käteen -periaatteella konsortiolta (laitostoimittaja), jonka muodostavat Areva GmbH, Areva NP SAS ja Siemens AG. Konsortioon kuuluvat yhtiöt ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

TVO allekirjoitti maaliskuussa 2018 kattavan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamista ja projektin kiistoja koskevan sovintosopimuksen laitostoimittajakonsortioon kuuluvien yhtiöiden, Areva NP:n, Areva GmbH:n ja Siemens AG:n sekä Ranskan valtion sataprosenttisesti omistaman Areva-yhtiöiden emoyhtiö Areva SA:n kanssa. Sopimus tuli voimaan maaliskuun 2018 lopulla. Sopimuksessa laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt sitoutuivat siihen, että OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen tarkoitetut varat ovat riittävät ja ne kattavat myös kaikki asianmukaiset takuukaudet. Tätä varten perustettiin Areva-yhtiöiden rahoittama rahastomekanismi turvaamaan OL3 EPR -projektin loppuunsaattamisesta aiheutuvien kustannusten kattamisen. Katsauskaudella rahaston täydentäminen päättyi vuoden 2018 sopimuksen ehtojen mukaisesti, mutta sitä täydennettiin heinäkuussa 2021 voimaan tulleen muutossopimuksen

TVO ja Areva–Siemens-konsortio neuvottelivat kesästä 2020 lähtien OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen liittyvistä ehdoista. Lisäksi Areva-yhtiöt valmisteli taloudellista ratkaisua, jolla yhtiöt saavat tarvitsemaansa rahoitusta OL3 EPR -projektin loppuunsaattamiseen. Neuvotteluissa osapuolet pääsivät toukokuussa 2021 yhteisymmärrykseen projektin loppuunsaattamisen pääperiaatteista, ja sopimukset OL3 EPR -projektin vuoden 2018 kokonaissovintosopimukseen tehtävistä muutoksista allekirjoitettiin kesäkuussa 2021. Sopimusten voimaantulo edellytti tiettyjen ehtojen täyttymistä, ja kaikki täytäntöönpanoehdot täyttyivät 13. heinäkuuta 2021.

Sopimuksen keskeisiä asioita olivat:

- Vuoden 2018 kokonaissovintosopimuksessa sovittua Areva-yhtiöiden rahastomekanismia pääomitetiin heinäkuussa 432,3 miljoonalla eurolla.
- Molemmat osapuolet kattavat omat kustannuksensa heinäkuun 2021 alusta lähtien helmikuun 2022 loppuun.
- Mikäli laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt eivät saisi OL3 EPR -projektia valmiiksi helmikuun 2022 loppuun mennessä, ne maksavat valmistumisen ajankohdasta riippuvan lisäkorvauksen viivästyksestä TVO:lle.
- Sopimuksen voimaantulon yhteydessä laitostoimittaja suoritti vuoden 2018 sovintosopimuksen mukaisesta 400,0 miljoonan euron viivekorvauksesta 206,9 miljoonaa euroa.

Säteilyturvakeskus (STUK) myönsi maaliskuussa 2021 OL3 EPR -laitosyksikölle polttoainelatausluvan, ja polttoaineen lataus valmistui huhtikuussa 2021. Latauksen valmistuminen tarkoitti, että OL3 EPR -laitosyksikkö on

käytössä oleva ydinvoimalaitos. Turbiinille toteutettavan huollon ja tarkastustoimenpiteiden pidentymisen vuoksi laitostoimittaja Areva–Siemens-konsortiolta elokuussa 2021 saadun päivitetyn aikataulun mukaan laitossyksikkö liitetään valtakunnan sähköverkkoon helmikuussa 2022 ja säännöllinen sähköntuotanto alkaa kesäkuussa 2022.

Ennen reaktorin käynnistämistä laitostoimittaja selvittää polttoaineessa havaittua poikkeamaa.

16. Muut varaukset

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Toimittaja- ja asiakassuhteisiin liittyvät varaukset	2 725	948
Käytöstäpoistamisvaraukset	816	821
Sähköntuotantoon liittyvät varaukset	640	643
Kaasun jakeluun liittyvät varaukset	335	378
Ympäristöasioihin liittyvät varaukset	251	261
Henkilöstöön liittyvät varaukset	223	247
Muut	957	933
Yhteensä	5 947	4 232
BS Joista pitkäaikaisia varauksia	2 304	780
BS Joista lyhytaikaisia varauksia	3 644	3 452

17. Eläkevelvoitteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkevelvoitteet perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin ja oletuksiin diskonttauskorosta, tulevista palkkojen ja eläkkeiden korotuksista, inflaatiosta ja kuolleisuudesta.

Muutokset vuoden 2021 aikana liittyvät pääasiassa diskonttauskorokojen muutoksiin sekä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvän arvon muutoksiin.

Nettomääräinen etuuspohjainen eläkevelvoite

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Etuuspohjainen velvoite	4 306	4 636
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	3 171	3 117
Nettomääräinen velvoite	1 135	1 518
Josta Saksa	1 008	1 350
Esitetty taseessa seuraavasti:		
BS Eläkevelvoitteet, netto	1 161	1 520
Etuuspohjainen omaisuuserä taseen muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa	26	2

Diskonttaus korko

Alla olevassa taulukossa on esitetty diskonttauskorot, joita on käytetty etuuspohjaisten eläkevelvoitteiden nykyarvon laskemiseen:

%	30.9.2021	31.12.2020
Saksa	1,3	0,8
Iso-Britannia	2,1	1,5
Suomi	0,3	0,3

18. Investointi- ja muut sitoumukset

Investointi- ja muut sitoumukset ovat sopimukseen perustuvia tai sääntelystä johtuvia sitoumuksia, joita ei ole kirjattu taseeseen eikä esitetty liitetiedoissa ehdollisina velkoina.

Investointisitoumukset

mrd. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Aineelliset käyttöomaisuus- ja aineettomat hyödykkeet	0,7	0,8

Pitkäaikaiset ostovelvoitteet

Fortumilla on 30.9.2021 pitkäaikaisia ostovelvoitteita noin 92,5 miljardia euroa (vuoden 2020 lopussa: 113,1), josta 13,9 miljardia euroa erääntyy vuoden sisällä (vuoden 2020 lopussa: 6,3). Nämä sopimukset ovat yleisesti ota tai maksa -ehtoisia sopimuksia, jotka liittyvät pääasiassa maakaasun ostoon. Maakaasun hinta on yleensä sidottu markkinahintoihin, joita määrittelevät markkinaolosuhteet ja jälleenmyyntiasiakkaiden ostokäytös.

Sopimusneuvotteluissa näiden pitkäaikaisten sopimusten ehdot käydään ajoittain (yleensä kolmen vuoden välein) läpi, mikä voi johtaa ehtojen muutoksiin. Ostovelvoitteiden lasku johtuu pääasiassa pitkäaikaisen nesteytetyn maakaasun hankintasopimuksen purkautumisesta.

Muut sitoumukset

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Fortumin osakassaaminen liittyen Olkiluoto 3 -ydinvoimalan rakentamiseen oli 30.9.2021 232 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 232). Tämän lisäksi Fortum on sitoutunut antamaan projektille korkeintaan 100 miljoonaa euroa lisärahoitusta. TVO:n osakaslaina on luokiteltu osuudeksi yhteisyrityksissä. Katso lisätietoja liitetiedosta 15 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Katso lisätietoja muista sitoumuksista vuoden 2020 tilinpäätöksen liitetiedossa 34 Investointi- ja muut sitoumukset.

19. Pantatut varat ja vastuut

Fortum on sekä omasta että osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta antanut välittömiä ja välillisiä vakuuksia ja takauksia, joista Fortumille voi joissain tapauksissa koitua kuluja. Ruotsin ydinvoimayhtiöille on annettu kahdenlaisia takauksia. Rahoitusmäärä (Finansieringsbelopp) annetaan ydinjätehuoltorahaston tarkasteluhetken mukaisen kattamattoman osuuden kattamiseksi olettaen, että tuotanto ei jatku eikä rahastoon suoriteta lisämaksuja. Kattamaton määrä lasketaan viranomaisten toimesta ja se perustuu ennakoitun kulun sekä veloitteen kattamiseksi tarkoitettujen varojen erotukseen laskentahetkellä. Lisämäärä (Kompletteringsbelopp) annetaan sellaisen alijäämän kattamiseksi, joka voi muodostua ennakoimattomien tapahtumien seurauksena. Katso lisätietoja liitetiedossa 15 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Fortum on lisäksi sekä omasta että muiden puolesta pantannut varoja lainojen ja muiden sitoumuksien vakuudeksi. Pantatut varat sisältävät 269 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 269) Kemijoki Oy:n osakkeita, jotka ovat vakuutena Valtion ydinjätehuoltorahaston lainaa varten ja 81 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 105) kiinteistökiinnityksiä ydinjätehuoltorahaston vakuutena. Fortumilla on myös 497 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 495) pantattuja arvopapereita ja rahavaroja, jotka on annettu sähkö- ja maakaasukaupan sekä hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi ja 185 miljoonaa euroa (vuoden 2020 lopussa: 275) muita kiinteistökiinnityksiä.

Katso lisätietoja vuoden 2020 tilinpäätöksen liitetiedossa 35 Pantatut varat ja vastuut.

20. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Monia rutiininomaisia oikeudellisia toimia, välimiesmenettelyitä, vero- ja viranomaistutkimuksia on meneillään konserniyhtiöitä vastaan. Lisää oikeudenkäyntejä ja vaateita saatetaan laittaa vireille tulevaisuudessa. Uniperin oston myötä konserni on laajemmin alttiina oikeudellisille vaateille. Näitä ovat julkisoikeudellisten vaateiden lisäksi erityisesti sopimusmuutoksia ja hintojen muutoksia koskevat oikeustoimet ja -menettelyt, jotka johtuvat kaasun- ja sähkömarkkinan muutoksista ja muuttuneesta taloustilanteesta (myös energiamurroksen seurauksena) sekä kilpailuvastaisista ja vilpillisistä käytännöistä, ja lisäksi yleisistä kaupallisista sopimuksista koskevista erimielisyyksistä.

Näihin kuuluu useita tärkeisiin asiakkaisiin ja toimittajiin liittyviä oikeus- ja välimiesmenettelyitä, joista jotkin ovat konsernin itsensä vireille panemia. Ne koskevat sopimusmuutoksia, hinnanmuutoksia ja maksukiistoja pitkäaikaisissa sopimuksissa, sekä sähkön- ja kaasunhankintavaihtoehtoja. Oikeustoimia on saanut alkunsa myös markkinavaihteluiden vaikutuksista varastokapasiteettisopimuksiin, kulujen korvaamisiin ja sopimustulkintaan liittyvistä erimielisyyksistä. Joissakin tapauksissa sopimukseen sisältyvien hinnanmuutoslausekkeiden soveltaminen ja koko sopimusten voimassaolo on kiistetty. Pitkäaikaiset nesteytetyn maakaasun ja kaasun hankintasopimukset antavat yleensä tuottajille ja maahantuojille mahdollisuuden muuttaa sopimusehtoja muuttuvan markkinatilanteen mukaisesti. Tämän takia konserni on tällä hetkellä asianomaisena oikeus- ja välimiesmenettelyissä ja käy jatkuvasti neuvotteluja tuottajien kanssa laajalla rintamalla. Tulevien oikeudellisten erimielisyyksien mahdollisuutta ei voida sulkea pois. IAS 37.92 -säännöksen mukaisesti Fortum ei julkista enempää tietoa näistä menettelyistä tai niihin liittyvistä riskeistä ja toimenpiteistä erityisesti siksi, koska lisätiedot saattaisivat vaikuttaa menettelyiden lopputulokseen.

Lisäksi on vireillä menettelyjä viranomaisvaatimusten selvittämiseksi. IAS 37.92 -säännöksen mukaisesti Fortum ei julkista enempää tietoa näistä menettelyistä tai niihin liittyvistä riskeistä ja toimenpiteistä erityisesti siksi, koska lisätiedot saattaisivat vaikuttaa menettelyiden lopputulokseen.

Julkisoikeudellisia riita-asioita on vireillä erityisesti liittyen Dattelnin hiilivoimalan toimilupaan Saksassa, sekä korvaukseen hollantilaisen Maasvlakten hiilivoimalan (MPP3) lopettamisesta. Datteliniin liittyen, Nordrhein-Westfalenin korkein hallinto-oikeus julisti Datteln 4 -kivihiilivoimalan kehitysuunnitelman pätemättömäksi. Tähän päätökseen liittyvä valitusprosessi on pantu vireille. IAS 37.92 -säännöksen mukaisesti Fortum ei julkista enempää tietoa näistä menettelyistä tai niihin liittyvistä riskeistä ja toimenpiteistä erityisesti siksi, koska lisätiedot saattaisivat vaikuttaa menettelyiden lopputulokseen.

Verovaateet Belgiassa

Gentin valitustuomioistuimien Belgiassa antoi 16.6.2020 myönteisen päätöksen koskien Fortumin vuoden 2008 tuloverotusta Belgiassa. Päätös koskee belgialaisen rahoitusyhtiö Fortum EIF NV:n saman konsernin ruotsalaisyhtiölle myöntämiä lainoja, joilla rahoitettiin Venäjällä tehty yrityskauppa. Veroviranomaisen mukaan Fortum EIF ei olisi saanut hyötyä Belgian lakien sallimasta oman pääoman laskennallisesta korkovähennyksestä, ja oli eri mieltä Gentin tuomioistuimen päätöksestä. Syyskuussa 2020 Belgian veroviranomaiset valittivat päätöksestä korkeimpaan oikeuteen.

Vaadittujen jälkiverojen määrä on vuoden 2008 osalta 36 miljoonaa euroa. Fortumilla on vireillä vastaavat valitukset myös vuosille 2009–2012. Fortum arvioi myös näiden valitusten noudattavan nyt saatua päätöstä. Jälkiverojen yhteissumma vuosilta 2008–2012 on 114 miljoonaa euroa. Verot on maksettu ja kirjattu saataviin. Jos Gentin valitustuomioistuimen päätös jää voimaan, kiistanalaisten verojen takaisinmaksulla on 114 miljoonan euron positiivinen vaikutus Fortumin kassavirtaan.

21. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin kuuluvat osapuolet on esitetty Fortumin vuoden 2020 konsernitilinpäätöksessä. Uniper SE luokiteltiin osakkuusyhtiöstä tytäryhtiöksi 31.3.2020. Liiketoimet Uniper-konsernin yhtiöiden kanssa on esitetty alla olevassa taulukossa 31.3.2020 asti. Liitetietoon on 31.3.2020 lähtien lisätty avoimet saldot sellaisten Uniper-konsernin lähipiirien kanssa, joista tuli Fortum-konsernin lähipiiriä Uniperin hankinnan myötä.

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020 Edelliset 12kk
Myyntit	9	66	222	153	201
Ostot	163	128	623	358	624
Muut tuotot	1	40	323	60	89
Korkotuotot lainasaamisista	7	6	20	10	15

Avoimet saldot osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	30.9.2021	31.12.2020
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	1 155	1 113
Myynti- ja muut saamiset	84	307
Pitkäaikaiset velat	226	293
Lyhytaikaiset velat	151	84
Osto- ja muut velat	91	256

Fortumilla on 30.9.2021 lisäksi noin 1,9 miljardia euroa pitkäaikaisia ostovelvoitteita osakkuus- ja yhteisyrityksiltä.

Muut liiketoimet lähipiiriin kanssa

Suomen valtion omistusosuus Fortumin osakkeista vuoden 2020 lopussa oli 50,76 %. Vuonna 2021 Suomen valtion omistama osakemäärä Fortumissa ei ole muuttunut.

Kesäkuussa 2021 Fortumin ja Rusnanon tuulivoiman sijoitusrahasto myi Kalmykian 200 megawatin tuulipuistot Fortumin ja RDIF-rahaston yhteisyritykselle.

Fortum ilmoitti 2.3.2021, että yhtiö oli päättänyt rakentaa Venäjän suurimman aurinkovoimalan RDIF-rahaston kanssa perustetun yhteisyrityksen kautta. Voimala perustuu Fortumin CSA-huutokaupoissa vuosina 2018 ja 2019 voittamiin kapasiteetteihin. Maaliskuussa 2021 Fortum myi CSA-tuetun aurinkovoimahankeen RDIF-rahaston kanssa perustetulle yhteisyritykselle.

Fortumin yhteisyritys, Fortumin ja Rusnanon tuulivoimasijoitusrahasto, myi vuoden 2020 aikana 50 megawatin Uljanovsk 2 ja 300 megawatin Rostovin tuulipuistot tätä tarkoitusta varten Russian Direct Investment Fundin (RDIF:n) kanssa perustetulle yhteisyritykselle, joka ylläpitää uusiutuvan energian käyttöön perustuvia voimalaitoksia Venäjällä.

22. Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Fortumin tytäryhtiö Uniper ilmoitti 7.10.2021 suunnitelmistaan uudistaa perusteellisesti Engineering-liiketoimintansa rakennetta. Engineering-liiketoiminnassa on noin 1 100 työntekijää pääasiassa Saksassa ja Isossa-Britanniassa. Suunnitelmien täytäntöönpanoon liittyy organisaatiomuutoksia, henkilöstövähennyksiä ja yksittäisten liiketoimintojen myyntejä.

23. Tunnuslukujen laskentakaavat ja täsmäytykset

Vaihtoehtoiset tunnusluvut

Liiketoimintojen tulos	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Viittaus täsmäytyksen
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	Liikevoitto + poistot - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA) edustaa koko konsernin ja segmenttien tuottamaa kassavirtaa. Käytetään osatekijänä pääomarakenteen tavoitteen tunnusluvussa Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA).	Tunnusluvut rahavirtalaskelman jälkeen.
Vertailukelpoinen liikevoitto	Liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Vertailukelpoista liikevoittoa käytetään taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia.	Tuloslaskelma
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Arvon alentumiset ja peruutukset + myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät + yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus + tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset + muut	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Arvon alentumiset ja peruutukset	Arvon alentumiset ja niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät), sekä aiemmin kirjattujen arvon alentumisten peruutukset. Arvon alentumiset on oikaistu poistoista ja peruutukset muista tuotoista.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	Myyntivoitot ja hankintojen transaktiokulut, sekä muut samankaltaiset erät, jotka on oikaistu liiketoiminnan muista tuotoista ja liiketoiminnan muista kuluista. Tehokkaaseen pääoman kierrätykseen tähtäävän liiketoimintamallin voitot raportoidaan vertailukelpoisessa liikevoitossa, koska liiketoiminnan tulokset toteutuvat osittain tai kokonaan osakkeiden myynnillä.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus	Kirjanpidollinen vaikutus (ilman kassavirtavaikutusta) Uniperin laajan tuloksen tuloslaskelmaan uudelleenluokiteltavasta osasta, kun Uniper yhdisteltiin tytäryhtiönä.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat johdannaisinstrumentit, joihin ei voida soveltaa suojauslaskentaa tai oman käytön poikkeusta IFRS 9:n mukaisesti ja joiden käyvän arvon muutos on oikaistu liiketoiminnan muista tuotoista tai liikevaihtoon ja materiaaleihin ja palveluihin, kun lasketaan Fortumin vaihtoehtoisia tunnuslukuja.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma
Muut	Uudelleenjärjestely- ja kulujenhallintakulut, sekä muut sekalaiset ei-operatiiviset erät, jotka on oikaistu pääasiassa materiaaleista ja palveluista tai henkilöstökuluista.	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen liikevoiton ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) laskelmissa.	Tuloslaskelma

Liiketoimintojen tulos	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Viittaus täsmäytyksen
Vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta +/- merkittävät oikaisut osuuteen pääasiallisten osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen kauden voiton ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton laskelmissa	Liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto
Vertailukelpoiset rahoituskulut – netto	Rahoituskulut – netto +/- ydinjätehuoltorahaston tuotto, ydinjäterahastoon liittyvä oikaisu ja ydinvoimaan liittyvien varausten diskonttauksen purkaminen +/- rahoituserien käypien arvojen muutokset +/- rahoituserien arvonalentumiset ja aiemmin kirjattujen arvonalentumisten peruutukset	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen kauden voiton laskelmassa	Liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto
Vertailukelpoinen voitto ennen tuloveroja	Vertailukelpoinen liikevoitto +/- vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta +/- vertailukelpoiset rahoituskulut – netto	Välisumma vertailukelpoisen kauden voiton laskelmassa	Liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto
Vertailukelpoiset tuloverot	Tuloverot +/- vertailukelpoisuuteen vaikuttavien erien, osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta liittyvien oikaisujen, rahoituskuluihin – netto liittyvät oikaisut, verokannan muutosten ja muiden kertaluonteisten oikaisujen veroaikautukset	Osatekijää käytetään vertailukelpoisen kauden voiton laskelmassa	Liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto
Vertailukelpoinen kauden voitto	Vertailukelpoinen liikevoitto +/- vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta +/- vertailukelpoiset rahoituskulut – netto +/- vertailukelpoiset tuloverot +/- vertailukelpoinen määräysvallattomat omistajat	Vertailukelpoista kauden voittoa käytetään vaihtoehtoisena taloudellisen suorituskyvyn mittarina, jonka avulla voidaan paremmin vertailla nettokannattavuutta eri kausien välillä.	Liitetieto 4 Vertailukelpoinen liikevoitto ja vertailukelpoinen kauden voitto
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	Vertailukelpoinen liikevoitto + vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta $\frac{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma}}{\text{keskimäärin}} \times 100$	Vertailukelpoista sidotun pääoman tuottoa käytetään taloudellisessa tavoiteasetannassa ja ennustamisessa, tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa osana konsernin liiketoiminnan johtamisprosessia.	Liitetieto 3 Tiedot segmenteittäin
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	Korottomat varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eriä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaissopimusten käypään arvoon arvostamisesta)	Vertailukelpoinen sidottu pääoma on osatekijä vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton laskelmassa, jossa mitataan suoraan liiketoimintoihin sijoitetun pääoman tuottoa.	Liitetieto 3 Tiedot segmenteittäin

Pääomarakenne	Määritelmä	Tunnusluvun käyttämisen syy	Täsmäytys
Rahoitusnettovelka / vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	<u>Rahoitusnettovelka</u> Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	Rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) suhde on Fortumin pääomarakennetta mittaava pitkän aikavälin taloudellinen tavoite.	Tunnuslukujen laskentakaavat rahavirtalaskelman jälkeen
Rahoitusnettovelka	Korollinen vieras pääoma - Likvidit varat - Korollisiin saamiin sisältyvät arvopaperit +/- Nettovakuusvelka/-saaminen	Fortum käyttää rahoitusnettovelkaa konsernin velkaisuuden seurannassa, ja se on komponentti pääomarakennetta mittaavassa rahoitusnettovelan ja vertailukelpoisen käyttökateen (EBITDA) suhteen tavoitteessa.	Liitetieto 14 Korollinen nettovelka
Oikaistu nettovelka	Rahoitusnettovelka + alirahastoidut eläkevastuut ja käytöstäpoistamisvaraukset vähennettynä osuuksilla ydinjätehuolto-rahastojen varoista.	Fortum käyttää oikaistua nettovelkaa konsernin velkaisuuden seurannassa.	Liitetieto 14 Korollinen nettovelka

Muut tunnusluvut

Osakeperusteiset tunnusluvut

Tulos/osake (EPS)	<u>Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat</u> Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana
Vertailukelpoinen tulos/osake	<u>Vertailukelpoinen kauden voitto</u> Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana
Oma pääoma/osake	<u>Oma pääoma</u> Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa

Muut tunnusluvut

Investoinnit käyttöomaisuuteen	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoituneet katekulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassa olevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassa olevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassa olevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin, osakkuus- ja yhteisyritysosakkeisiin ja muihin sijoituksiin. Tytäryhtiöosakeinvestoinneista on vähennetty hankitun yhtiön kassa ja lisätty hankittavan yhtiön korolliset lainat ja muut rahoitusnettovelkaan sisältyvät erät.
Edelliset 12 kk	Raportointitietoa edeltävät 12 kuukautta

Verojen tunnusluvuissa käytetyt määritelmät

Efektiivinen tuloverokanta, %	<u>Tuloverot</u> Voitto ennen veroja	x 100
Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, %	<u>Tuloverot +/- tuloveroihin liittyvät oikaisut</u> Vertailukelpoinen kauden voitto ennen veroja, pois lukien vertailukelpoinen osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	x 100

Vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäykset

Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
IS Liikevoitto		-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
+ IS Poistot		314	311	935	770	1 090	1 255
Käyttökate (EBITDA)		-2 791	310	-1 665	1 911	2 688	-888
- IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	3 365	-178	4 066	-724	-255	4 536
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)		574	132	2 401	1 187	2 434	3 648

Vertailukelpoinen liikevoitto

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
IS Liikevoitto		-3 105	-1	-2 600	1 141	1 599	-2 142
- IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	3 365	-178	4 066	-724	-255	4 536
IS Vertailukelpoinen liikevoitto	4	260	-179	1 466	416	1 344	2 394

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Arvon alentumiset ja peruutukset		-46	-1	-78	-3	2	-73
Myyntivoitot ja muut samankaltaiset erät	6	2 612	299	2 686	781	765	2 670
Yrityshankinnan kirjanpidollinen vaikutus		-	-	-	-222	-222	-
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-5 871	-242	-6 558	-70	-675	-7 163
Muut		-61	123	-116	238	386	31
IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	-3 365	178	-4 066	724	255	-4 536

Vertailukelpoinen kauden voitto

milj. euroa	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
IS Kauden voitto		-1 768	103	-1 117	1 444	1 855	-706
- IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	4	3 365	-178	4 066	-724	-255	4 536
- Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tulokseen liittyvät oikaisut	12	-3	-6	-25	50	0	-74
- Rahoituskulut - netto liittyvät oikaisut	7	14	-49	-27	-44	-48	-31
- Tuloveroihin liittyvät oikaisut		-1 434	-17	-1 652	118	45	-1 725
IS Määräysvallattomat omistajat		1 047	71	1 014	-1	-32	982
Määräysvallattomiin omistajiin liittyvät oikaisut		-1 051	-16	-1 173	31	-82	-1 286
Vertailukelpoinen kauden voitto	4	170	-93	1 086	874	1 483	1 695

Vertailukelpoinen tulos/osake

	Liite	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen kauden voitto, milj. euroa	4	170	-93	1 086	874	1 483	1 695
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta		888 294	888 294	888 294	888 294	888 294	888 294
Vertailukelpoinen tulos/osake, euroa		0,19	-0,10	1,22	0,99	1,67	1,90

Rahoitusnettovelka ja oikaistu nettovelka

milj. euroa	Liite	30.9.2021	31.12.2020
+ Korollinen vieras pääoma		12 676	10 662
- BS Likvidit varat		6 236	2 308
- Pitkäaikaiset arvopaperisijoitukset		107	98
- Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit		484	432
- Korollisiin saamisiin sisältyvät arvopaperit		591	530
- BS Vakuussaaminen		6 452	1 132
+ BS Vakuusvelka		2 728	331
+/- Nettovakuusvelka/-saaminen		-3 724	-801
Rahoitusnettovelka	14	2 126	7 023
+ BS Eläkevelvoitteet		1 161	1 520
+ Muut käytöstäpoistamisvaraukset		816	821
- BS Osuus Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoista		3 452	3 445
+ BS Ydinvoimaan liittyvät varaukset		3 769	3 866
+ Ydinvoimaan liittyvät varaukset vähennettynä varoilla ydinjätehuoltorahastoissa		317	421
+ Varaukset yhteensä vähennettynä varoilla ydinjätehuoltorahastoissa		2 294	2 762
Oikaistu nettovelka		4 419	9 784

Katso liitetieto 14 Korollinen nettovelka.

Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)

milj. euroa	Liite	2020	Edelliset 12kk
+ Korollinen vieras pääoma		10 662	12 676
- BS Likvidit varat		2 308	6 236
- Pitkäaikaiset arvopaperisijoitukset		98	107
- Vakuusjärjestelysopimusarvopaperit		432	484
- Korollisiin saamisiin sisältyvät arvopaperit		530	591
- BS Vakuussaaminen		1 132	6 452
+ BS Vakuusvelka		331	2 728
+/- Nettovakuusvelka/-saaminen		-801	-3 724
Rahoitusnettovelka	14	7 023	2 126
IS Liikevoitto		1 599	-2 142
+ IS Poistot		1 090	1 255
Käyttökate		2 689	-888
- IS Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-255	4 536
Vertailukelpoinen käyttökate		2 434	3 648
Rahoitusnettovelka/vertailukelpoinen käyttökate		2,9	0,6

Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat

Sähkön kulutus

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Pohjoismaat	83	81	293	279	383	397
Keskinen Länsi-Eurooppa	305	303	998	959	1 316	1 355
Keskisen Länsi-Euroopan kaasun kysyntä	305	346	1 567	1 447	2 111	2 231
Venäjä	248	233	792	750	1 033	1 075
Tjumen	21	19	65	64	86	87
Tseljabinsk	9	8	27	26	36	37
Venäjän Uralin alue	59	55	187	180	246	253
Venäjän Siperian alue	49	47	158	152	209	215

Keskimääräiset hinnat

	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	68,3	8,9	50,9	10,0	10,9	41,5
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	78,6	32,8	58,0	26,4	28,0	51,6
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma euroa/MWh	71,1	25,3	51,9	19,7	21,2	45,3
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall euroa/MWh	54,9	18,6	41,9	14,1	14,4	35,2
Sähkön spot-hinta Venäjän ensimmäisellä hintavyöhykkeellä, RUB/MWh ¹⁾	1 541	1 295	1 405	1 226	1 220	1 355
Sähkön spot-hinta Venäjän toisella hintavyöhykkeellä, RUB/MWh ¹⁾	914	856	911	888	873	889
Russia-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	531	555	564	592	608	587
Uniper-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	302	245	282	245	261	284
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	97,1	36,1	69,2	27,7	30,4	61,5
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	4 137	4 016	4 056	3 964	3 977	4 046
Russia-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta CCS-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ^{2) 3)}	161	147	167	153	156	167
Russia-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta CSA-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	1 079	970	1 143	1 033	1 058	1 139
Uniper-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta CCS-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ^{2) 3)}	151	131	156	131	136	154
Uniper-segmentin keskimääräinen kapasiteettihinta CSA-kapasiteetille, tRUB/MW/kk ³⁾	1 488	899	1 324	900	951	1 235
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	1 304	1 109	1 206	1 066	1 068	1 173
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	57	27	48	24	25	43
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	148	51	102	48	50	91
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	73	43	42	43	43	62
Kaasun spot-hinta (TTF), euroa/MWh	48	8	31	8	9	27

1) Ilman kapasiteettitariffia.

2) Sisältää "forced mode" -statuksen kapasiteettimaksut, säännellyt tariffit ja kahdenväliset sopimukset.

3) Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

Vesivarastot ja kaasun varastotasot

TWh	30.9.2021	31.12.2020
Pohjoismaiset vesivarastot	83	105
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	101	84
Keskisen Länsi-Euroopan kaasun varastotasot	413	439

Vienti / tuonti

TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-7	-6	-18	-18	-24	-24
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	2	1	6	2	3	7
Vienti / tuonti Pohjoismaat, Yhteensä	-5	-5	-12	-16	-21	-17

Venäjän sähköreformi

%	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Osuus sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	78	76	79	77	77	79

Saavutetut sähkön myyntihinnat

	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Generation-segmentin saavutettu sähkönhinta Pohjoismaissa, EUR/MWh	43,7	37,1	39,5	34,7	34,8	38,4
Uniper-segmentin saavutettu sähkönhinta Pohjoismaissa, EUR/MWh	26,0	21,9	29,1	25,2	26,0	28,6
Russia-segmentin saavuttama sähkönhinta, RUB/MWh	2 064	2 059	1 980	1 901	1 940	2 000
Russia-segmentin saavuttama sähkönhinta, EUR/MWh ¹⁾	23,9	23,1	22,4	23,8	23,4	22,4
Uniper-segmentin saavuttama sähkönhinta Venäjällä, RUB/MWh ²⁾	2 072	1 768	1 670	1 595	1 554	1 632
Uniper-segmentin saavuttama sähkönhinta Venäjällä, EUR/MWh ^{1) 2)}	24,0	19,8	18,9	20,0	18,8	18,3

1) Muunnettu käyttäen keskiarvoja.

2) Vertailukauden hinnat ovat muuttuneet aikaisemmin julkaistusta.

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Uniperin tuotanto- ja myyntivolyymit raportoidaan osana Fortumia vuoden 2020 toisesta vuosineljänneksestä alkaen.

Sähkötuotanto

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Sähkötuotanto Pohjoismaissa	14,5	12,8	49,9	42,2	59,2	66,9
Sähkötuotanto muissa Euroopan maissa	11,0	9,5	33,0	16,6	26,7	43,2
Sähkötuotanto Venäjällä	15,8	14,5	52,3	37,7	55,6	70,2
Sähkötuotanto muissa maissa	0,1	0,1	0,4	0,4	0,6	0,6
Yhteensä	41,4	36,9	135,7	97,0	142,1	180,8

Lämmöntuotanto

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Lämmöntuotanto Pohjoismaissa	0,6	0,6	3,6	3,5	5,1	5,3
Lämmöntuotanto muissa Euroopan maissa	1,5	1,6	6,8	4,6	7,1	9,3
Lämmöntuotanto Venäjällä	1,8	1,8	12,9	10,7	17,4	19,6
Yhteensä	4,0	4,0	23,4	18,8	29,6	34,2

Sähkötuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	30.9.2021	31.12.2020
Generation ¹⁾	8 040	8 163
Russia	4 672	4 928
City Solutions	1 059	988
Uniper ²⁾	34 725	36 218
Yhteensä	48 496	50 297

1) Kapasiteetti sisältää Meri-Porin 440 MW, joka on Energiaviraston tehoreservissä heinäkuusta 2020 kesäkuuhun 2022.

2) Kapasiteetti sisältää Heyden 4 -hiilivoimalaitoksen (875 MW), joka on tehoreservissä heinäkuusta 2021 syyskuuhun 2022.

Lämmöntuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	30.9.2021	31.12.2020
Russia	7 613	8 437
City Solutions	3 026	4 057
Uniper	6 561	7 017
Yhteensä	17 201	19 511

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	6,2	6,4	22,7	20,6	29,6	31,7
Ydinvoima	8,1	6,2	26,4	20,9	28,6	34,0
Lämpövoima	0,2	0,1	0,9	0,7	1,0	1,2
Yhteensä	14,5	12,8	49,9	42,2	59,2	66,9

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa

%	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	43	50	45	49	50	47
Ydinvoima	56	49	53	50	48	51
Lämpövoima	1	1	2	2	2	2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Sähkötuotanto lähteittäin muissa Euroopan maissa

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	1,5	1,2	3,8	2,3	3,3	4,8
Lämpövoima	9,5	8,3	29,3	14,2	23,4	38,4
Yhteensä	11,0	9,5	33,0	16,6	26,7	43,2

Sähköntuotanto lähteittäin muissa
Euroopan maissa

%	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Vesi- ja tuulivoima	14	13	11	14	12	11
Lämpövoima	86	87	89	86	88	89
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Sähkönmyynti

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Sähkönmyynti Pohjoismaissa	1 128	552	3 357	1 692	2 494	4 160
Sähkönmyynti muissa Euroopan maissa ¹⁾	5 969	5 236	15 914	9 975	16 226	22 166
Sähkönmyynti Venäjällä	423	352	1 248	1 004	1 411	1 655
Sähkönmyynti muissa maissa	8	4	22	15	19	26
Yhteensä	7 528	6 144	20 542	12 686	20 150	28 006

1) Sisältäen hyödykekaupankäynnin.

Lämmönmyynti

milj. euroa	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Lämmönmyynti Pohjoismaissa	38	31	240	188	271	323
Lämmönmyynti muissa Euroopan maissa	119	77	447	258	410	599
Lämmönmyynti Venäjällä	17	14	103	91	145	158
Yhteensä	175	121	790	537	825	1 079

Sähkönmyynti alueittain

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Suomi	4,7	4,8	16,8	17,0	23,1	23,0
Ruotsi	11,1	9,8	38,6	31,5	44,7	51,8
Venäjä	17,9	16,5	61,5	46,8	68,3	83,0
Norja	2,2	2,4	10,0	9,8	13,8	14,0
Saksa ¹⁾	87,4	110,6	262,6	215,0	338,8	386,4
Iso-Britannia	3,6	4,0	13,6	7,2	13,0	19,4
Alankomaat	1,7	2,2	5,4	4,0	6,3	7,7
Muut maat	2,9	4,2	7,7	6,0	8,1	9,8
Yhteensä	131,5	154,6	416,2	337,2	516,0	595,0

1) Sisältäen hyödykekaupankäynnin.

Nord Poolissa tehdyt ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitasolla.

Lämmönmyynti alueittain

TWh	III/2021	III/2020	I-III/2021	I-III/2020	2020	Edelliset 12kk
Venäjä	1,8	1,8	12,9	10,6	17,4	19,7
Suomi	0,3	0,3	2,1	2,1	2,9	2,9
Norja	0,1	0,1	1,2	1,0	1,5	1,7
Puola	0,2	0,2	2,5	2,2	3,4	3,7
Saksa	0,7	0,7	2,8	1,4	2,4	3,8
Alankomaat	0,6	0,7	2,4	1,3	2,3	3,4
Muut maat	0,1	0,3	1,2	1,3	1,9	1,8
Yhteensä	4,0	4,1	25,0	19,9	31,7	36,8